

RESEARCH ARTICLES & ARAŞTIRMA MAKALELERİ

Reasons for “Ukraine Nationalism” of The Invasion of Russia: The Conflict Area of European Culture and Soviet Heritage

Hüseyin SALTAN

Implications of Realist Defensive Foreign Policy: Towards a Turkish Intervention in Libya During The First and Second Libyan Crises

Sıyat Abdı MAALIM

Yunan Siyasi Partilerinin Göç Konusundaki Tutum ve Politikaları: Yeni Demokrasi Hareketi, PASOK, SYRIZA, Altın Şafak

Ayşegül TAŞKESEN & Mesut ŞÖHRET

REVIEW ARTICLES & İNCELEME MAKALELERİ

Rekabetçi Otoriter Rejim Örneği Olarak

Viktor Orban Siyaseti ve Avrupa Birliğine Yansımaları

Reyhan BAYRAMOĞLU

JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS AND POLITICAL SCIENCE STUDIES

ULUSLARARASI İLİSKİLER VE SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI DERGİSİ

YAYIN KURULU / PUBLICATION BOARD

Prof. Dr. Yücel Acer / Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Leslie Tramontini / Philipps-Universität Marburg

Prof. Dr. Mehmet Hasgüler / TRNC YÖDAK

Prof. Dr. Ferit Murat Özkaleli / Azerbaijan Diplomatic Academy

Dr. Martina Ponizilova / University of West Bohemia

Prof. Dr. Mesut Idriz / University of Sharjah

Dr. Peter Kacziba / University of Pecs

EDITORS

Pelin Sönmez / Kocaeli Üniversitesi

İtir Aladağ Görentaş / Kocaeli Üniversitesi

Burak Yalım / TUIÇ DERNEĞİ

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

MANAGING EDITOR

Büşra Özyüksel / University of Szeged

İNGİLİZCE EDİTÖRÜ / ENGLISH LANGUAGE EDITOR

Derya Azer / University of Bologna

KİTAP İNCELEMESİ EDİTÖRÜ / BOOK REVIEW EDITOR

Merve Yazıcı / 9 Eylül Üniversitesi

TASARIM / DESIGN

TUIÇ Creative

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Ayhan Kaya / Bilgi Üniversitesi

Murat Erdoğan / Türk-Alman Üniversitesi

Yücel Acer / Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Petér Kacziba / University of Pecs

Mesut Idriz / University of Sharjah

Ferit Murat Özkaleli / Azerbaijan Diplomatic Academy

Mehmet Bülent Uludağ / İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Martina Ponizilova / University of West Bohemia

Mehmet Hasgüler / KKTC YÖDAK Başkan Yard.

İrfan Kaya Ülger / Kocaeli Üniversitesi

Filip Ejodus / University of Belgrade

Hakan Arıdemir / Dumlupınar Üniversitesi

Leslie Tramontini / Philipps-Universität Marburg

Ali Çaksu / Yıldız Teknik Üniversitesi

Egeresi Zoltán / National University of Public Service - Budapest

Nihal Eminoğlu / Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Merve Özkan Borsa / İstanbul Üniversitesi

Ayşegül Gökalp Kutlu / Kocaeli Üniversitesi

Derya Demirdizen Çevik / Kocaeli Üniversitesi

**JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS
AND POLITICAL SCIENCE STUDIES**

ULUSLARARASI İLİSKİLER VE SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI DERGİSİ

e-ISSN: 2792-0984

**REASONS FOR “UKRAINE NATIONALISM” OF THE INVASION OF RUSSIA:
THE CONFLICT AREA OF EUROPEAN CULTURE AND SOVIET HERITAGE**

Hüseyin SALTAN

E-mail: huseyinsaltan@windowslive.com **ORCID:** [0000-0001-5362-3541](https://orcid.org/0000-0001-5362-3541)

Submitted: 15 June 2023 & **Accepted:** 14 August 2023

Citation: Saltan, H. (2023). Reasons for ‘Ukraine Nationalism’ of the Invasion of Russia: The Conflict Area of European Culture and Soviet Heritage. *Journal of International Relations and Political Science Studies*, (8), 1-26.

Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Derneği | International Relations Studies Association
Journal of International Relations and Political Science Studies - JIRPSS
E-mail: dergi@tuicakademi.org

REASONS FOR “UKRAINE NATIONALISM” OF THE INVASION OF RUSSIA: THE CONFLICT AREA OF EUROPEAN CULTURE AND SOVIET HERITAGE

Hüseyin SALTAN

E-mail: huseyinsaltan@windowslive.com **ORCID:** [0000-0001-5362-3541](https://orcid.org/0000-0001-5362-3541)

Submitted: 15 June 2022 & **Accepted:** 14 August 2023

Abstract

The claims of other states to the authority of the states in the geographies that determine the limits of their absolute and eternal power are perceived as threats to the concept of sovereignty. While the claims of states are sometimes for the protection of cultural heritage; sometimes this claim can turn into a geopolitical obsession. Russia's invasion attempt against Ukraine emerged as a military result of both the preservation of its historical heritage and a geopolitical obsession. This study aims to explain Russia's invasion attempt in Ukraine with the discourse of "denazification" through the lens of Ukrainian nationalism. The study concluded that the territory of Ukraine, which became a conflict area between European culture and Soviet heritage, was used by the “West” to keep Russia out of the political borders of Europe with artificial nationalism walls.

Keywords: Ukrainian Nationalism, Europe, Russia, Conflict, War

Introduction

Nationalism and national identity are connected to the factors that people who live within borders regard as separating them from other nations and uniting them (Shulman, 2002). The traditional civic and ethnic categories are determined by connection or separation, and these aspects are shaped by the historical memories of the elements inherent to the state. Thus, the most crucial step in the statehood process is completed and the nation's consciousness that would set it apart from other states is eventually formed.

Since gaining its independence from the Soviet Union in 1991, Ukraine has developed into the political process' geographic center, where intense national identity debates will set it apart from other states. While other former Soviet Union member countries in Eastern Europe accomplished this process with fully Westernized political programmes, Ukraine was unable to do so in both political and economic terms. For this reason, it has evolved into a region where

the Soviet legacy and European borders, symbols, myths, and national histories conflict harshly.

This study was conducted to describe the nationalist foundations of the war that Russia declared on the land of Ukraine on February 24, 2022 with nothing but denazifying purposes. The reason why European culture clashes with the Soviet heritage based on Ukrainian nationalism is questioned in this study, which conveyed the evolution of Ukrainian nationalism from the period between the First and Second World Wars to the present day along with the European political order.

I. Post-Brest-Litovsk Ukraine

Following the First World War, when Soviet Russia and Germany held their first official summit, which began on December 22, 1917, Lenin stated that they were in for a hard and stubborn process and that imperialism would use all its forces to fight against the Soviets. The peace process concluded as Lenin had predicted. Following the negotiations, Soviet Russia signed a peace treaty with Germany that resulted in its withdrawal from the First World War, with severe historical consequences. The young Soviet Union's unique position in both domestic and international affairs forced a retreat against Germany and the acceptance of harsh peace conditions (Wheeler, 1938).

As a result, with the signing of the Brest-Litovsk Agreement on 3 March 1918; Poland, Lithuania, Latvia, and some parts of Belarus were left to Germany (Bekcan, 2013) and the independence of Finland, Ukraine (within ethnographic borders) and Georgia was recognized. (Map 1).

Map 1. The New Political Situation After Brest-Litovsk

Source (Wheeler-Bennett, 1940)

With this agreement, Russia was severely divided and encircled by German dependency chains. By eradicating any traces of Bolshevism from non-Russian countries, Germany justified its presence there and claimed that they were there only as rescuers rather than conquerors (Wheeler-Bennet, 1940, p. 97).

Along with being extremely difficult for Soviet Russia to accept, this agreement also provided the Allied Powers with a justification to impose an economic isolation measures on Russia (Bulatov, 2011, s. 34). Additionally, Germany and Austria each settled in the People's Republic of Ukraine, which they saw as a breadbasket to feed their starving populations (Kenez, 2006). A large German and Austrian occupation army marched to the Ukrainian People's Republic to collect the agreed food, following a secret protocol. With the help of the coup, the Germans replaced the Ukrainian Republic's administration with General Pavlo Skoropadsky, who was called a "hetman" and was a more peaceful conservative monarchist, to assure the situation would remain unchanged. As a result of the defeat of central powers in the war in the autumn of 1918, Ukraine had to be evacuated, and by 1919, the country had become the center of a brutal civil war between the pro- and anti-Bolshevik Whites and Reds. The Ukrainian Republican Army fought in both the red and the white armies since the Ukrainians saw this fight as a civil war. This was due to the Ukrainians recognizing the "Ukraine" vision in both armies (Yekelchyk, 2015, p. 42). On the Ukrainian mainland, the Bolsheviks defeated the White Army in 1920. After that, despite the Crimean Peninsula's ongoing resistance, the Ukrainian army withdrew toward the territories governed by Poland (Moffat, 2015).

There have been many attempts up to this point to construct Ukraine that have coexisted, been declared, or been extinguished (Ianevs'kyi, 2003). These are the Ukrainian People's Republic (7 November 1917 - 28 April 1918), which was a part of Russia first and later became independent, the Ukrainian State (29 April - 15 November 1918); West Ukrainian People's Republic (October 18, 1918 - January 21, 1919); Ukrainian People's Republic (26 December 1918 - 21 January 1919 and 16 July 1919 - 20 November 1920); The Ukrainian Soviet Republic (12 December 1917 - July 1918) and the Ukrainian Soviet Socialist Republic (6 January 1919 - December 1919 and February - May 1920). Furthermore, local institutions can be added to the list. These were the Donetsk Soviet Republic and Kryvyi Rih (27 December 1917 - 19 March 1918), which was part of the Socialist Soviet Republic; Odesa Soviet Republic (January 3 - March 13, 1918); Tavria Socialist Soviet Republic (19 March-30 April 1918) and Galician Socialist Soviet Republic (15 July- 21 September 1920) (Kasianov, 1978, pp. 76-77).

Between 1917 and 1920, the Bolsheviks and the Soviet Union were unable to establish

a complete rule over all of Ukraine. The less reciprocal response of the Soviet power's Ukrainian social base can be seen as the reason for this situation. Despite having fewer supporters in the Ukrainian social base than the Soviet power base did, the goals and methods of the Ukrainian People's Republic in terms of domestic policy differed little from those of the Bolsheviks (Musial, 2015, pp. 324-325), according to later declarations made by the Soviet government. It can be demonstrated that this was the driving force behind Soviet Russia's attempts to annex Ukrainian territory.

Indeed, on November 15, 1917, the Bolsheviks issued the declaration of the “Rights of the Peoples of Russia” with the signatures of Lenin, Stalin, and Bukharin and promised all Russia's nationalities freedom of self-determination, including the right to secede and the creation of independent states, their refusal of the announcement of Ukrainian People's Republic can be considered as an indicator of this situation. The reason for this is Stalin's thoughts toward the Russian political system. In Stalin's apprehension of Federal Socialist Russia, Ukraine had occupied an important place not only ideologically, but also politically and economically. Especially in the post-war period, the re-establishment of the endangered food security, the coal and steel potential in the Ukrainian territories, and the superiority that Ukraine's Black Sea coast would provide to the Russian army contained significant advantages for young Soviet Russia and its rulers.

II. New Political Order in Europe After the First World War

One of the military breaking points of the First World War and the European political order was the Brest-Litovsk peace agreement signed between the Bolsheviks and Germany in March 1918. This agreement, which the Soviet Russian diplomat G. Chicherin described as “*a peace agreement that revolutionary Russia had to accept with a grit of teeth*” (Zhigalov, 2013, p. 8) was, before the Locarno Pacts, “*Europe has been divided into three basic elements today. By the British... Winners, losers and Russia... Despite Russia and perhaps because of Russia, we have to determine a security policy*” (Armaoğlu, 2021). What both Bolshevik Russia and its allied elements, which won despite its defeat, wanted to achieve in the post-World War I order, was that the war's responsibilities were so worn out that they would not dare to start a new war again, so that the destructive effects of the war on the countries would not be experienced again. In the post-World War I order, Bolshevik Russia and its allied forces, which won despite suffering defeat, aimed to ensure that the war's responsibilities were so worn out that no one would dare start another war and that the countries would not once more be subjected to the

devastation caused by the war.

The pre-war balance of the 5 countries changed under the new European political order, which reflects the heavy cost of the war in the peace agreements. With the idea of self-determination, newly established countries between the borders of Germany and Soviet Russia were prepared for conflict with one another even if they were intended to be weak against both states. Additionally, while the USA, which entered the war strongly at the beginning, relatively isolated itself from Europe, Britain became more detached in the new post-war era as well. Due to this, France, which was among the stakeholders of the new power balance, adopted a persistent fear of Germany (Kissenger, 2014, pp. 97-98).

The political efforts to prevent a new war, which places a priority on its security, have shaped France's political position in the new order of Europe (Lebedeva, 2019). The later balance of power and alliance were significantly shaped by France's political attitude. So much so that the establishment of the "League of Nations," which was considered to be a driving force in the system of interstate relations in a geographical sense, did not satisfy France's security concerns. For this reason, up until the Locarno agreement that was signed in 1925, France's foreign policy was centered on the European strategy, which prioritized its security concerns.

Moreover, the most important political development of the post-war period was the establishment of the League of Nations. This situation, in the process of producing policies for the continuity of peace, has revealed a new understanding of security, which the USA pioneered for its establishment, yet did not participate in. Even though this understanding required states to collaborate for this lofty purpose by targeting peace with idealism, it reflects an anarchic state system in which no state trusts the other and for this reason, each state works monolithically for its security, as E. H. Carr (2015), puts forward with the theory of realism. This situation has built a security system in Europe's new political order, where the collective actions of states are only visible as each state implements a new security policy in which it can establish peace in line with its policies.

As a result, Germany and Japan left this organization primarily because of the relatively restrictive but far from solution policies of the League of Nations. The USSR, which was struggling with a serious situation for recognition both within itself and in the international system, was kept out of European politics. The general behavior of France and England, which sought colonies with the colonization and mandate system, contradicted the philosophy of the Society (Polat, 2020, p. 1964). All these caused the newly established League of Nations to

become dysfunctional and the process leading to the Second World War accelerated.

Another factor affecting the security policies shaped in Europe after the First World War was the political opinion shaped by scientific thoughts. The “organic state” understanding, which especially affected the post-war political order of Germany, was transformed into a systematic form of political opinion by Ratzel (1844-1904) and Kjellen (1864-1922) with the intellectual legacy of Carl Vogt (1817-1895 and also used as a tool in government policies with Haushofer. Rival countries also contributed significant ideas to the discussion of Eastern Europe's Second World War strategy, with innovative approaches influenced by their systems of thought. Mackinder and Spykman were two of the most well-known intellectuals. Important arguments concerning the future of Europe were made in both classical Continental Europe and classical British geopolitics, and these arguments subsequently became state policies. Along with altering the fate of each state, these arguments have affected the future of Europe, Ukraine, and the USSR lands.

Lebensraum (meaning “living space” in German), autarky and all-out war discourses (Cohen, 2015, p. 26), which became the political slogan of the Haushofer period, reflect the politics of space on how superiority can be established, together with the fundamentally changing understanding of war. In the same period, the domination-oriented doctrines of the Anglo-US geopolitics made it necessary for Germany to produce doctrines in accordance with its own dynamics and contributed to Haushofer's prominence. As a matter of fact, we can say that the understanding of Lebensraum, which emerged as a political reflection of the organismic theory of the state, which dominates the German political tradition and formed the philosophical foundations of Ratzel and Kjellen, was put into practice first as a state policy (doctrine) and then as a military strategy with Haushofer.

Based on this theory, Haushofer saw the organic expansion of Germany to the East and West as inevitable. As a result, he believed that Germany should dominate the USSR and destroy the British naval power. With this understanding of domination, Haushofer predicted that the natural spread of the German hegemony area would have to reconcile the USSR with Germany, and thus warned Germany against a two-front war with the USSR in the East and France in the East (Kelly, 2016, p. 51).

III. Ukraine before World War II

The North American media evaluated the occupation of Europe during World War II largely in terms of countries invaded by the Nazis, populations terrorized by the Gestapo, extrajudicial executions, and concentration camps. Again, according to the same media, “good”

people always fought against the Nazis, while “bad” ones cooperated with them. While this dimension of the war instilled in the readers the perception that the Nazis were universal and exclusive enemies, it is stated that the virtuous act was to fight heroically against the Nazis. The point to be emphasized here is that many Eastern European peoples, including Estonians, Latvians, Lithuanians, and Western Ukrainians, were persecuted not only by the Nazis but also by the Soviet troops (Boshyk, 1986, p. 6).

On the eve of the Second World War, Ukraine was partitioned between the Ukrainian SSR within the Soviet Union, Poland, Romania, and Czechoslovakia. About five million Ukrainians lived in the Galicia and Volhynia region in Poland (Zeman, 1989, s. 80). Even though Ukrainians constitute 13.8% of the Polish population and are the largest minority in the country in the 1931 census, they were subjected to various restrictions due to Polish nationalism (Subtelny, 1991). This situation had a great effect on the ideas of the Ukrainians to establish an independent state. As the 1930s approached, the liberal UNDO, Ukraine's leading party, was suppressed by the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN). Founded in its place in 1929, the OUN (*Orhanisatsiya Ukrains'kykh Natsionalistiv*, Organization of Ukrainian Nationalists) emerged in Poland in the late 1930s as “*the main political organization for Ukrainians*” (Marples, 1992). Additionally, this party, which fought for Ukraine's independence and acted with chauvinist and usually fascist tendencies, was parallel to the political organizations in the Eastern European countries of the period (Bilinsky, 1965, p. 87). The Ukrainian independence war continued against Poland, Germany, and Soviet Russia in the shadow of World War II, but these independence movements were focused on territories where Ukrainians were ethnically dense.

On August 23, 1939, the foreign ministers of Adolf Hitler and Joseph Stalin, Joachim von Ribbentrop and Viacheslav Molotov signed a non-aggression pact. With this pact, Hitler assured that the invasion of Poland would not result in a war against the USSR, and with a secret protocol assured Stalin that the Soviet army was free to invade the Eastern part of the post-Versailles Poland, where more than five million Ukrainians lived (Isajiw, et al, 2013, p 22). While the Molotov-Von Ribbentrop Pact was seen as a treaty of betrayal for the Polish, it was implemented as an agreement for the Ukrainians in which Western Ukraine joined the Ukrainian state (Snyder, 1999, p. 89). For the occupation of the part of the Polish occupation lines on the side of the USSR, *Pravda* newspaper, in its 14 September 1939 issue, wrote that there were eight million Ukrainians and White Russians in Poland and that the Polish government had mistreated these minorities, paving the way for the USSR to invade this place

three days later. While the USSR government described the invasion as “a sacred duty to extend a hand to their Ukrainian and Belarusian fellows living in Poland”, the USSR press described this invasion as the “Great Liberation of the Ukrainian Brotherhood” (Map 2).

Map 2. Occupation of Poland by Germany and Soviet Russia

Source (Gross, 1988, p. 2)

The first Soviet invasion in 1939-1941 resulted in a mass expulsion of the Polish elite to Siberia and Kazakhstan and dealt a nasty blow to the state governance of Polish society. This situation was turned into an opportunity by the Ukrainian nationalists and the Polish in the new borders became a target (Snyder, 1999, p. 91). The reason for this is the oppressive policy of the Polish government on Ukrainian culture before the Soviet occupation. With the slogan “Poland for Polish”, which it adopted just before the end of the First World War, Poland followed a policy of denial of political and cultural rights against minorities¹ that make up about 30% of its population and took drastic actions against Ukrainians, who constitute an important part of the minority (Subtelny, 1991). This policy of the Ukrainian government towards the Ukrainians was reversed with the opportunity that the Ukrainian nationalists seized with the Soviet occupation and became the reason for the massacres against the Poles (Buduwowycz, 1983, p. 473).

VI. Soviet Occupation of Ukraine (September 17, 1939-41)

On September 17, 1939, the Soviet Union started the invasion of Ukraine, which would

¹ (Stanisławów (69.8% in 1928), Volhynia (68.4%), Tarnopol (close to 50%) Lwów (35.8%) and Polesie (17.7%)

last for twenty-one months, and had to withdraw with the “Barbarossa” operation. Although the motto of the Soviet occupation from then on was to “win hearts”, the unprecedented rule of the Soviet regime, along with the increasing number of arrests and deportations, systematically destroyed almost all the cultural and economic institutions that Ukrainian society had preserved in the face of the oppressive policies of the Polish government (Marples, 1985, p. 159). Even though there was a widespread belief that the Soviet soldiers were welcomed by the local people in 1939, there were also opinions suggesting that the Ukrainians passively accepted the promise of “rescue from the oppression of Polish oppression”, which was the main propaganda of the Soviets against the Ukrainians (Bilinsky, 1965, p. 85). The Soviet regime, which showed its desire to help the “Ukrainian and Belarusian brothers” at the beginning of the occupation, sent a Ukrainian general to the Galicia region, where the Ukrainians were densely populated, to legitimize the occupation, by providing preservation of the official language of Western Ukraine, the improvement of the education system, the Ukrainianization of the universities and the development of health services. The promise of expropriating the lands of the Polish large landowners and sharing them among the peasants was very significant (Doroshenko, 1975, pp. 741-744). Although this situation was a result of the Soviet mentality, it also caused the Ukrainian peasants, who were interested in farming as a line of business, to take a cautious stance against the Soviet regime.

Despite its reform efforts in Ukraine, the Soviet regime simultaneously took steps to deprive Western Ukrainians of their means of political expression. While the increase in arrests and exiles along with the repression led the remaining politicians to flee to German-occupied Poland, the significant political parties of the centrist and relatively liberal Ukraine were dissolved (Subtelny, 1991). 1940 reflects a period when the pressure was felt even more. During this period, it was obvious that the restrictions have turned into acts of violence. At first, the Soviet administration exiled politicians, industrialists, landowners, merchants, bureaucrats, judges, lawyers, retired officers, and priests whom they thought were only related to the Nazi authorities, later this turned into completely arbitrary practice, and everyone who was vaguely suspected was started to be destroyed (Hryciuk, 2005, p. 2). By 1941, the most extensive deportation period of the occupation began, and thousands of people lost their lives in numerous massacres. With the onset of the German-Soviet war, the NKVD²⁻³ (*Naródnyy komissariát*

---

² PCIA (People's Commissariat of Internal Affairs)

³ Established as the NKVD of the Russian Soviet Federative Socialist Republic, the organization was initially used as a police force and later in charge of maintaining order in the country's prisons and labor camps.

vnútreňnikh del) murdered many of the prisoners it had detained on suspicion during the week of 22-29 June 1941, regardless of whether they were imprisoned for minor or major crimes or were already convicted, or simply awaiting questioning (Picture 1). Killings occurred in Lviv (about 1,500 victims), Sambir (about 1,200 victims), Stanyslaviv (about 2,500 victims), Zolochiv (about 800 victims), Chortkiv (about 800 victims), and Dobromyl (about 500 victims). Thus, approximately 10,000 prisoners in Galicia and approximately 5,000 in Volhynia, particularly in the towns of Rivne and Lutske, were killed so badly that they could not be identified (Subtelny, 1991).

Picture 1. The corpses of prisoners killed in the garden of Brygidki prison in early July 1941

Source. (Struve, 2015)

These tragedies, which the Soviets left behind during their retreat, caused the Ukrainians to act with a sense of vengeance as well as a sense of insecurity in their historical memories. Such that there were celebrations that are discussed even today during the entry of the German armies into Ukraine.

V. Germany's Soviet Invasion of Ukraine, 1941-44

Undoubtedly, the idea of “Lebensraum” lied in the ideological roots of Germany and its predecessor, Hitler's attempt to launch an eastward operation. This thought, which was a political manifestation of the organismic understanding of the state, bequeathed by the 18th century to the 19th century, defined the expansionism of the state, which was defined as a living being by Darwinian natural selection, as a vital necessity and an organic political thought system to support the state's way of life has created.

In this system of political thought, which is the basic ideology of expansionism in the German state system, there were three vital parameters for the occupation of Soviet Russia. The first of these parameters was the “inferior race” viewpoint of the Nazi ideology toward the Slavic People. This perspective formed a policy of Lebensraum based on gradually

denationalizing and destroying the Slavic peoples or employing them in the axis of German interests (Gross, 1979). Another parameter that led to the start of the invasion was the belief that the Soviet lands were the perfect place for agricultural colonization. Due to the conditions of his time, Hitler thought of the villagers as the center of national purity and power, while he believed that big cities increased corruption (Heim, 2016). Hitler assumed that the Soviet Union might help the German peasants maintain their fertility and conservatism because of this. The final concern was the belief that only physical conquest can bring about the establishment of the Nazi nation-state. Hitler viewed the growth of Germany as a natural consequence of the organic state. Hitler's view that Germany should expand its population outside of its borders provided the legal justification for the German people to claim and use Ukraine and the rest of Eastern Europe as their land.

In the same period, while Germany was creating its political thought system for the war, Ukraine continued to experience the nationalist-based traumas of the period between the First and Second World Wars. With the start of the “Barbarossa” operation, the territory of Ukraine became the largest Soviet republic occupied by the Germans. Until 1944, most of the war took place on Ukrainian land. In this geography, which represents 42% of the territory of the USSR (Map 4), more than 700 cities and towns and more than 28 thousand villages were destroyed and during the war, 1.4 million soldiers lost their lives at the front or became prisoners of war and with 600,000 Jews, totally 6.8 million people lost their lives. Additionally, more than 2 million people were sent to Germany as “slave workers” (Dawidowicz, 1975; Prociuk, 1973).

There are many reasons for the rapid progress of Germany on Ukrainian territory or the withdrawal of the Soviet armies. The significant point to be emphasized here is the reaction of the Ukrainian residents against the occupation in the face of German progress (Picture 2). With the rapid withdrawal of the Soviet army, Stalin's plan to “destroy everything that cannot be evacuated”, along with the factory and food stocks, about 45% of cattle on state collective farms came from Soviet Ukraine to Russia (Krawchenko, 1986). Moreover, with the departure of the Ukrainian intelligentsia, the residents of Ukraine had to face the German armies alone. Also, the NKVD's killing of tens of thousands of prisoners during the Soviet withdrawal and the widespread destruction behind the withdrawal eliminated the already weak distrust of the Ukrainians towards the Soviet regime (Krakivski Visti, 1941).

Picture 2. Local Residents Greet German Soldiers June 30, 1941

Source. (Struve, 2015)

With the occupation of Poland by the Soviet army in 1939, some Western Ukrainians went to the German-occupied Poland side and carried out political activities with German political and military leaders. This situation caused some West Ukrainian cities to warmly welcome the German army during the German occupation of Soviet Russia (Dallin, 1981). Particularly, the Germans' permission to establish the “Ukraine Central Committee” (*Ukriains'kyi tsentral'nyi kompit (UTsK)*) in Krakow led to the emergence of the Ukrainian nationalists' idea of Ukrainian sovereignty based on 'ethnic homogeneity'. This situation led up to the Ukrainians to take action to remove Poles and Jews from the “ethnographic lands” of Ukraine by serving in the German army (Khromeychuk, 2016).

The organization of Ukrainian nationalists under German auspices caused the idea of an independent Ukraine to flourish in militant political thought. This situation paved the way for actions that would serve Hitler's ideology during the German progress to take place in favor of other minorities living in Ukraine. These nationalist movements, whose influence will be felt in modern Ukrainian political history, have created their folk heroes. Such that these nationalist heroes were transformed into symbolic figures in the actions of Ukrainian nationalists against Russia in the history of modern Ukraine, enabling people to unite around these figures. The severity of the actions of the Ukrainian nationalists during the Second World War was realized under the nationalist ideology of mass deaths, which was defined as “massacre” in the historical sense. The famous historian Snyder (2003) explains the situation of Ukrainian nationalists by claiming that “*because the Ukrainian state had to be established [...] Ukrainian nationalists had a political reason to cooperate with the Germans and to encourage Ukrainian youth to join*

the bodies of Nazi power”.

VI. The Post-Second World War European Political System and Ukraine

Even though the Second World War resulted in the unconditional surrender of the Germans, the winds of the political influence it brought with it are still blowing today. This war, which resulted in the emergence of two great powers in world politics, the USA and the Soviet Union, caused the 20th-century European political system to be reshaped. The effect of the Second World War in Europe, more than the destruction, was the gap in the balance of power created in the European political order. While England, France, and Germany easily filled the gaps that could occur in the political order in the pre-war period, in the post-war period there was no power left in Europe to do this. Therefore, the European balance of power politics became the scene of the political struggle between the Soviet Union and the USA. Thus, the political process after the Second World War took place on the ground that the USA would be allowed to have a say in the victory of the Soviet Union in Europe. As Kissinger (2014) states, *“Russia is close enough to Europe to share a common cultural repertory, but always far from the historical trends of the continent”.*

The US and European nations, that were forced to comply with the Soviet Union's demands during the Second World War, were not particularly aware of the fact that the Soviets would use those demands as a political trump once the war was over. Iran's post-war political situation is the clearest evidence of this. A corridor through Iran was established in 1942 enabling the Soviet Union, which was at war with Germany, to get military supplies. Under the agreement, this corridor created by the occupation of Iran by the British and Soviet armies had to be emptied with the withdrawal of the forces within six months from the end of the war in line with Article 5 of the agreement. With the official end of the war on September 2, 1945, the United States and Britain, while withdrawing their troops from Iran, did not take any action until March 2, 1946, the date of withdrawal of the Soviet Union soldiers, and also provided support to local forces for the establishment of a communist regime in Iran. Therefore, the Soviet Union followed a policy of gaining economic benefits through Iran (Armaoğlu, 2021, pp. 322-324). This political and military crisis is the first political consequence of the Soviet Union's concrete distrust of the alliance. It is possible to understand the reasons for this attitude of the Soviet Union during the Second World War. Such that the Soviet Union reinforced the Allied states' slow take on the Western Front, which they planned to open to relieve themselves on the battlefield, with the perception that they wanted to be worn out against the Germans. This situation turned the partnership, which was necessary during the war, into a limited

partnership in the post-war period, and when the partnership ended completely, the political manifestation of polarization began to be seen clearly in world politics.

The political system of Europe as a result of the Second World War reflects the policy-making process with the USA in the framework of complete distrust towards the Soviet Union. The USA is both the scriptwriter and director of this new political order. Such that the political idea of the balance of power during the Cold War period was that it could only be allied with the United States to get rid of the Soviet influence. This means that the political order policies created by the USA at its pole are unconditionally implemented by all stakeholders. The Soviet Union, located on the other side of the pole formed by the USA, was shaped by the policy of acquiring its justified political colonies after a war that emerged victorious with great destruction. When Soviet policies were allowed to penetrate to what extent, a certain challenge came up. Since Europe's worries emerge from Soviet ideology's absence of national borders. On the other hand, the USA has policies that attempt to contain this ideology within limited bounds. Due to this, if Soviet policies deviated outside the imaginary lines that the USA had set, a hot war appeared to have broken out.

The above-mentioned intellectual infrastructure regarding the political order of Europe after the Second World War, as Kissinger (2014) stated in the new political system of Europe, is reshaped “*with America at the wheel of this joint venture, rather than with the countries in the alliance acting in concert to maintain the balance*”. For this reason, every action against the Soviet ideology was supported underground, behind the borders that the Soviets wanted to be kept.

Regarding the new post-war political order of Europe, no policy was followed where Ukraine was considered an independent country. For this to happen, the disintegration of the Soviet Union will be expected. Instead, at the Yalta conference in 1945, Stalin made Britain and the USA accept the will to annex almost all of Galicia and Volhynia, where the majority of Ukrainians reside, into Soviet territory. Thus, the Curzon Line was accepted as the border between Soviet Ukraine and Poland, and Lviv, which has an important place in the Polish culture, was left within the Soviet border. The official argument of Stalin in the creation of this border is that the Ukrainians should unite with their brothers in Soviet Ukraine (Subtelny, 2009, p. 484). But Stalin was also aware that possession of Western Ukraine would provide a significant strategic advantage over Poland, Hungary, and Czechoslovakia, and more importantly, over Eastern Europe.

After this process, the Ukrainian territories were tried to be radically Sovietized with

artificial population planning under the Soviet administration, and the Russian population in the region was artificially increased significantly. Thus, while the East-West Ukraine dichotomy ended in a political sense, the multinational Ukraine structure was converted into a dual-nation structure, the influence of which continues to the present, with the settlement of large-scale Russian minorities. However, the eventual inclusion of Ukraine in the Soviet Union did not prevent the American-led bloc from engaging with Ukrainian nationalists (CIA Archive, 1950).

VII. The Dissolution of the Soviet Union, the Founding of Modern Ukraine, and Conflict

Towards the end of the 1980s, the central government of the Soviet Union began to lose its influence on the peripheral republics based on two different parameters. These parameters created a “bottom-up” and “top-down” type of pressure that could directly or indirectly affect the Soviet administration. In bottom-up cases such as the Baltic republics, Georgia and Armenia, the public exerted pressure on the elites through mass demonstrations and ballot boxes, allowing the ideas of independence to be expressed effectively. In the top-down type of pressure, due to the weakness or absence of pro-independence mass attitudes, especially in Central Asia, the elites chose to negotiate with Moscow for more economic dominance and were able to make a gradual progress. When the Soviet Union collapsed, these states accepted independence as mandatory. The political condition of Ukraine, on the other hand, expresses a more complex situation than both parameters. Ukraine has pursued a limited strategic policy for independence due to the weakness of mass nationalism and limited pressure from above. While initially, the communist elites adopted the path to renegotiate the Treaty of Union, which would re-establish the Soviet Union as a voluntary federation, after the failed August 1991 coup by the Soviet rigoristic, who aimed to reverse the reform process, the Ukrainian communist elites strongly opposed the renewal of the Union and, together with the opposition, firmly implemented the exit from the Soviet Union (Wolczuk, 2001, p. 60).

After its independence, Ukraine, like all other countries in the post-Soviet geography, entered a new political process with the post-Communist transition period. In the post-Soviet period, while some Eastern and Central European countries completed this transition period with European integration between 2004-2007, Ukraine could not complete the transition phase, despite taking significant steps in the political and economic fields. The main reason for this was the Ukrainian idea in Russia's political opinion. Indeed, even though the Russian ruling and civil elites were forced to accept the independence of the “*brother*” republics, Ukraine had a special significance and value in the cultural and geopolitical mind of Russia. Besides, it was

unthinkable for many Russians that “*Little Russia*” - Ukraine - was not a part of Russia. Russian President Vladimir Putin stated in his speech that he recognized the separatist governments in the East of Ukraine, “*Ukraine is not just a neighboring country for us, it is an inseparable part of our history, culture and spiritual space. These are not only our comrades, relatives, colleagues, friends, but also our relatives, people with blood and family ties with us*” and explained the extent of Ukraine's relationship with Russia.

The strong but intangible Ukrainian geopolitics in the Russian thought system of the period created a series of social, economic, and cultural family ties that deepened during the Soviet period. Such that the elites of the political and administrative bureaucracies of both countries were led by leaders who were Ukrainian or came from Ukraine (Nikita Khrushchev, Leonid Brezhnev, Konstantin Chernenko, and others). While the political management of this family bond is Moscow, the economic management reflects Russia's integration with Ukraine (Magocsi, 2010, p. 726). Indeed, the emergence of Ukraine as an independent actor from the Soviet Union is not an expected situation in the outside world. US President George H. W. Bush, in his speech in the Kyiv legislature on August 1, 1991, three weeks before the independence of Ukraine, stated that freedom and independence are not the same thing and that the USA will not help those who support “suicidal nationalism” by saying: “*Americans will not support those seeking independence to replace a distant tyranny with a local despotism*” (Daahlburg, 1991). This speech, where it was understood that Ukraine was not included in the US geopolitics as an independent country, was later named “Chicken Kyiv”. As a political consequence of the separation of such an intertwined structure, Russia made it a part of its policy not to recognize the official borders of Ukraine until 1999⁴. However, the 1999 agreement demonstrated that separation rather than integration is now widely accepted and that both countries are aware of this situation. However, because the agreement's final separation could not guarantee complete control of the strategic Soviet legacy, which was unable to be resolved, it led to the relations between the two nations being constructed on an unstable basis in the following political process.

The emergence of Ukraine as an independent country and the signing of the 1994 Budapest Memorandum and the 1999 Friendship Agreements, which will keep Russia beyond

---

⁴ On May 31, 1997, the second President of Ukraine Leonid Kuchma, and the first President of Russia Boris Yeltsin signed the "Friendship Agreement between Ukraine and Russia". The agreement entered into force on 1 April 1999 and both states pledged to 'respect each other's territorial integrity and accept the inviolability of borders between them' (Article 2). Full text of the agreement <https://treaties.un.org/Pages/showDetails.aspx?objid=08000002803e6fae>

its borders in the future, have begun to be perceived as a strategic mistake by Russia, with Putin's rule. Since many examples justify Russia's reservations in its way. For example, with the collapse of the Warsaw Pact, the full integration of the satellite states, which the Soviet Union was under geopolitical pressure on Europe, with Europe and NATO, caused the concern that Ukraine would follow similar policies. Brzezinski (2019) stated that without even the Baltic States and Poland, only Ukraine and the Soviets could continue their effort to become the leader of the Eurasian empire over the non-Slavic peoples in its south and southeast. Considering the opposite, the fact that an independent and Western-oriented Ukraine will destroy Russia's influence on Europe and create the effect of losing control of the Black Sea over Crimea emerges. Brzezinski (2019) similarly expressed the opinion that the loss of Ukraine significantly limited Russia's geostrategic options.

VIII. The Origins of Contemporary Ukrainian Nationalism

After the collapse of multi-ethnic empires at the end of the First World War, eugenics-based thinking has taken an important place (Turda, 2007) in political thought in European countries (Turda and Weindling, 2007; Felder and Weindling, 2013). Eugenics has become a viable policy for young states or nations that are in the stratification process, especially since it is closely linked to the modernization policies of developing nation-states. Contemporary Ukraine's far-right nationalism has also shaped its sentiment on eugenic discourse built on historical ethnicity and identity.

The eugenics-based policies of different nationalist ideologies in Europe and the organizations that made these ideologies a political element enabled the Ukrainian nationalists of the period to establish ideological devices that would act with national and ethnic consciousness. Eugenics, which started to enter Ukrainian nationalist thought at the beginning of the twentieth century, gradually led to the questioning of the more moderate branches of nationalism (Rudling, 2019), thus bringing the figures who adopted radical ideas and are now declared as “heroes” to the fore⁵. (Rudling, 2021) Particularly, the partial invasion of Poland by Germany and the Soviet Union in September 1939 brought West Ukrainian Nationalist activism to the forefront and organized it. Other nationalist organizations united around Bandera, particularly in the organizing process that began with the release from prison of Stepan Bandera

---

⁵ On January 22, 2010, Ukrainian President Viktor Yushchenko awarded the "People's Hero" medal to Stepan Bandera, a controversial figure described as a Ukrainian ultranationalist. Yushchenko, in his speech at the Israel Foreign Relations Council in Jerusalem in November 2007, stated that the national memory should be transferred to the institutions he entrusted, and claimed that the Ukrainian nationalist organizations did not commit any crime.

(1909–1959) and Mykola Lebed (1909 or 1910–1998) – both serving life sentences for terrorism and murder. The Polish city of Kraków soon became the organizing center of Ukrainian nationalists. In parallel, the German armies also supported these organizations and Ukrainian nationalists took part both under German uniforms and as militia forces in preparation for Operation Barbarossa (Picture 3) (Struve, 2015). Most of the Ukrainian nationalists in the German army and the members of the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN) and the Ukrainian Insurgent Army (UPA) took part in various police and militia formations, cooperated with the security and intelligence agencies of Nazi Germany, and indeed there is a large literature study revealing that they took part in the Nazi genocide, especially in aid (Katchanovski, 2013; Khromeychuk, 2015).

Picture 3. Ukrainian Militia serving under the German Army (The person on the militia card is seen in the left picture (with a hat) in the middle and is the second person on the right)

Source. (Struve, 2015, p. 304)

In contemporary Ukrainian history, the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN) and the Ukrainian Insurgent Army (UPA) took place among the central political issues in post-Soviet Ukraine as a new political discourse, especially after the “Orange Revolution” (Katchanovski, 2015). Between 2005 and 2010, when Viktor Yushchenko was in power, he initiated efforts to legitimize the OUN and UPA together with his bloc “Our Ukraine” party and other nationalist organizations. The main discourse during this period described the OUN and UPA as a mass liberation movement fighting against both the Soviet Union and Germany for Ukraine's independence. As a result, the leaders of both organizations were declared national heroes. As a continuation of this policy, UPA High Commander Roman Shukhevych and Stepan Bandera, the leader of the main faction of the OUN (OUN-B) were awarded the title of national hero respectively in 2007 and 2010, (Katchanovski, 2013). Thus, individual figures were created that would unite the Ukrainians under national feelings during the Westernization

process and prepare them for new fights with the heroism of past struggles.

When it comes to the Euromaidan events (2013-2014), a large number of new political and social phenomena have emerged in Ukraine, precisely based on the ideas of the figures characterized as heroes. The most organized one is the “Azov” battalion, named after the Sea of Azov, which emerged as a relatively spontaneous and government-supported voluntary armed unit in the late spring of 2014, in connection with the start of Russia's covert paramilitary intervention in Eastern Ukraine (Umland, 2019). While the Azov battalion is not the only volunteer unit with a far-right past, it is the most unusual archetypal organization among Ukraine's new armed units.

The Azov battalion has turned into a military structure that includes members from national movements, including football hooligans, and members of ultra-nationalist and right-wing organizations. Later in 2014, the organization, which took part in the operations against the pro-Russian separatist regions and was successful, was affiliated with the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (Golubov, 2014).

The first emblem of Azov consists of the Latin letters “I” and “N” (National Idea) superimposed on each other, resembling the old symbol of the Social-National Party of Ukraine and the official logo of the SNA/PU. The emblem, besides its literal meaning, is a mirror image of the “wolf hook” (Wolfsangel in German) used by the SS division “Das Reich” and the Dutch SS division “Landstorm Nederland” during the Second World War. The Black Sun image on the emblem is the symbol of the “Nation Idea” and expresses the political behavior of the Azov Battalion, which is quoted in the history of Ukraine. Azov's wolf hook is more than coincidentally similar to far-right symbols of other countries and other eras (Umland, 2019).

The far-right nationalism, which has been present in irregular and semi-regular units since 2014 and serves as the primary driving force behind accredited organizations set up, especially in Western Ukraine, reveals a hybrid structure that originally comes from the Second World War for its political thought infrastructure. Indeed, the analysis of the 2009 and 2013 KIIS Surveys shows that public attitudes towards OUN-B, UPA, and Bandera are particularly strong in Western Ukraine and stronger in Galicia and Volhynia. The same study revealed that the OUN-B leader was least popular in the Crimea and Donbas areas (Katchanovski, 2015). The military behavior of the organizations that evolved as a result of this political thought in

Ukraine's developing political process also varies depending on the country's regions.

IX. Russian Discourse on Ukrainian Nationalism and the War

With the start of Russia's full-scale invasion of Ukraine, the “denazification” policy continued with propaganda aimed at the liquidation of the structures organized with the memories of the Ukrainian nationalist organizations OUN, UPA, and OUN-B, which are notorious for killing civilians, having an antisemitic ideology, and cooperation with Nazi Germany. Putin, on the other hand, defined OUN leader Stepan Bandera as “collaborating with the Nazis” and “war criminals” and viewed the proclamation of Bandera as a national hero as an attempt to “erase the names of true patriots and victors from the memory of younger generations”.

Putin's “special operations” expression towards Ukrainian nationalism is based on criticism of the gradual cultural cleansing policies of both the people and the government in the process of constructing a national identity during and after the events called Euromaidan or the Revolution of Honor (Револуція гідності; Revoliutsiya hidnosti). The previously heroic Stepan Bandera was brought to the public arena by far-right organizations with the Maidan events, and the process continued with the Ukrainian government's implementation of restrictions on the Russian culture. The fact that far-right nationalist groups were able to carry out actions that could take down the government with the support of the public with their historical symbols, and the police measures to remove Russian culture from the territory of Ukraine formed the “background” of the Russian aggression.

After 2014, a successful struggle against separatists in Eastern Ukraine started due to the far right's improved access to weapons (Umland, 2021). The Azov Battalion's conquering of the strategically significant region of Mariupol is the most important result of this struggle. While the state's support for these organizations increased as a result of the military victory of a group that makes up the extreme right's armed wing, it also expanded participation due to public sympathy for these groups, particularly in Western Ukraine. For people residing in the Eastern part of Ukraine and surrounded by the Russian culture, it is evident that the reverse cannot be claimed.

State-based ethnocentric policies have also been put into place in Ukraine at the same time that the extreme right has risen and become more powerful. The most important political step for this was the implementation of restrictions on the Russian language (Kabanen, 2021). TV channels that operate in Ukraine and broadcast in Russia had their program restricted before

being completely banned (Aref'ev, 2018). Additionally, the presence of Russians in Ukraine was greatly restricted from social life by the implementation of a comprehensive law in 2021.

Although both the legitimacy of ultra-nationalist groups and their military successes and the ethnocentric practices of the Ukrainian government are phenomena that can be explained by the use of exclusive authority specific to Ukraine's domestic politics, they form the basis of Russia's propaganda for military action against Ukrainian nationalism. Additionally, for Russia, the belief that the Ukrainian lands historically coexisted along with the Soviets caused both phenomena to be perceived as a threat of cultural extinction to the Russian people living in Ukraine, and this situation has been discussed as the main argument for the war.

Conclusion

The e4, d4 and e5, d5 squares on the chessboard represent an important strategy area that allows central control of the game. Without taking control of this area, the success of the attacks is very unlikely. Therefore, a player with this position aims to put pressure on the opponent by making his moves through this region and provides an important strategic advantage at the point of winning the game. Therefore, the aim of most maneuvers in the game is to capture this area, which will give the player a strategic advantage. As a result, the player who captures this central area (e4, d4 and e5, d5) wins the game by gaining the advantage and putting pressure on the opponent as (s)he wishes.

The geographical position of the territory of Ukraine represents the central squares (e4, d4, and e5, d5) on the chessboard of Eurasian geopolitics. Therefore, the states that control the Ukrainian lands can put pressure on the states they see as their rivals and can bring this pressure to victory during a war when necessary. However, Ukraine can't use this power by itself. In geopolitical terms, Ukraine can only create security effects on rival states with the control of different states. The social axis that the Ukrainian society wants to belong to is the most important factor that determines who will use this power. More specifically, the state(s) controlling Ukraine's geopolitics may create security pressure on the rival state(s). Therefore, Ukraine's geopolitical position represents the central point of Eurasian security. The geopolitics of Ukraine, on the other hand, can be governed by which axis the Ukrainians want to exist as a whole. Therefore, the national feelings of the Ukrainians have become the most important political tool to be governed by the states in Eurasian geopolitics. Thus, most of the 2004-2005 Orange Revolution and 2013-2014 Euromaidan protests have turned into interstate political

showdowns filled with historical nationalism.

Russia's geographical position and historical influence in the region have been viewed as a national security danger due to Ukraine's strong nationalist intention to detach sharply from Russia based on “language and culture” and the political practices of this intention. With its policy of localized instability in Ukraine's Eastern lands and in the regions connected to it with national feelings, Russia has thereby created a gap for itself in the country's political system.

On the other hand, the USA and European countries supported the European national identity of the Ukrainians politically, culturally, and militarily, using the “terra incognita” condition of the Ukrainian history. Therefore, a struggle for existence has emerged, which will create a paralytic effect, where Russia's geopolitical obsession is used and carried out over identities. The main policy here is to build a “Western” Ukraine, which is sharply detached from Russia, blends with European nationalism, but also exists with its historical dynamics. For this reason, the war has turned into a field of struggle where the Ukrainians as a nation prove themselves to belong to Europe.

References

- Aref'ev, A L. (2018). Russian-language education in Ukraine: History and present situation. *Russ. Acad. Sci.*, 454-464, (<https://doi.org.libproxy.helsinki.fi/10.1134/S1019331618060023>).
- Armaoğlu, F. (2021). *20. yüzyıl siyasi tarihi (1914-1995)*. Kronik Kitap.
- Bekcan, U. (2013). Devrimden sonra: Bolşeviklerin zorunlu dış politikası 1917-1925. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 68(4), 73-102.
- Bilinsky, See Y. (1964). *The second Soviet Republic: The Ukraine after World War II*. New Brunswick.
- Bilinsky, Y. (1965). *The Second Soviet Republic: The Ukraine After World War II*. Cambridge University Press, 1965.
- Boshyk, Y. (1986). *Ukraine during World War II: History and its aftermath*. Canadian Cataloguing in Publication Data.
- Brzezinski, Z. (2019). *Büyük satranç tahtası: Amerika'nın küresel üstünlüğü ve bunun jeostratejik gerekliliği*. İnkılap Yayınları.
- Budurowycz, B. (1983). Poland and the Ukrainian problem, 1921-1939. *Canadian Slavonic Papers / Revue Canadienne des Slavistes*, 25(4), 473-500.
- Bulatov, V V. (2011). Об Экономических Последствиях Брест-Литовского Мира.

- Экономическая Теория. Экономическая История (Ob Èkonomičeskikh Posledstvijah Brest-Litovskogo Mira. Èkonomičeskaja Teorija. Èkonomičeskaja Istorija)*, 34-39.
- CIA Archive. (1950). *Organizations, personalities of Ukrainian liberation movement*. Erişim Adresi: <https://www.cia.gov/readingroom/document/cia-rdp80-00809a000600330323-6> (Erişim Tarihi: 10.11.2022),
- Dahlburg, J T. (1991). *Bush's 'Chicken Kiev' talk--an ill-fated U.S policy: Ukraine: Efforts to keep the Soviet Union intact are recalled with bitterness by some in new nation*. Erişim Adresi: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1991-12-19-mn-1010-story.html> (Erişim Tarihi: 03.11.2022).
- Dallin, A. (1981). *German rule in Russia 1941-1945: A study of occupation policies (2d rev.)*. Boulder, Colo.
- Dawidowicz, L. S. (1975). *The war against the Jews 1933-1945*. Open Road.
- Doroshenko, D. (1975). *A survey of Ukrainian history*. Humeniuk Publication Foundation,
- Felder, B., Weindling, P J ve eds. (2013). *Baltic Eugenics: Bio-politics, race and nation in interwar Estonia, Latvia and Lithuania 1918–1940*. Brill.
- Fisher, L. (1960). *The Soviet in world affairs*. Rondon House Vintage Books.
- Golubov, A. (2014). *Arsen Avakov: Mir nuzhen, no ne lyuboi tsenoi,*”. Fokus. Erişim Adresi: <http://focus.ua/country/316552/>
- Gross, J. (1988). *Revolution from abroad* . Princeton University Press.
- Gross, J. T. (1979). *Polish society under German occupation: The generalgouvernement, 1939-1944*. Princeton Legacy Library.
- Heim, D. L. (2016). *Battle for the people: Ideological conflict between Soviet partisans, the German military, and Ukrainian nationalists in Nazi-occupied Ukraine*. *Student Publication*.
- Hryciuk, G. (2005). *Przemiany narodowościowe i ludnościowe w Galicji Wschodniej i na Wołyniu w latach 1931–1948* . *Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek*.
- Hurip, S. *Krakovski visti*. 9 Kasım 1941, 28 Aralık 1941, 24 Şubat 1942, 1941.
- Ianevs'kyi, D. (2003). *Politychni systemy Ukraïny 1917–1920 Rokiv. Sproby Tvorennia i Prychyny Porazky*, 428–430.
- Isajiw, W. W., Gregorovich, A., Romanyschyn, O. S. (2013). *Between Hitler and Stalin Ukraine in World War II: The untold story*. Ukrainian Canadian Research and Documentation Centre.
- Kabanen, H. J. (2021). *Положение русского языка на Украине: право или угроза?* . *Polozhenie russkogo jazyka*.

- Kasianov, G. (1978). The emergence of Ukraine self-determination, occupation, and war in Ukraine, 1917–1922. *Ukrainian efforts at state-building between independence* içinde. Canadian Institute of Ukrainian Studies Press.
- Katchanovski, I. (2015). Terrorists or national heroes? Politics and perceptions of the OUN and the UPA in Ukraine. *Communist and Post-Communist Studies*, 48(2-3), 217-228. <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2015.06.006>
- Katchanovski, I. (2013). The organization of Ukrainian nationalists, the Ukrainian insurgent army, and the Nazi genocide in Ukraine. *Collaboration in Eastern Europe during World War II and the Holocaust*.
- Kenez, P. (2006). *A history of the Soviet Union from the beginning to the end* (Second Edition). Cambridge University Press.
- Khromeychuk, O. (2016). Ukrainians in the German armed forces during the Second World War. *History*, 704-724. <https://doi.org/10.1111/1468-229X.12129>
- Khromeychuk, O. (2015). Ukrainians in the German armed forces during the Second World War. *Wiley*, 100(5), 704-724.
- Kissenger, H. (2014). *Dünya düzeni* (Beşinci Baskı). Boyner Yayınları.
- Krawchenko, B. (1986). Soviet Ukraine under Nazi occupation, 1941-4. *Ukraine during World War II: History and its aftermath* içinde. (pp. 15-38). (Ed. Yuri Boshyk). University of Toronto Press.
- Lebedeva, M M. (2019). Окончание Первой мировой войны: формирование глобальных межгосударственных структур и мирополитических трендов. *Вестник СанктПетербургского университета. Международные отношения*, (Окончание Первой мировой войны: formirovanie global'nyh mežgosudarstvennyh struktur i miropolitičeskikh trendov. Vestnik SanktPeterburgskogo universiteta. Meždunarodnye otnošenija) 264-275-<https://doi.org/10.21638/11701/spbu06.2019.301>
- Magocsi, P. R. (2010). *A history of Ukraine: The land and its peoples* (Second Edition). University of Toronto Press.
- Marples, D. R. (1985). Western Ukraine and Western Belorussia under Soviet occupation: The development of socialist farming, 1939-1941. *Revue Canadienne XXXVII*(2), 158-177.
- Marples, D R. (1992). *Stalinism in Ukraine in the 1940s*. Palgrave Macmillan,
- Moffat, Lan C. D. (2015). *The allied intervention in Russia, 1918–1920: The diplomacy of chaos*. Palgrave Macmillan.
- Musial, B. (2015). The Ukrainian policy of Bolshevik Russia. *The emerge of Ukraine* içinde.

- Canadian Institute of Ukrainian Studies Press.
- Nyhart, Lynn K. (2017). The political organism: Carl Vogt on animals and states in the 1840s and 50s. *Historical Studies in the Natural Sciences*, 47(5), 602-628.
- Polat, D. Ş. (2020). Kuruluşundan çöküşüne Milletler Cemiyeti sistemi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 1950-1967.
- Portnoz, A. (2016). *Bandera mythologies and their traps for Ukraine*. Open Democracy, 22(June).
- Prociuk, S. G. (1973). Human losses in the Ukraine in World War I and II. *Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the United States*.
- Rudling, A. P. (2019). Eugenics and racial anthropology in the Ukrainian radical nationalist tradition. *Science in Context*, 67-91. <https://doi.org/10.1017/S0269889719000048>
- Rudling, A. P. (2021). The far-right Ukrainian diaspora's policing of history. *The Many Faces of the Far Right in the Post-Communist Space: A Comparative Study of Far-Right Movements and Identity in the Region* içinde. (pp. 42-60).
- Saltan, H (2023). *Büyük güçler rekabetinin jeopolitik sonuçları: Westland ve Ruland temelinde Ukrayna-Rusya savaşı*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Shulman, S. (2002). Sources of civic and ethnic nationalism in Ukraine. *The Journal of Communist Studies and Transition Politics*, 1-30. DOI: 10.1080/714003618.
- Smith, Woodruff D. (1980). Friedrich Ratzel and the origins of Lebensraum. *German Studies Review*, 3(1), 51-68.
- Snyder, T. (1999). "To Resolve the Ukrainian Problem Once and for All" The Ethnic Cleansing of Ukrainians in Poland. *Journal of Cold War Studies*, 1(2), 86-120.
- Snyder, T. (2008). The ethnic cleansing of western Ukraine (1939–1945). *The reconstruction of nations: Poland, Ukraine, Lithuania, Belarus, 1569–1999* içinde (pp. 154-178). Yale University Press. <https://doi.org/10.12987/9780300128413-012>.
- Stone, D. R. (2015). Operations on the eastern front, 1941–1945. *Fighting the war (Volume 1)* içinde, (Eds. John Ferris ve Evan Mawdslet) (pp 331-357). Cambridge University Press.
- Struve, K. (2015). *Deutsche Herrschaft. Ukrainischer Nationalismus, Antijüdische Gewalt: Der Sommer 1941 in der Westukraine*. <https://doi.org/10.1515/9783110360226>
- Subtelny, O. (1991). The Soviet occupation of western Ukraine, 1939-41. *Ukraine: A history* içinde, (Ed. Yury Boshyk). Toronto Univesity,
- Subtelny, O. (2009). *Ukraine: A history* (Fourth Edition). University of Toronto Press.

- Turda, M., Weindling, J. (2007). *Blood and homeland: Eugenics and racial nationalism in central and southeast Europe 1900-1940*. CEU Press.
- Umland, A. (2019). Irregular militias and radical nationalism in Post-Euromaydan Ukraine: The prehistory and emergence of the “Azov” battalion in 2014. *Terrorism and Political Violence*, 31(1), 105–131.
- Umland, A. (2021). Крайне Правые В Украине До И После Евромайдана: От Ультранационалистической Партийной Политики К Этно-Центристскому «Негражданскому» Обществу. *Материалы Для Дискуссии*, (Krajne Pravye V Ukraine Do I Posle Evromajdana: Ot Ul'tranacionalističeskoj Partijnoj Politiki K Ètno-Centristskomu «Negraždanskomu» Obšestvu. Materialy Dlja Diskussii) DOI: 10.24411/2221-3279-2021-10008
- Wheeler-Bennett, J. W. (1940). From Brest-Litovsk to Brest Litovsk. *Council on Foreign Relations*, 196-210.
- Wheeler-Bennett, J. W. (1938). The meaning of Brest-Litovsk today. *Foreign Affairs*, 17(1), 137-152.
- Wolczuk, K. (2001). *The moulding of Ukraine: The constitutional politics of state formation*. Central European University Press.
- Yekelchyk, S. (2015). *The conflict in Ukraine: What everyone needs to know*. Oxford University Press,
- Zeman, Z. A. B. (1989). *Pursued by a bear: The making of eastern Europe*. First edition. Chatto & Windus.
- Zhigalov, B S. (2013). *Германия И Ссрр: Экономические И Политические Отношения (март 1918 – июнь 1941 гг.)*. Томск :Томский государственный университет, (Germanija I Ssr: Èkonomičeskie I Političeskie Otnošenija (mart 1918 – ijun' 1941 gg.). Tomsk :Tomskij gosudarstvennyj universitet): <https://core.ac.uk/download/pdf/287482708.pdf> (Erişim Tarihi: 09-11-2022).

**JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS
AND POLITICAL SCIENCE STUDIES**

ULUSLARARASI İLİSKİLER VE SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI DERGİSİ

e-ISSN: 2792-0984

**IMPLICATIONS OF REALIST DEFENSIVE FOREIGN POLICY:
TOWARDS A TURKISH INTERVENTION IN LIBYA DURING
THE FIRST AND SECOND LIBYAN CRISES**

Sıyat Abdı MAALIM

E-mail: smaalim20@gmail.com **ORCID:** [0000-0002-7985-1953](https://orcid.org/0000-0002-7985-1953)

Submitted: 02 May 2023 & **Accepted:** 14 August 2023

Citation: Maalim, S.A. (2023). Implications of Realist Defensive Foreign Policy: Towards a Turkish Intervention in Libya During the First and Second Libyan Crises. *Journal of International Relations and Political Science Studies*, (8), 27-50

Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Derneği | International Relations Studies Association
Journal of International Relations and Political Science Studies - JIRPSS
E-mail: dergi@tuicakademi.org

IMPLICATIONS OF REALIST DEFENSIVE FOREIGN POLICY: TOWARDS A TURKISH INTERVENTION IN LIBYA DURING THE FIRST AND SECOND LIBYAN CRISES

Siyat Abdı MAALIM

E-mail: smaalim20@gmail.com ORCID: [0000-0002-7985-1953](https://orcid.org/0000-0002-7985-1953)

Submitted: 02 May 2023 & Accepted: 14 August 2023

Abstract

Turkish foreign policy significantly shifted in the second decade of the AKP government, as signified by the adoption of the official ‘zero problems with neighbours’ policy in 2009. This shift was necessitated by the country’s quest to pursue an independent and autonomous foreign policy from the years of deep focus on Western partners. However, the dynamic regional challenges and pressing threats shaped Turkish intervention as a mediator or a military partner in the region. The intervention in Libya was important to the African continent and the EU and concretized the shifting Turkish defensive foreign policy orientation. Focusing on the main Libyan crises in this period, the first Libyan Crisis in 2011-2014 and the second Libyan Crisis in 2014 – 2020, the study critically analyses the shifting Turkish foreign policy towards Libya. In addition to securing Turkish interests in the Mediterranean, the intervention in Libya prevented the further escalation of the conflict, stabilized the UN-recognized government, and contributed significantly to the entry of the Turkish defence industrial complex into the African continent.

Keywords: Türkiye, Libya, Foreign Policy, Defensive Realism, First Libyan Crisis, Second Libyan Crisis

Introduction

The ever-changing political and security landscape has compelled Türkiye to reevaluate and adapt its foreign policy approach. Under the leaderships of the Justice and Development Party (*Adalet ve Kalkınma Partisi*), the country underwent significant structural changes to strike a balance between relations with Western countries and its Middle Eastern and African neighbours. Türkiye's initial focus on refining her relations with the West was, at first, considered a costly neglect of her neighbours (Baskan & Taşpınar, 2021, p.15). However, a closer evaluation of this refining reveals that the country had stronger ties with the West when the AKP initially took power. During the first decade of the AKP's rule, the country followed the path of the previous administrations. But, during the second decade, Türkiye foreign policy took a different trajectory, shifting towards fostering a broader relationship with neighboring countries. For instance, Türkiye formed close relations with Iran, Syria, Iraq, and Israel. Notably, Türkiye along with Iran and Iraq, shared a common interest in countering the activities of the PKK and its Iranian affiliate PJAK, as well as the aspirations of the Kurdish Regional Government (KRG) for an independent state (Haugom, 2019; Siccardi, 2021). The shift in Türkiye's foreign policy behaviour became particularly noticeable after 2011 and 2016, coinciding with regional developments, such as the Libyan civil wars, and culminating in Türkiye's regional intervention. As the regional security landscape evolved, Türkiye's foreign policy choices were increasingly influenced by the complexities and challenges arising from regional conflicts and dynamics (Kubicek, 2022; Lund, 2022).

Ahmet Davutoglu, who became Türkiye's Foreign Minister in 2009, was the leading figure that shaped Türkiye's foreign policy (Donelli, 2020). During his time in office in the AKP government, Ankara followed different policy paths and made bilateral relations changes in its strategy (Başkan, 2018). Davutoglu formulated "zero problems with neighbours" to improve ties with the neighbouring countries through trade and regional links (Kara & Sözen, 2016). In addition to MENA region ties, Türkiye also made close relations with other regions such as sub-Saharan Africa, the Balkans, and East Asia. Starting in 2002, in the context of African policy, Türkiye expanded its relations in the African continent, using soft power to influence its reach on African soil. During the 1980s, Turkish foreign policy was based on economic relationships; mainly, Türkiye was a trading state under Turgut Özal's tenure. By the end of the Cold War, policies based on caution, territorial integrity, and Westernization had been established. Following the 1990s, Türkiye's policies were based on assertiveness and multilateral policies, for example, the participation in the Gulf War in 1990, the Kurdish question, agreements with Israel, the Black Sea Forum, and the participation of peacekeeping

missions (Çakır & Akdağ, 2017).

Scholars have long described Turkish foreign policy dynamics and changes in the literature since its inception. Oran described three characteristics that influence Turkish foreign policy. They include the strategic importance of relations, cultural-historical factors, and domestic dimensions. Culturally, Türkiye is described as an Islamic Westernized country partly due to its geographical closeness to European Western and Middle East Islamic countries. Historically, the country was the centre of the Ottoman Empire, and those countries that were once ruled by the empire have significant traces of the Ottoman legacy influencing their close links to Türkiye. Strategically, many regional developments affect Türkiye in one way or another because of its geographical location between the continents of Asia and Europe (2002). The shift in Turkish policies towards Africa, Iran, Syria and the Arab-Israeli conflict provided Türkiye with an opportunity for an enhanced role as a mediator of regional conflicts (Murinson, 2012, p. 8).

Turkish policies shifted in the period after 2011 significantly from traditional non-interference to involvement in other countries; one may wonder what could have precipitated such a move. Türkiye began implementing a foreign policy that can be argued as a *realist defensive policy* by forging alliances with allies or engaging in battles with adversaries. A blend of both internal and external dynamic challenges and threats are believed to have contributed to this shift. These challenges and threats include the failed 2016 coup attempt, the Arab Spring uprisings, Islamic States of Iraq, and Syria (ISIS), Kurdish question and heightened border disputes in the Eastern Mediterranean with Greece. They all contributed to prompting Türkiye to pursue a security-focused foreign policy to uphold its national security and interests. The foreign policy re-orientation included the significant use of military force and coercive diplomatic strategies to assert Turkish autonomy. For instance, Türkiye militarily joined the Syrian conflict and its ties with Israel and Egypt deteriorated to an all-time low due to brinkmanship and coercive tactics to reassert her autonomy. Ankara's foreign policy shift was not without consequences especially with established powers in the region such as United States (US) and Russia as well as rival regional powers such as United Arab Emirates (UAE) and Saudi Arabia. In Libya, Türkiye faced regional armed competition from Egypt, Russia, and UAE on one side while defending the internationally recognized government of Libya. Türkiye had successfully balanced between the US and Russia in Syria intervention to solidify the shift from soft power to hard power oriented foreign policy (Dolatabadi & Rezaei, 2022; Kutlay & Önis, 2021; Mehmetcik & Çelik, 2022).

The main purpose of this study is to explain the Turkish policy towards Libya in the

post-2011 era. It investigates the consequences of Libya's post-2011 crisis for Türkiye-Libya ties. The study also looks at the various dynamics in the region and their implications, such as Libyan foreign interventions, Eastern Mediterranean union formations, consortiums, and gas projects. Between 2011 and 2020, Libya witnessed a proliferation of armed militants, series of conflicts, civil wars, and foreign proxy battles. It became embroiled in a complex web of political, social, and military struggles throughout this tumultuous decade, with various internal and external actors vying for power and influence. This scenario had profound consequences for the country and posed regional and global challenges. Due to this, the situation posed a danger to Türkiye's regional interests, resulting in the change of direction of Türkiye's foreign policy in the region during this decade. The study focuses explicitly on Libya after the turmoil of the Arab Spring and the subsequent civil wars in 2011–2014 and 2014–2020. When military forces from several parties intervened in Libya, and the Libyan UN-backed Government asked for Ankara's help. Therefore, the study addresses this by exploring the intricacies of these conflicts and proxy battles, examining the underlying cause, critical players involved, and the resulting implication for Türkiye, Libya, and beyond.

Türkiye's foreign policy towards Libya has come into focus since the upheavals of the Arab Spring. This intensified in 2014, when the second Libyan civil war broke out, and in 2019, when military forces from multiple actors were deployed in Libya. For example, Özşahin and Çakmak conducted a discourse analysis of Turkish political elites' messages to audiences regarding their legitimacy and recognition to examine Türkiye's engagement in Libya. They found that local and foreign forces contributed to Türkiye's engagement in Libya (2022). Similarly, Kekilli and Öztürk examined Türkiye's intervention in the Libyan conflict; they argued that Türkiye's intervention in the conflict changed the tides of the conflict internally and externally (2020, pp. 53-62). Similarly, Kiraz (2023) examined Türkiye's presence in Libya since 2019, in contrast to Türkiye's usual non-participation stance. He claimed that Türkiye's activities towards Libya were influenced by the belief that the Eastern Mediterranean Gas Forum posed a threat to its regional interests. He claimed that Türkiye's intervention was to promote stability in Libya, as a stable Libya would benefit Türkiye's regional interests (2023, pp. 95-122).

Despite of the increase in recent research on Türkiye - Libya relations in the years of turbulence, a critical gap remains. The impact of the shift in Turkish foreign policy towards neighbours especially those on the African continent and the military intervention in Libya is yet to be adequately addressed. The coercive intervention significantly impacted Turkish Libya relations in ways that deserve in depth academic analysis and this study contributes towards

those efforts. A nuanced understanding of foreign policy implications of Turkish intervention in Libya will open important insights into the dynamics and regional consequences of the Mediterranean. By shedding light on this crucial time frame of the first Libyan Crisis in 2011-2014 and the second Libyan Crisis in 2014 – 2020, the study also aims to contribute a deeper understanding of the dynamics of conflicts, civil wars, and foreign intervention, ultimately providing valuable insights into policymakers, scholars, and practitioners working towards conflict resolution and peacebuilding efforts in Libya and similar contexts.

The study has the potential to influence policy and practise by giving insights into Turkish foreign policy dynamics, Libyan civil wars, regional dynamics, and the various factors involved. The study contributes to the academic knowledge on Turkish foreign policy towards Libya, Africa, and the MENA region at large. Furthermore, the study may serve as a model for future studies that use similar theoretical frameworks to investigate the structural causes of conflicts, how to make policies, and regional tensions in different contexts.

The research design employed for this study is an explanatory single-case study method, which enables a detailed examination of Türkiye's foreign policy towards Libya. The research has taken a qualitative and empirical single-case approach to obtain a deeper understanding of the phenomenon under study. This technique allowed the researcher to provide a deeper explanation of Türkiye's foreign policy towards Libya, examining the unique elements and mechanisms driving the country's activities in Libya. The study also utilizes qualitative methods; Both primary empirical evidence and secondary data are used. Primary data was collected from the speeches and public statements from the president of Türkiye, the president of Libya, the president of Egypt, UN envoys and the foreign ministers of these countries. Secondary data was gathered from books, articles, strategic documents, and UN reports relevant to the study.

The study begins by appreciating the cultural-historical grounding of Türkiye -Libya relations before focusing on the dynamics of the relations between the two recent periods of crises 2011 – 2014 and 2014 – 2020 respectively. The study proceeds to discuss the impacts of the Turkish intervention in Libya, a first significant one on the African continent, before the conclusion.

I. Theoretical Framework and Emerging Defensive Realism Trends in Turkish Foreign Policy

Defensive realism is a strand of structural realism. Kenneth Waltz is one of the leading well-known proponents of this theory with his book *Theory of international politics in 1979*.

This theory holds that the ordering principle, anarchy, and power define the nature of the international global system. Defensive realists say that the structure of the international system makes states behave in a certain way. This nature of the international arena makes states expand their power and security under certain conditions. For example, under anarchy, if a state increases its security, the security of the other states decreases. This creates a security dilemma that causes states to worry about one another's intentions. Waltz argues that states should refrain from trying to maximize their power because efforts to acquire more can backfire. The rationale is that aggression and expansion will create a security dilemma which reduces the states' efforts for security maximization. The international system rarely provides incentives for expansion, for the defensive realists' other factors, including the balance of offence-defence, geography, domestic difficulties, and imperial coalitions, may create incentives for expansion. According to Waltz, there are only two basic political ordering principal hierarchy and anarchy. It is either a unit of authority or subordination (hierarchy or they do not (anarchy)); the international system is anarchic, not hierarchic; thus, anarchy is the absence of a central authority and the dispersal of capabilities. He claims that States should not look for hegemony; instead, they should not allow other states to gain power at their expense. Defensive realists also claim that the state's primary goal should be maintaining its security and peace (Waltz, 1979).

Over the past decade, the geopolitical landscape in the Middle East and North Africa has been characterised by instability and volatility. Surrounding Türkiye are countries and regions engulfed in various conflicts that threaten its national security. Regional players like Russia have competed with Türkiye in crucial areas such as Black Sea, Caucasus, Libya, and Syria. On the other hand, Türkiye also competes with other regional players, such as Saudi Arabia, supported by the UAE, Egypt, and Bahrain, with backing from the US and Israel. The Iran-led axis, Hezbollah, and the Assad regime in Syria constitute yet another rival force in the region. Additionally, the creation of the Eastern Mediterranean gas forum (East Med) by countries such as Greece, Israel, Egypt, and the Greek Cypriot administration of Southern Cyprus without Türkiye has also collided with Türkiye's interests. Despite this complex power struggle, Türkiye has collaborated with Qatar to oppose the Axis in areas like Libya, the Mediterranean, and the Gulf (Altunışık & Marın, 2011).

The instability in the Middle East and North Africa, notably the civil wars in Syria, Libya, and Yemen, has had profound humanitarian consequences. The initial promise of the Arab Spring in 2011 was overshadowed by the devastating conflicts, leading to the loss of lives and mass migrations to Europe and neighbouring countries. Moreover, the emergence of failed states in these regions and Iraq provided a breeding ground for extremist groups, further

exacerbating the challenges faced by Türkiye due to the region's instabilities, state fragility and state failure scenarios.

Amidst these dynamics, the Middle East has witnessed a shifting focus of Great Power competition. China, Russia, and regional middle Powers in the Middle East have stepped in to fill the void left by the US's gradual withdrawal from the region and the EU's limited engagement beyond its concerns over refugee inflows. Furthermore, the end of the Arab Spring, the Palestinian question, emerging non-state actors, regional conflicts, such as the Nagorno-Karabakh war between Armenia and Azerbaijan and Europe's tensions with Russia, have added to the complexities. Consequently, Türkiye has been compelled to recalibrate its foreign policy to address the challenges posed by these competing hierarchies in the middle East and Europe, as well as the ongoing unrest in North Africa and the repercussions of the Arab Spring (Resnick, 2023).

These complex power struggles and conflicts in its neighbourhood have greatly influenced decisions regarding Türkiye national security and foreign policy. To protect its interests and stability, Türkiye has had to negotiate a challenging and constantly shifting environment due to the geopolitical instability of the region and the emergence of new parties seeking influence. As a result, Türkiye's long-term security and interests depended on formulating effective tactics in the context of the Libyan civil wars and the region at large.

II. Türkiye - Libya Relations: A Background

Türkiye, a middle power with growing economic capabilities, has emerged as a regional player in the Middle East. Moreover, Türkiye assumes a pivotal role in world affairs as evidenced by its active involvement in multilateral organizations such as the UN, the Organization for Islamic Corporation (OIC), D-8 countries, the African Union (AU), NATO, and the Organization of Turkic States. Additionally, together with BRICS countries they advocate for a novel international order based on strategic autonomy (Málnássy, 2020).

Türkiye and the Libyan people have deep relations dating back centuries with rich historical and cultural bonds. For example, the Ottoman Empire ruled Libya for 400 years until 1912, when they relinquished it to the Italians in return for restoring the Aegean Islands in peace negotiations that resulted a treaty in Ouchy on October, 18, 1912 (Orazi, 2017, p. 12). Strong relations existed between the Libyan people and the Ottoman Empire, which also thrived after the creation of the Turkish Republic. Due to these warm relations, Türkiye regards Libya as one of its closest Arab countries. Libya is also home to some ethnic Turkish populations from the Ottoman era (Süsler, 2022).

Libya gained its independence on 24 December 1951, Türkiye recognised Libya immediately and was among the first countries to support her at the UN. Türkiye took the initiative to help Libya thrive in all aspects, particularly in the field of economy and security (Telci, 2020). Türkiye opened its first official consulate in Benghazi on 1st January, 1953 (Ministry of Foreign Affairs Türkiye, 2022).

The relations between Ankara and Tripoli have grown over the subsequent years. In the 1980s, during Turgut Özal's tenure as president and prime minister, Türkiye had an open policy towards North African countries, notably Libya making the relations grow. The closeness between Libya and Türkiye can also be seen during the war of the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) in which Gaddafi backed Türkiye. For instance, Gaddafi saw the Cyprus peace operation as Muslim defence and Jihad, as a result, he offered Türkiye material, moral and military support (Üstün, 2020, p. 127). In a similar vein, Türkiye also helped Libya in 2003 with the removal of sanctions. These sanctions were imposed on Libya after it failed to cooperate with relevant investigations into the terrorist attacks on Pan Am Flight 103 over Lockerbie, Scotland, in 1988 and France's Union de Transports Aériens (UTA) Flight over Nigeria in 1989. Following these occurrences, the security council met on September 12, 2003, to discuss the issue, and with a positive majority of thirteen votes and two absentees from France and the United States, Resolution 1506 was approved, After Libya took responsibility for the acts and decided for the payments of compensation to the victims' families hence removal of the sanctions. Furthermore, the two countries have had relations in several fields, the two foremost being economy and energy. Libya provided cheap energy and tourists to Türkiye while Turkish companies invested in the Libyan economy (Özşahin & Çakmak, 2022; UN, 2003).

In 2010, an uprising in Tunisia spread through the Arab world and the Middle East. By 2011, the uprising broke out in Libya, demanding Gaddafi step down. Muammar Gaddafi refused to step down, making the protests violent, leading to the loss of lives and NATO intervention. After Gaddafi was overthrown, Libya was divided east and west between the Government of National Accord (GNA) and Libya's army (LNA). A transitional council was appointed to lead Libya to a roadmap for stability and holding elections (Kardaş, 2020).

During the Libyan revolution in 2011, Türkiye played a constructive role in avoiding conflict and engaging in dialogue with the Gaddafi regime. Türkiye immediately recognised the appointed Council as the sole authorized body responsible for the Libyan citizens. The country was also the first to appoint an ambassador to Libya on September 2, 2011. This was after the National Transitional Council mainly controlled Tripoli. During the Gaddafi era, Türkiye had considerable assets in Libya worth US\$ 20 billion (Köse & Öztürk, 2020).

A. Türkiye's Foreign Policy towards Libya during the First Libyan Crisis

The revolution of 2011 significantly impacted Turkish foreign policy due to the widespread political changes that swept the entire region, including popular uprisings, regime changes, authoritarian resurgence, proxy wars, and the rise of extremist groups. This instability seriously threatened the stability of the region (Öniş, 2012). According to Bayet, The Arab Spring happened simultaneously across the region in different countries such as Tunisia, Libya, Algeria, Egypt, and Yemen and had also threatened to sweep over the Gulf states “with unusual bravery, persistence, and sacrifice, these non-violent rebels withstand the brutal violence of the adversarial regimes” (Bayet, 2017, p. 10). The consequences of the Arab Spring for Türkiye were far-reaching, affecting its interests in countries such as Libya, Yemen, Egypt, Qatar, and Syria. In a similar vein, Türkiye's relations with Gulf states also reached an all-time low during this period.

Türkiye avoided the same policy it had followed towards the Egyptian uprising, this was because it sided with the forces that brought Mohamed Morsi to power, and the following events proved to be among the most brutal in the Middle East, culminating in bloodshed and a military coup that ousted Morsi and its interests were hurt. In response to these events, Türkiye opted for a diplomatic approach to resolve the crisis in Libya. It sought to avoid repeating the same policy it had followed in Egypt and Tunisia. Through diplomatic channels, Türkiye hoped to mitigate the impact of the Arab Spring on its foreign policy and maintain stability in the region (Aras & Sevgi, 2012).

In the context of the democratic uprising in Tunisia, Türkiye extended its support, but this act had ramifications for Türkiye itself. In subsequent events, Türkiye opposed NATO's intervention in Libya due to its strong ties with the Gaddafi regime, instead advocating for a neutral and constructive approach to resolving the crisis. However, international pressure on President Recep Tayyip Erdoğan to support measures to safeguard civilians led Türkiye to shift its position. President Erdoğan tried to persuade Muamar Gaddafi to heed the demands of the Libyan people, but these overtures were ultimately unsuccessful. Consequently, Türkiye's policy towards the Libyan uprising transformed (Hosen, 2019).

Against this backdrop, Resolution 1973 was approved by the UN on March 17th, 2011, by a vote of 10 to none with five absentees. The resolution was adopted using various means to protect civilians from attacks such as regional measures, organizations, and other necessary measures while prohibiting foreign occupation that could undermine Libya's sovereignty. Türkiye supported the UN resolution and NATO intervention, which resulted in the imposition

of a no-fly zone and ultimately led to the death of Muamar Gaddafi brutally (Aras & Yorulmazlar, 2016).

Following the downfall of the Gaddafi regime, elections were conducted in 2012 to chart a course out of the crisis. In these elections, the National Congress was victorious. Türkiye, in turn, recognized the Transitional Council, which came into being after the elections, and implemented several initiatives aimed at promoting constructive dialogue and facilitating the peace process. For example, Türkiye's actions included appointing a new ambassador to Libya in the same year, becoming among the first countries to do so (Demirel, 2021).

Before the Libyan revolution, the bilateral relationship between the two countries was based on a win-win solution. During the Gaddafi era, relations between Türkiye and Libya were strong. Gaddafi ruled Libya for 40 years, during which the ties between them improved and strengthened. For example, between 2000 and 2010, Türkiye had good economic relations with Libya. Turkish businesspeople had invested billions of dollars into the Libya economy, particularly in construction projects. Reports show that about 200 Turkish-owned companies participated in 304 projects, with 25,000 employed Turkish citizens (Ferhat, 2019). The total value of those projects was estimated at US\$ 20 billion (Ali, 2021, p. 5). Similarly, Libya had good economic relations with Türkiye. It was exporting petrol and gas to Türkiye. Equally important Libyan tourists frequently visit Turkish Mediterranean beaches. By the end of that decade, the economic agreements between the two countries were based on many fields, such as energy, construction, tourism, banking, etc. Considering these massive investments and the length of relations, Türkiye wanted to play a constructive role in Libya.

B. Turkish Foreign Policy towards Libya during the Second Libyan Crisis

The Arab Spring has created two axes among the powerful countries in the region: the pro-change and the pro-status quo. The UAE, Saudi Arabia, Iran, Egypt, and Israel were pro-status quo, i.e., those who defended the old order, while Türkiye and Qatar were pro-change. Türkiye, Egypt, Saudi Arabia, and Iran are big Islamic states that impact the region. Some of these countries taking sides in the conflict simultaneously seemed worrying for the Libyans and the international community since such a conflict's outcome has an unprecedented impact on the region's status (Kardaş, 2020).

Following Muamar Gaddafi's death, the situation in Libya has been characterized by occasional outbreaks of violence. Elections were held to provide a route out of the crisis in an attempt to plan a path to a peace settlement (Melcangi & Mezran, 2022). However, because of

the election outcomes and the fragmentation of Libya's political factions, two distinct centres of power emerged in 2012 and 2014. One on the western side led by Fayeze Al-Siraj, and the other on the eastern side led by Khalifa Haftar; One is based in Tobruk (Libyan National Army, LNA), and the other is based in Tripoli (the Government of National Accord, GNA) (Hwang & Hoon Song, 2022). This situation of Libya disturbed the world community. It is against this backdrop that various regional actors have been divided in their support for these two factions. For instance, Türkiye, Italy, and Qatar backed the GNA, while the LNA has received support from countries such as the UAE, Saudi Arabia, France, Russia, and Egypt. The conflict has had significant implications for Turkish interests in the region, as the nation allegedly lost US\$15 billion in unpaid deals and had huge losses on its investments during the Libyan civil wars. In light of its implications as a regional power, Türkiye felt compelled to engage in the war, especially given that Libya and Türkiye share a maritime boundary across the Mediterranean Sea. Its interests are believed to be focused on the creation of stability in the Libyan state because this would benefit Türkiye's political and economic situation as well as Libya's (Mohamed, 2020).

Türkiye's policy towards the Arab Spring until 2012 was based on the traditional non-involvement logic of interdependence. At the same time, Türkiye was expanding its regional power and safeguarding its economic interests in general. Türkiye is an economic powerhouse in the region with a vast population of 84 million people and has many interests that need attention on many fronts, such as the one in Libya and other Middle Eastern countries. However, Türkiye experienced some domestic challenges following the 2013 period. For example, a coup attempt in 2016 created problems for the government. The domestic factors coupled with Syria's civil war, ISIS, PKK insurgency and MENA region conflicts constituted a serious security concern for Türkiye. Due to this, it had to change its strategic planning (Çakır & Akdağ, 2017). Libya's peace process has undergone several stages. Martin Kobler the UN envoy to Libya said that:

"Urge all sides in the conflict to exercise patience and restraint and to seek solutions via peaceful discourse" (UN, 2017).

Despite the failure of several attempts, Martin Kobler (2015-2017), succeeded in the continuation of the negotiations. On the 17th of December 2015, an agreement was reached between political figures. Türkiye considered the government of accord the suitable one, and in Jan 2016, Türkiye hosted Al-Siraj in Ankara by then foreign minister Ahmet Davutoglu. Around the same time, On May 30, 2016, foreign minister Mevlut Cavusoglu visited Libya to take Turkish policy to the next phase. Türkiye tried to mediate the peace process and permanent

settlement through its policies at the national general conference. For example, it received the president of the national congress, Nuri Abu Sahmin, in Ankara at almost the same time as al-Siraj was received in Jan 2016. However, it failed due to Abu Sahmin's refusal to accept the national reconciliation government (Hosen, 2019).

The vacuum created by the gradual withdrawal of the US and European powers from the middle east motivated regional powers such as the UAE, Qatar, Egypt, Saudi Arabia, and Türkiye to take part in initiatives regarding the volatile region. They started intervening in conflict-prone countries such as Yemen, Libya, Syria, and Somalia. Qatar, for instance, has had ties to the Libyan Islamists since 2010. Türkiye also got engaged in the Libyan, Egyptian and Syrian crises. In 2011 and 2013, the Egyptian and Syrian problems brought Qatar and Türkiye together. Studies have shown that Islamist Libyan insurgent groups took part in the Syrian crisis. This close connection can be seen in the Gulf Cooperation Council (GCC) blockade of Qatar, in which Ankara opposed siding with Qatar (Harchaoui, 2020).

Ever since the 2011 uprising, Libya has evolved into a geopolitical battleground for regional and global power struggles. Foreign actors and the Libyan sides accuse the other of utilizing foreign fighters and receiving military assistance. For example, Türkiye's involvement in Libya has created some opposition from the UAE, Saudi Arabia, and Egypt. Similarly, the authorities in Ankara believe the UAE and its allies have been spreading false accusations against Türkiye, claiming to support Islamic militants, a case that Türkiye refutes. Egypt also raised concerns towards Türkiye's involvement in Libya; it claims it has the right to dictate the security concerns of Libya as it has porous border with Libya which Islamic militants and terrorists can easily pass over the border. Egypt's President Abel Fattah El-Sisi said that:

“Libya is a transit point for illegal immigration; our national security is tied to Libya.

We could have intervened, but we respected the situation in Libya” (Shay, 2019, p. 6).

Cairo also seeks to gain economic advantage from a stable Libya as its interests were hurt by the conflict. For instance, hundreds of thousands of Egyptian youngsters who were employed in Libya were forced to leave their employment as a result of the fighting and returned to Egypt. Similarly, Türkiye expresses frustration towards the EU and the US for leaning towards the Haftar side. Türkiye saw its policies towards the region, particularly the Libyan crisis, that the cost of non-interference and a neutral stance on Libya outweighed the intervention risks. This was because of several factors rising in the region, such as geopolitical tension, energy connections and gas drilling games, economic interests, sovereignty, and territorial integrity. Turkish intervention in Libya can be considered defensive and a counter-geopolitical siege. Türkiye saw the Haftar coalition as a threat due to their broader strategy of excluding Türkiye

in the Eastern Mediterranean. Türkiye also wanted to stop the conflict in Libya and proceed with a road map for the country (Merzan & Miller, 2017).

In a speech, President Erdoğan said:

Last year's putschist efforts in Libya to remove the legitimate government of national agreement resulted in nothing but agony for the country. The international community has been unable to hold the putschists or their supporters accountable for the massacres, human rights violations, and especially the mass graves in the city of Tarhuna. The only nation that has actively reacted against and backed Libya's democratically elected government has been Türkiye. We hope broad and thorough discourse among Libyans can lead to the establishment of a long-lasting political settlement in that country (Erdoğan, 2020).

Türkiye provided military and intelligence support to the GNA camp. This provision of aid has resulted in a shift in the conflict in favour of the Government of National Accord. For example, one of the most crucial aspects of the war was the Turkish deployment of the Bayraktar TB2 drones in the conflict. The GNA captured many towns, pushing the Haftar forces towards the eastern side near Sirte city, which houses the Al-Jufra airbase. One of the major turning points was the capture of Al-Watiya airbase and Tarhuna, which led to the demoralization of the LNA fighters and foreign actors. With the intervention of Türkiye in Libya, the GNA became stronger. Similarly, Türkiye's policies towards Libya had played significant roles in Libya, leading to broader changes in the geopolitical landscape. In a similar vein, the intervention affected the regional dynamics. For example, it brought balance to the region, helped GNA hold the capital city and its other areas, and made Türkiye protect its interests (Cheterian, 2023; Telci, 2020).

Türkiye's involvement in the Libyan conflict is also part of a broader policy of geostrategic ambitions through which Türkiye seeks to build its national security both at home and abroad. This policy is anchored on the Turkish Blue Homeland (Mavi Vatan) doctrine, a naval strategy introduced by Ramazan Gürdeniz in 2006 designed to safeguard Türkiye's geopolitical interests. The principle gained prominence in 2019 after the Turkish Navy conducted drills and searches in the eastern Mediterranean (Vreÿ & Blaine, 2023). To this end, on November 27, 2019, Türkiye signed a maritime boundary agreement with the Libyan Government of National Accord (GNA) that extends from southwest Türkiye to northeast Libya. The deal, passed by the Turkish parliament on 5 December, enlarged Türkiye's continental shelf by a third and granted Türkiye access to extensive regional gas and oil resources. Türkiye subsequently applied to the United Nations (UN), and the deal was registered

under Article 102 of the UN charter with the secretariat of the United Nations charter (Group, 2020).

After the deal between Türkiye and the GNA was signed, it triggered protests from Greek Cypriot administration of Southern Cyprus and Greece, saying that the agreement was preaching international law and cutting the interests of the Mediterranean states. The Eastern Tobruk-based camp of Commander Khalifa Haftar also rejected the deal. On the other hand, Greece claimed that the agreement would affect the presence of its island of Crete, which lies between Libya and Turkish waters. Greece observed that the agreement interfered with its exclusive economic zone (EEZ), outlined within the UNCLOS-III convention (Joffé, 2020). The event also caused diplomatic reactions and problems. Greece expelled the Libyan ambassador, and the EU condemned the deal. On 12 April 2021, President Recep Tayyip Erdoğan and his Libyan counterpart Abdul Hamid Dbeibah renewed their commitment to the 2019 Maritime boundaries agreement. Dbeibah has been to balance the tensions with the Greek and Turkish sides regarding the Maritime agreement. It was found that Dbeibah wanted to balance the sides but saw the Agreement served the interests of Türkiye and Libya. Following the Agreements, Dbeibah also formed a joint Libyan-Greek committee that would calm the tensions and help the Libyans' and neighbours' best interests. Libya is a country that has abundant minerals that should be utilized. Since the civil war erupted, the oil and gas production sectors have been affected, and good relations with solid regional countries could help overcome such problems. Libya sees Türkiye as a reliable partner in this context, and both countries' policies must be protected (Aljazeera, 2021a).

Türkiye wants to control its possession, policies and interests in Cyprus, the Aegean, the Levant, and Syria and to protect the blue homeland doctrine. Türkiye also saw the formation of the Eastern Mediterranean Gas Forum (East Med) by countries such as Greece, Israel, Egypt, and Greek Cypriot administration of Southern Cyprus as a national security threat. President Recep Tayyip Erdoğan said that Türkiye would do whatever is necessary against any plans of East Med geopolitical projects. In this regard, Ankara sealed the maritime boundary and military cooperation with Libya in 2019 November. On January 20, Türkiye passed a vote for a one-year mandate to deploy troops in Libya after the GNA had asked for help. With the Turkish experience in other crises like the Qatar crisis, Syria, Somalia, and Azerbaijan, the GNA had a strong position (Quamar, 2020).

Various factors motivated Türkiye to intervene in Libya and do maritime boundaries with it. In this article, four aspects are covered. The first one is the UNCLOS rules concerning the EEZ and continental shelf deals of neighbouring countries such as Greece, Cyprus (with

Egypt 2003), Lebanon (2010) and Israel (2007) maritime boundaries would hamper Türkiye's EEZ. Secondly, the exclusion of Türkiye from the Eastern Mediterranean Gas Forum, which is an association of countries in the Eastern Mediterranean region, such as Egypt, Greek Cypriot administration of southern Cyprus, Israel, and Greece. These four coastal states wanted to form a consortium to create a pipeline project to export gas discovered in the region to Europe without the consent of Türkiye. The deals passed by these neighbours would hamper Turkish interests in the area. By signing the maritime agreement with Libya, Ankara wanted its neighbours to know that any regional policy that could exclude a big country like Türkiye would not last (Grigoriadis, 2022). Türkiye wanted to protect its national security, sovereignty, and territorial integrity. Türkiye is a vast country with a giant landmass, and Türkiye saw that such a policy was not at the interest of its own. The Third factor is economic reasons. Turkish companies and businessmen had invested hugely in the Gaddafi regime and had an outstanding payment in Libya because Ankara wanted to protect its interest. Similarly, Türkiye is also interested in Libya's vast oil and gas resources (Lindenstrauss et al., 2019). Fourth is geopolitical reasons. During and after the Arab Spring, Ankara had increasingly gained ambitions in a regional context. Türkiye competed indirectly with Saudi Arabia, the UAE, and their partners on one side and an Iran-led block on the other. In addition, Türkiye had also tried to maintain a balance between the US and Russia in Syria.

In addition, due to the involvement of moderate Islamist parties in the region's political development during the past ten years, coupled with the failed coup attempt in Türkiye in 2016 and the subsequent changes made after Tayyip Erdoğan was elected as the president of Türkiye increased these objectives. Türkiye has sent its troops several times to neighbouring countries, such as four times northern Syria, Greek Cypriot administration of southern Cyprus, and Libya. Similarly, Türkiye also sent drilling ships with boat guns to protect its interests. Türkiye has shaped its overseas bases subsequently, such as the military bases in Somalia, Azerbaijan, Qatar and Afghanistan (Gallia et al., 2019).

President Recep Tayyip Erdoğan said that.

“the agreement we made with our neighbour Libya about maritime jurisdiction in the Mediterranean has safeguarded both nations' interests and future” (Aljazeera, 2021b).

Figure 1: Türkiye and Libya Maritime boundary

Source: Anadolu Agency 2020)

III. Implications of Libyan Crisis Interventions on Turkish Foreign Policy

The Libyan conflict has attracted a lot of international attention, with numerous parties actively managing the crisis. Türkiye's participation has aided the GNA in defending its territories and preventing a problem in the Tripoli region provoked by Haftar's forces. This intervention restored a balance of power in the conflict; Haftar's forces were stalled and ultimately forced to retreat, preventing them from seizing control of the country. The Turkish side has provided the GNA with military weapons and expertise, including aircraft defence equipment, mid-range missiles, Bayraktar drones, Turkish special advisors, Syrian fighters, and advanced intelligence capabilities, which were delivered to the airports of Misrata and Tripoli. Although the conflict in Libya has been on and off, as of the time of writing, the fighting has ceased following a series of negotiations and peace talks. For instance, on 19 January 2020, a diplomatic gathering was called to discuss the situation in Libya. Subsequently, after peace talks, UN Resolution 2510 was approved, with the support of various international actors in Libya, including Türkiye, Egypt, UAE, and Russia. This resolution followed several unsuccessful peace talks before the fighting ended in June 2020 (Al-Fawwaz & Abualkanam, 2021).

Following the ceasefire and halt to the fighting, Libya needs reconstruction and peacebuilding initiatives. This reconstruction of Libya presents a momentous prospect for Turkish businesses and corporations. Before the Gaddafi regime's collapse, Türkiye had massive economic relations affected by the war in Libya. There were many unpaid contracts with Libya, it could protect these interests through the intervention. Following good links with

GNA, many accords were established between the GNA and Türkiye, encompassing construction, finance, and energy. For example, On 15 October, a delegation of Libyan businesspeople convened in Istanbul, Türkiye, to revitalize economic relations between the two nations. Over 200 manufacturers and exporters from Libya and 100 companies from Türkiye participated in the business meeting. Similarly, in August 2020, Türkiye entered into an undisclosed agreement with Libya's Central Bank. This agreement may benefit Türkiye as the Libyan central Bank holds significant reserves of US dollars, which Türkiye could use to stabilize its struggling currency (Ergocun, 2020).

Türkiye has strategically expanded its power across the Eastern Mediterranean by intervening in Tripoli. By signing a maritime agreement with Libya, Türkiye expanded its continental shelf and established arrangements with the GNA for a long-term presence in the region, including constructing an air facility at al-Watiya and a navy station in the port of Misrata. Furthermore, Türkiye's access to significant oil projects in Libya will serve its interests well. For instance, on 20 May 2020, the Turkish Petroleum Corporation declared its intention to pursue oil exploration in areas where licenses had been granted under the Libyan deals. To address these matters, a delegation of high-ranking officials, including the foreign minister and the director of intelligence, Hakan Fidan, travelled to Libya on 17 June 2020. In addition, Türkiye's presence in Libya could provide it with leverage over Europe, mainly as Türkiye has applied to join the EU. This could give Türkiye more significant influence over events in Libya, North Africa, and the Middle East (Mens, 2022).

Türkiye may also gain considerable advantages from the intervention by getting closer access to the Sahel region, given Libya's geographical proximity to the Sahel, including Mali, Niger, Tunisia, and Algeria. Türkiye has been developing a comprehensive strategy to establish a strategic foothold in these countries through diplomatic and trade means to expand its ties with the African continent. The recent victory of the GNA represents a significant opportunity for Türkiye to extend its influence and gain a strategic advantage to access these countries more efficiently. Considering the projected population growth in Africa in the next five decades, Türkiye's long-term prospects for economic and political engagement in the region will grow.

In the context of migration, Türkiye also has the capacity to contribute significantly and play a role in shaping the discourse and actions surrounding migration in Europe. Türkiye can play a card similar to the Syrian migration issue with Europe. As a transit point for many unauthorized migrants entering Europe, Libya has faced mounting pressure to address its vulnerability to traffickers and smugglers. For example, since the fall of the Gaddafi regime, the influx of illegal immigrants into Europe has surged, leading to a catastrophic number of

fatalities in 2016, as 180,000 illicit migrants crossed Europe. Against this backdrop, Europe and Italy have signed strategic documents calling for reconstructing and restoring Libya's sovereignty to curb the influence of traffickers and smugglers. If Libya becomes stable in the hands of the GNA, it will help Türkiye have a say in the region's migration issues on the one hand. On the other hand, Türkiye can exert significant leverage over Libya's hydrocarbons, which Europe desperately needs. Therefore, Türkiye's involvement in the Libyan issue can potentially shape the dynamics of relations between Europe and Libya and its leverage over Europe (Ceccorulli, 2021).

The Bayraktar unmanned aerial vehicles (UAVs) developed by the Turkish defence industry have demonstrated their remarkable capabilities, bolstering Türkiye's worldwide defence industry. These drones, previously deployed in the Syrian war, have acquired significant experience, rendering them more agile in executing operations in Libya. In late 2019, the LNA appeared to have an advantage in the conflict. They were receiving help from the Russian mercenaries, UAE military Hardware, Saudi Arabia's financial backing and France diplomatically. However, the deployment of Bayraktar drones to the GNA on the field added pace to the conflict. Initially, the GNA needed to have performed the drones adequately but due to technical issues, including communication systems, speed, range of operations, and insufficient pilot training they could not utilize properly (Soyaltin-Colella & Demiryol, 2023).

In response, the GNA side sent pilots for training in Türkiye, resulting in subsequent drone upgrades and an increased range of operations. In January 2020, the Bayraktar drones demonstrated their effectiveness on the battlefield, with the GNA utilizing them to destroy 11 air defence systems, tanks, and 44 military cars. In the spring of 2020, the tide of the conflict shifted significantly when Bayraktar drones and Turkish warships provided critical support to the GNA in capturing the Al-Watiya airbase, effectively ending the LNA's Tripoli offensive. This scenario became popular in the news worldwide; for instance, In the spring of 2020, the Bayraktar drones were featured in videos that captured the destruction of Russian air defence systems, which rapidly became viral on various media platforms. These videos, along with other related posts, have been widely disseminated by several well-known media outlets, such as the Washington Post, Aljazeera, The Guardian, and the Economist, all of which highlighted the exceptional performance of these Turkish drones. This victory proved pivotal in allowing the GNA to retake almost all of Western Libya, compelling the LNA and its international allies to the negotiating table (Donelli, 2023).

The success of these drones provided military and diplomatic advantages to Türkiye. For instance, many countries have displayed interest in procuring military assets from Türkiye,

bolstering its international status. As of 2022, 19 countries have acquired the Bayraktar drones, resulting in Türkiye's military exports reaching US\$3 billion in 2021, attributable primarily to the Libya intervention. The proliferation of Turkish military equipment, particularly the Bayraktar drones, among developing countries has enhanced Türkiye's reputation as a reliable supplier of military equipment and further consolidated its position as a formidable military power in the region (Rossiter & Cannon, 2022).

Türkiye encountered a series of challenges in the intervention of Libya. Türkiye's transfer of weapons and soldiers to Libya found to violate the UN arms embargo, causing a negative perception of Türkiye on the international stage. The Secretary General of the UN, Antonio Guterres, emphasized that external involvement in the conflict would only exacerbate the situation and hinder a peaceful and comprehensive political resolution. Additionally, Türkiye's maritime agreement with Libya was censured by several entities, including the European Union, Arab league, and NATO, for breaching the International Law of the Sea. Furthermore, Türkiye's intervention resulted in the loss of lives of some of its soldiers, leading to domestic criticism.

The Turkish intervention also caused the country's already strained relations with the regional countries to worsen. Egypt, UAE, and Saudi Arabia all supported the LNA. Due to this, regional geopolitical tensions have risen, which may impact Türkiye's more extensive security and economic interest. In conclusion, there have been many obstacles brought by Türkiye's engagement in Libya, including logistical issues, geopolitical conflicts, and international backlash. These difficulties underline the complexity of regional conflicts and the demand for a sophisticated method of formulating foreign policy (Algarni, 2021).

Conclusion

The present study sheds light on Türkiye's policy towards Libya in the post-2011 era, exploring the consequences of Libya's crisis on Türkiye – Libya relations and Libyan civil wars during 2011-2014 and 2014-2020. The region's ever-changing political and security context compelled Türkiye to reassess and adjust its foreign policy strategy in the face of the Arab Spring and regional developments, which posed a significant threat to Turkish interests due to its widespread political changes and regime shifts.

Türkiye's approach to the Libyan crisis differed from its previous actions in neighbouring countries like Egypt and Tunisia. President Recep Tayyip Erdoğan initially chose a diplomatic path to resolve the Libyan crisis in 2011, avoiding direct military intervention. Later, after Gaddafi refused to heed the advice, Türkiye joined other partners including NATO

leading to the intervention. While having some success, the NATO operation in Libya also brought about critical challenges and repercussions for regional and international security dynamics. The ongoing violence and instability in Libya after the intervention highlighted the unfinished business of NATO's involvement, leading to concerns about exceeding its UN mandate and seeking regime change instead of protecting civilians. The Libyan civil war had considerable ramifications for Türkiye's and NATO member's interest, resulting in significant economic losses and instability in the Mediterranean region. Eventually, Türkiye intervened in the Libyan crisis in 2020 to support the internationally recognized GNA. This intervention was driven by a combination of factors, including regional security threats, economic investments, and GNA's invitation, which compelled Türkiye to rearrange its grand strategy objectives. Through the intervention, Türkiye established strong ties with Libyan authorities, contributing to peace and stability in the region. The maritime agreement signed with Libya expanded Türkiye's influence in the Eastern Mediterranean, and the establishment of military facilities in Libya solidified its position as a robust regional power on the world stage. Moreover, Türkiye's intervention allowed it to gain closer access to the Sahel region, providing opportunities for strategic advantages and a role in shaping migration discourse in Europe. However, the intervention also brought challenges, including violating the UN arms embargo and relations with regional countries supporting the LNA, such as Egypt, UAE, and Saudi Arabia. This has increased geopolitical tensions that may impact Türkiye's broader security and economic interest. In light of these scenarios, Türkiye's involvement in Libya emphasizes the need for a sophisticated approach to formulating foreign policy, considering the intricacies of regional conflicts and the potential implications of such interventions on the international stage.

In conclusion, the study emphasizes the importance of Libya in Türkiye's foreign policy landscape, highlighting how the evolving political and security context has shaped and influenced Türkiye's actions towards the country. As the region continues to experience uncertainty and challenges, Türkiye's policy towards Libya will remain subject to adaptation and strategic recalibration to safeguard its interests and maintain stability.

References

- Al-Fawwaz, A., & Abualkanam, A. S. (2021). Turkey's intervention in Libya: Evaluating the crisis and consequences of the decision. *Hong Kong Journal of Social Sciences*, 57. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>
- Algarni, D. A. (2021). Crisis s'Libya in Influence in libya's crisispolitical and security Implications inside and outside of Libya. *International Instiutute for Iranian Studies*.
- Ali, E. (2021). *Turkey-Libya relations: Poetential economic and strategic impact of Turkey's role in Libya*. Ankara Yıldırım Beyazıt university.
- Aljazeera. (2021a, April 12). Turkey and Libya renew commitment to contested maritime deal. *Aljazeera*, 1–2.
- Aljazeera. (2021b, April 12). *Turkey and Libya renew commitment to contested maritime deal*.
- Altunışık, M. B., & Marn, L. G. (2011). Making Sense of Turkish Foreign Policyin the Middle East under AKP. *Turkish Studies*, 12(4), 569–587.
- Aras, B., & Sevgi, A. (2012). Turkey and the Arab Spring. *Canada's Journal of Global Policy Analysis*, 67(1), 39–51. <https://doi.org/10.1177/002070201206700104>
- Aras, B., & Yorulmazlar, E. (2016). State, region and order: Geopolitics of the Arab Spring. *Third World Quarterly*, 37(12), 2259–2273. <https://doi.org/10.1080/01436597.2016.1205442>
- Başkan, B. (2018). Islamism and Turkey's Foreign Policy during the Arab Spring. *Turkish Studies*, 19(2), 264–288. <https://doi.org/10.1080/14683849.2017.1405346>
- Başkan, B., & Taşpınar, Ö. (2021). *The Nation or the Ummah: Islamism and Turkish Foreign Policy*. state univeristy of New York Press.
- Bayet, A. (2017). *Revolutions without revolutionaries*. stanford university press.
- Çakır, A. A., & Akdağ, G. A. (2017). An empirical analysis of the change in Turkish foreign policy under the AKP government. *Turkish Studies*, 18(2).
- Ceccorulli, M. (2021). Triangular migration diplomacy: The case of EU-Italian cooperation with Libya. *Italian Political Science Review*, 52(3), 328–345. <https://doi.org/10.1017/ipo.2021.47>
- Cheterian, V. (2023). Friend and Foe: Russia-Turkey relations before and after the war in Ukraine. *Small Wars and Insurgencies*. <https://doi.org/10.1080/09592318.2023.2185443>
- Demirel, E. (2021). Cooperation between Turkey and Libya on Maritime Transport. *Yildiz Social Science Review*, 7(2), 147–159. <https://doi.org/10.51803/yssr.859303>

- Dolatabadi, A. B., & Rezaei, R. (2022). Erdoğan's endless dreams: The Theoretical and Operational Framework of Turkey's New Foreign Policy. *World Affairs*, 185(1), 114–146. <https://doi.org/10.1177/00438200211066134>
- Donelli, F. (2020). Explaining the Role of Intervening Variables in Turkey's Foreign Policy Behaviour. *Interdisciplinary Political Studies*, 6(2), 223–257. <https://doi.org/10.1285/i20398573v6n2p223>
- Donelli, F. (2023). From Humanitarianism to Drones: The Pragmatic Flexibility of Turkey's Policy Toward Sub-saharan Africa. *Poliarchie*, 6(1), 4–21. <https://doi.org/10.13137/2611-2914/35188>
- Erdogan, R. T. (2020, September 22). *Speechn at the UN general assembly*. tccb.gov.tr/7en/
- Ergocun, G. (2020, February 10). Libya aims to revive economic relations with Turkey. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/energy/finance/libya-aims-to-revive-economic-relations-with-turkey>
- Ferhat, P. (2019). The Trajectory of Turkey-Libya relations: *TRT World*.
- Gallia Lindenstrauss, Sarah J. Feuer and Ofir Winter. (2019). The Perils of the Turkey-Libya Maritime Delimitation Deal. *Institute for National Security Studies*, 1238, 5. <https://www.jstor.org/stable/resrep23503>
- Grigoriadis, L. N. (2022). Between escalation and détente: Greek-Turkish relations in the aftermath of the Eastern Mediterranean crisis. *Turkish Studies*, 23(5), 802–820. <https://doi.org/10.1080/14683849.2022.2087509>
- Group, I. C. (2020). The view from Ankara why Turkey intervened in Libya. *International Crisis Group*.
- Harchaoui, J. (2020). Why Turkey intervened in Libya. *Foreign Policy Research Institute*.
- Haugom, L. (2019). Turkish foreign policy under Erdogan: A change in international orientation? *Comparative Strategy*, 38(3), 206–223. <https://doi.org/10.1080/01495933.2019.1606662>
- Hosen, H. M. (2019). *Bilateral relations between Turkey and Libya 1951-2018*. Karabük university.
- Hwang, W.-J., & Hoon Song, S. (2022). The extension of Turkish influence and the use of drones. *Comparative Strategy*. <https://doi.org/10.1080/01495933.2022.2111907>
- Joffé, G. (2020). Libya: The new geopolitical arena. *The Journal of North African Studies*, 25(5), 681–688. <https://doi.org/10.1080/13629387.2020.1790110>
- Kara, M., & Sözen, A. (2016). Change and Continuity in Turkish Foreign Policy: Evaluating Pre-AKP and AKP Periods' National Role Conceptions. *Uluslararası İlişkiler*, 13(52),

47–66.

- Kardaş, Ş. (2020). Turkey's Libya policy: Militarization of regional policies and escalation dominance. *The Institute of International and Strategic Studies*, 2, 325–336.
<https://doi.org/10.1007/s42533-020-00060-w>
- Köse, T., & Öztürk, B. (2020). A Sea of Change in the MENA Region: External Intervention in Libya. *Insight Turkey*, 113–138. <https://doi.org/10.25253/99.2020224.08>
- Kubicek, P. (2022). Contrasting theoretical approaches to Turkish Foreign Policy. *Turkish Studies*, 23(5), 645–658. <https://doi.org/10.1080/14683849.2022.2107340>
- Kutlay, M., & Önis, Z. (2021). Turkish foreign policy in a post-western order: Strategic autonomy or new forms of dependence? *International Affairs*, 97(4), 1085–1104.
<https://doi.org/10.1093/ia/iia094>
- Lindenstrauss, G., Feuer, S., & Winter, O. (2019). *The escalation of the war in Libya*. 13.
- Lund, A. (2022). *The Turkish Intervention in Libya* [FOI-R--5207--SE]. Ministry of Defence of Sweden.
- Málnássy, A. (2020). Change of direction in Turkey's Africa policy. What is behind the Turkish intervention in Libya? *Geopolitics and Geostrategy*, 74, 74–84.
- Mehmetcik, H., & Çelik, A. C. (2022). The Militarization of Turkish Foreign Policy. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 24(1), 24–41.
<https://doi.org/10.1080/19448953.2021.1992190>
- Melcangi, A., & Mezran, K. (2022). Truly a Proxy War? Militias, Institutions and External Actors in Libya between Limited Statehood and Rentier State. *Italian Journal of International Affairs*, 57(4), 121–138. <https://doi.org/10.1080/03932729.2022.2061225>
- Mens, J. (2022). Blue homelands and red strongholds: The Libyan Civil War in Turkish and Russian strategy. *Comparative Strategy*, 41(4), 370–387.
<https://doi.org/10.1080/01495933.2022.2087425>
- Merzan, K., & Miller, E. (2017). *From intervention to proxy war*.
- MFA Turkey. (2022). *Bilateral relationships between Turkey and Libya*.
- Mohamed, E. (2020). *Eastern Mediterranean in uncharted waters* (Escalating Complexity in Libya's Ongoing Conflict). Konrad Adenauer Stiftung.
<https://www.jstor.org/stable/resrep28862.9>
- Murinson, A. (2012). Turkish foreign policy in the twenty-first century. *The Begin-Sadat Center for Strategic Studies*, 97. <http://www.besacenter.org>
- Öniş, Z. (2012). Turkey and the Arab Spring Between Ethics and Self-Interest. *Insight Turkey*, 14(3), 45–63.

- Orazi, S. (2017). Imperialism and national pride in the Italo-Turkish war (1911-12). *ICSR Mediterranean Knowledge*, 2017(3).
- Özşahin, M. C., & Çakmak, C. (2022). Between defeating “the warlord” and defending “the blue homeland”: A discourse of legitimacy and security in Turkey’s Libya policy. *Cambridge Review of International Affairs*.
<https://doi.org/10.1080/09557571.2022.2089545>
- Quamar, Md. M. (2020). Turkey and the Regional Flashpoint in Libya. *Strategic Analysis*, 44(6), 597–602. <https://doi.org/10.1080/09700161.2020.1841098>
- Resnick, E. N. (2023). Interests, ideologies, and great power spheres of influence. *European Journal of International Relations*, 28(3). <https://doi.org/10.1177/13540661221098217>
- Rossiter, A., & Cannon, B. J. (2022). Turkey’s rise as a drone power: Trial by Fire. *Defense & Security Analysis*, 38(2), 210–229. <https://doi.org/10.1080/14751798.2022.2068562>
- Shay, S. (2019). *The escalation of the war in Libya*. Research institute for European and American studies. <http://rieas.gr./image/editorial/shaulshaydec19.pdf>
- Siccardi, F. (2021). *How syria changed Turkey’s foreign policy*. carnegie endowment for international peace.
- Soyaltin-Colella, D., & Demiryol, T. (2023). Unusual middle power activism and regime survival: Turkey’s drone warfare and its regime-boosting effects. *Third World Quarterly*, 44(4), 724–743. <https://doi.org/10.1080/01436597.2158080>
- Süsler, B. (2022). *Turkey’s Involvement in the Libyan conflict, the Geopolitics of the Eastern Mediterranean and Drone Warfare*. LSE.
- Telci, I. N. (2020). Turkey’s Libya Policy: Achievements and Challenges. *Insight Turkey*, 41–54. <https://doi.org/10.25253/99.2020224.03>
- UN. (2003). *Security Council lifts Sanctions imposed on Libya after terrorist bombings of Pan Am 103, UTA Am 103* (Security Council SC/7868). UN.
<https://press.un.org/en/2003/sc7868.doc.htm>
- UN. (2017, April 1). *Libya: Amid threat of renewed conflict, UN envoy urges restraint* [UN news]. news.un.org/en/story/2017/01/548832
- Üstün, A. (2020). *Türkiye Libya ilişkileri (1951.2011)* [Masters thesis]. Uludağ Üniversitesi.
- Vreÿ, F., & Blaine, M. (2023). Exploring the Maritime Nexus in Turkey’s African Agenda. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*.
<https://doi.org/10.1080/19448953.2023.2236513>
- Waltz, K. (1979). *Theory of international politics*. Addison.

**JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS
AND POLITICAL SCIENCE STUDIES**

ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI DERGİSİ

e-ISSN: 2792-0984

**YUNAN SİYASİ PARTİLERİNİN GÖÇ KONUSUNDAKİ TUTUM VE
POLİTİKALARI: YENİ DEMOKRASİ HAREKETİ,
PASOK, SYRIZA, ALTIN ŞAFAK**

Ayşegül TAŞKESEN* & Mesut ŞÖHRET**

*E-mail: taskesen_58@hotmail.com ORCID: [0000-0002-4792-2040](https://orcid.org/0000-0002-4792-2040)

**E-mail: sohretmesut@yahoo.com ORCID: [0000-0003-4052-9286](https://orcid.org/0000-0003-4052-9286)

Submitted: 30 December 2022 & **Accepted:** 23 July 2023

Citation: Taşkesen, A. & Şöhret, M. (2023). Yunan Siyasi Partilerinin Göç Konusundaki Tutum ve Politikaları: Yeni Demokrasi Hareketi, PASOK, SYRIZA, Altın Şafak. *Journal of International Relations and Political Science Studies*, (8), 51-80.

Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Derneği | International Relations Studies Association
Journal of International Relations and Political Science Studies - JIRPSS
E-mail: dergi@tuicakademi.org

YUNAN SİYASİ PARTİLERİNİN GÖÇ KONUSUNDAKİ TUTUM VE POLİTİKALARI: YENİ DEMOKRASİ HAREKETİ, PASOK, SYRIZA, ALTIN ŞAFAK

Ayşegül TAŞKESEN* & Mesut ŞÖHRET**

*E-mail: taskesen_58@hotmail.com ORCID: [0000-0002-4792-2040](https://orcid.org/0000-0002-4792-2040)

**E-mail: sohretmesut@yahoo.com ORCID: [0000-0003-4052-9286](https://orcid.org/0000-0003-4052-9286)

Submitted: 30 December 2022 & Accepted: 23 July 2023

Özet

Günümüz dünyasında göç, yüksek öncelikli siyasi konulardan biri haline gelerek küresel ölçekte geniş kapsamlı ekonomik, sosyal, siyasi ve teknolojik dönüşümlerle ilgili evrensel bir olgu haline gelmiştir. İnsan ve devlet odaklı olan bu çok boyutlu olgu sadece göç eden kişileri değil, göç edilen ülkelerde yaşayan insanları hatta transit ülkeleri etkileyen bir yapıya dönüşmüştür. Arap Baharı olarak adlandırılan süreçle birlikte 2010 yılının sonlarından itibaren Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde görülen halk hareketleri hükümet değişimlerine neden olmuş ve mevcut siyasi ve ekonomik koşullardan memnun olmayan milyonlarca insanın kendi ülkeleri dışında yeni bir hayat aramalarına neden olan kitlesel bir göç hareketine dönüşmüştür. Başta Suriye olmak üzere Irak, Afganistan ve çeşitli Afrika ülkelerinde bulunan birçok insan daha iyi bir yaşam umuduyla Türkiye üzerinden kara ve deniz yoluyla Yunanistan'a ve sonrasında ise Batı Avrupa'da yer alan refah seviyesi daha yüksek olan Almanya ve Fransa gibi ülkelere ulaşmak istemektedir. Yaşanan kitlesel göçler komşu ülkeleri etkilediği kadar Avrupa ülkelerini de önemli ölçüde etkilemiştir. Bu çerçevede, Yunanistan göç yolculuğunda Ege üzerinden Avrupa'ya ulaşmaya çalışan birçok göçmenin hayatını kaybettiği ülkelerden biri olmuştur. Suriye'ye komşu ülkelerden Türkiye'de ve Avrupa basınına da yansıyan birçok haberde de görüleceği üzere Yunanistan bu süreçte Avrupa Birliği'nin sınır ülkelerinden biri olması nedeniyle Avrupa'ya yönelik göçün merkezinde öne çıkan ülkelerden biri olmaktadır. Yunanistan mevcut konumu itibarıyla göçmenlerin ölümü göze alarak Avrupa'ya ulaşma çabasında Avrupa'nın adeta insanlık sınavı verdiği kritik bir ülke durumundadır. Bu çalışmada, Yunanistan'ın göçe ve göçmenlere genel yaklaşımı, Yunan siyasi partilerinin göç konusundaki tutum ve politikaları (Yeni Demokrasi Hareketi, PASOK, SYRIZA, Altın Şafak), Yunan hükümetlerinin göçmenlere yönelik tutum ve politikaları, ortaya konularak bu politikaların bir yansıması olarak Yunan kolluk kuvvetlerinin ve Yunan halkının göçmenlere yönelik tutum ve davranışları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Düzensiz Göç, Yunanistan, Göç Politikaları, Yunan Siyasi Partileri

Attitudes And Policies of Greek Political Parties On Migration: New Democracy Movement, Pasok, Syriza, Golden Dawn

Abstract

In today's world, migration has become one of the high-priority political issues and has become a universal phenomenon related to wide-ranging economic, political, social, political, and technological transformations on a global scale. This multidimensional phenomenon, focused on people and the state, has turned into a structure that affects not only the immigrants, but also the people living in the migrated country and countries, and even the transit countries. With the process called the Arab Spring, the population movements were seen in the Middle East and North African countries since the end of 2010 caused government changes and turned into a mass movement that caused millions of people who were not satisfied with the current political and economic conditions to seek a new life outside their own country. Many people especially from Syria, Iraq, Afghanistan, and several African countries, want to reach Greece by land and sea via Turkey, and then to countries with higher welfare levels in Western Europe, such as Germany and France, with the hope of a better life. The mass migrations experienced not only affected the neighboring countries but also affected the European countries significantly. In this context, Greece has been one of the countries where many migrants who tried to reach Europe via Aegean Sea during their migration journey lost their lives. As can be seen in news from the neighboring countries of Syria, in Turkey, and the European press, Greece is one of the prominent countries in the center of migration to Europe, as it is one of the border countries of the European Union in this process. Due to its current position, Greece is in the position of a critical country where Europe gives the test of humanity in regarding people's effort to reach Europe by risking their lives. In this study, the general approach of Greece to immigration and immigrants, the attitudes, and policies of Greek political parties (New Democracy Movement, PASOK, SYRIZA, Golden Dawn), the attitudes and policies of Greek governments towards immigrants, and the Greek law enforcement as a reflection of these policies. The attitudes and behaviors of the Greek forces and the Greek people towards immigrants were examined.

Keywords: Migration, Irregular Migration, Greece, Migration Policies, Greek Political Parties

Giriş

Yerleşik yaşama geçiş ve göç olgusu, tarihin devinimini oluşturan önemli unsurlarındandır. Çeşitli nedenlerle insanlık tarihi boyunca göçler meydana gelmiştir. Bu nedenlerin iki temel görünümü ve yansıması vardır. Gönüllü ve zorunlu olarak göçler yapılmaktadır. Gönüllü göçlerin içerisinde iktisadi ve ekonomik nedenli göçler ve beyin göçü sayılabilir. Zorunlu göçlere ise iç-dış savaşlar, soykırımlar, iklim değişikliği, kıtlık, baskı ve zulüm, terör gibi olaylar neden olmaktadır. Dolayısıyla gönüllü olarak göçenler göçmenler (immigrants), yaşadıkları yeri zorunlu olarak terk edenleri ise mülteci/sığınmacı (refugees) olarak iki farklı şekilde değerlendirilmektedir.

Dünya Göç Raporu'na (2020) göre dünyadaki göçmen nüfusun mevcut seviyesinin, yaklaşık üçte ikisi iş gücü göçmenleri olmak üzere toplamda yaklaşık 272 milyona ulaştığı tahmin edilmektedir. Dünya nüfusu içerisinde %3,5'i teşkil eden bu rakam, dünya çapında insanların büyük çoğunluğunun %96,5'inin doğdukları ülkede ikamet ettikleri anlamına gelmektedir. 2050 yılı için öngörülen uluslararası göçmenlerin tahmini sayısı ve oranı daha şimdiden 230 milyon veya %2,6 düzeyinde seyreden bazı tahminlerin üzerine çıkmıştır (s. 2). Özellikle uluslararası göçün hem uzun vadeli eğilimlerle (demografik değişim, ekonomik kalkınma, iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler ve ulaşım erişim gibi) hem de ani gelişen olaylarla (şiddetli istikrarsızlık, ekonomik kriz veya çatışma gibi) ilişkili olması uluslararası göçe dair öngörülerini zorlaştırmaktadır. Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde bir kişinin veya bir grup insanın yer değiştirmesi olarak tanımlanan göç; süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Bu nüfus hareketlerine mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, aile birleşimi gibi farklı amaçlarla hareket eden kişilerin göçleri de dahil edilebilir (IOM, 2019, s. 35).

Göç çok yönlü bir olgudur. Göç olgusu, insanlığın en eski tarihlerinden bu yana süregelen ve gelecekte de devam edecek olan dünyanın her yerinde görülebilecek bir durumdur. Göç olgusunun farklı fırsat ya da koşullar için bireylerin farklı coğrafyalara gitme eyleminin insanlık tarihi kadar eski olduğu belirtilmektedir (Görgün, 2018, s. 1154). Şiddetli istikrarsızlık, ekonomik kriz, çatışma, demografik değişim, iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler, ulaşım erişim gibi koşullarla ilişkili olan göç eylemi hem göçte kaynak olan ülkeleri hem transit ülkeleri hem de hedef konumunda olan ülkeleri etkilemektedir.

İnsanların yurtdışına daimî veya geçici olarak yerleşmek üzere ayrıldıkları ülkeye kaynak ülke denilirken, göç akınları (düzenli ya da düzensiz) için varılacak hedef konumundaki ülkeye hedef ülke denilmektedir. Transit ülke ise göç akınlarının (düzenli ya da düzensiz)

içinden geçtiği ülkedir. Transit ülkelerle birlikte göç koridorları, göç yolları kavramı ortaya çıkmıştır. Yıllar boyunca şekillenmiş göç yolları olmakla birlikte uluslararası göç dünyanın farklı bölgelerinde farklı şekilde gerçekleşmektedir (Ay, 2014, s. 59). 1981’ de AB üyesi olan Yunanistan’ın bu tarihe kadar göç veren bir ülke iken bu tarihten sonra ise özellikle canlanan ekonomi ve bölgeye yakın komünist rejimlerin çöküşünün de etkisiyle göç alan bir ülkeye dönüştüğü belirtilmektedir (Alioğlu Çakmak, 2018, s. 39).

Arap Baharı olarak adlandırılan süreç, 2010 yılının sonlarından itibaren Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde görülen halk hareketleri hükümet değişimlerine neden olmuş ve mevcut siyasi ve ekonomik koşullardan memnun olmayan milyonlarca insanın kendi ülkeleri dışında yeni bir hayat aramalarına neden olan kitlesel bir insan hareketine dönüşmüştür. Başta Suriye olmak üzere Irak, Afganistan ve Kuzey Afrika ülkelerinde bulunan birçok insan daha iyi bir yaşam umuduyla Türkiye üzerinden kara ve deniz yoluyla Yunanistan’a ve sonrasında ise Batı Avrupa’da yer alan refah seviyesi daha yüksek olan Almanya ve Fransa gibi ülkelere ulaşmak istemektedir. Bu gelişmeler Yunanistan’ı kaynak ülke konumundan hedef ülkeye geçiş için transit ülke konumuna getirmiştir. Yunanistan 2015’ten 2016’ya kadar Orta Doğu ve Kuzey Afrika’dan yaşadıkları ülkede savaş ve yoksulluktan kaçan veya Avrupa’da daha iyi daha güvenli bir yaşam arayışında olan insanların akını ile transit ülke konumuna gelmiştir. Ülkenin dört bir yanında mülteci kampları oluşturulmuş ve kitlenin yoğunluğuna paralel olarak güvenlik, barınma, sağlık sorunları ortaya çıkmıştır. Bu düzensiz göç dalgası, hâlihazırda ekonomik krizle boğuşan Yunanistan için büyük bir sorun haline gelmiş ve sorunun başta siyasi partiler, medya ve Yunan hükümetleri tarafından güvenlikleştirilmesine neden olmuştur.

I. Uluslararası Düzensiz Göç Hareketleri ve Yunanistan

Avrupa kıtasına yönelik göç hareketleri genel olarak ele alındığında II. Dünya Savaşı’ndan sonra Avrupa ekonomisini canlandırmaya yönelik işçi eksikliğini gidermek için kısmi bir açık kapı politikası görülürken özellikle İspanya, İtalya, Türkiye, Portekiz, Yugoslavya ve Kuzey Afrika ülkelerinden, Batı Avrupa ülkelerine çok sayıda göçmen işçi kabul edilmiştir. Gönüllü olarak yapılan bu göç hareketi sonucunda oluşan işgücü göçünün, Batı Avrupa’nın kısa sürede ekonomik anlamda canlanmasına katkıda bulunduğu söylenebilir. Avrupa’nın iş gücü ithali 1950’lerde başlayarak 1973 Petrol Krizi’ne kadar sürmüş ve 1970’lerde başlayan ekonomik durgunlukla beraber Avrupa göçmenlere kapılarını kapatmaya başlamıştır. Ekonomik durgunluğun da etkisiyle Batı Avrupa ülkeleri daha az göçmen işçi almaya, çeşitli kotalar koymaya, var olan göçmenleri de kaynak ülkelere dönmeye teşvik edici politikalar üretmeye çalışmıştır (Şahal Çelik ve Şemşit, 2019, s. 284). Geri dönüşü teşvik eden

politikalar uygulanmaya başlansa da bu politikaların amacına ulaşmadığı görülmüştür. Görülen bu duruma ve göçe dair yaşanan dönüşüme rağmen Avrupa’da artan göçmen sayısı hükümetler arası iş birliğini gerektirmiş ve göçün politikleşmesinin önünü açmıştır.

Hükümetler arası iş birliği bir adım daha öteye giderek, Avrupa Birliği’ne üye ülkeler arasında ortak göç politikası oluşturmaya yönelik ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Bu süreçte 1980’li yılların sonunda göç veren ülkelerden olan İspanya, İrlanda, Yunanistan, İtalya ve Portekiz gibi ülkeler yavaş yavaş hedef ülke haline gelmiştir. Batı Avrupa’daki refah seviyesinin artışıyla daha yüksek gelişmiş ülkelerin düşük nitelikli göçmen işgücüne ihtiyaçları kalmamış ve bu göçmenlere yönelik politikaların değişimi ile engellerin artırılması göçmenleri düzensiz göç hareketlerine yöneltmiştir. Bu durum, hedef haline gelen gelişmiş ülkelerde düzensiz göç ile mücadele için çeşitli arayışları beraberinde getirmiştir (Gençler, 2005, s. 176).

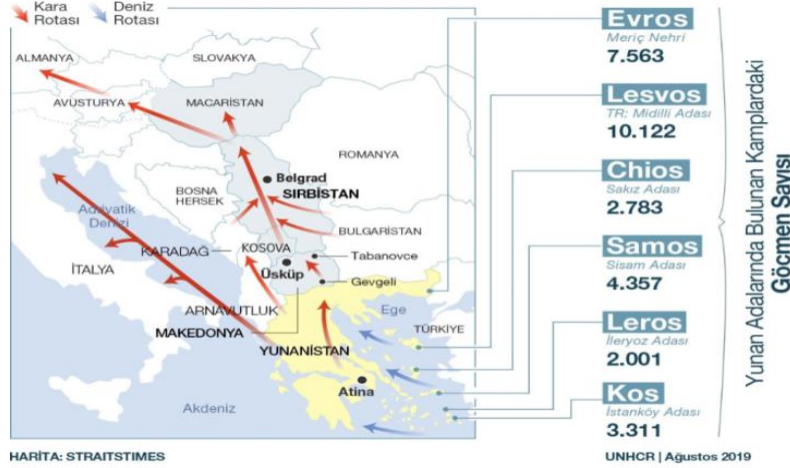
Avrupa’nın ‘Doğu Kapısı’ olan Yunanistan coğrafi olarak Asya, Afrika ve Avrupa’nın kesişme noktasıdır. Uluslararası Göç Örgütü (2013), gönderen (kaynak), transit ve kabul eden (hedef) ülkelerin düzenleyici normlarının dışında gerçekleşen hareketlilikleri düzensiz göç olarak tanımlamaktadır (s. 48). Yunanistan, bulunduğu coğrafya nedeniyle maruz kaldığı düzensiz göç akınlarıyla mücadele etmektedir. Hopyar (2016), Avrupa Birliği sınırlarına yönelik olarak yapılan düzensiz göç hareketlerinin Batı Afrika (Fas, Gine, Senegal), Doğu Akdeniz (Suriye, Afganistan, Somali), Batı Balkanlar, Batı Karadeniz, Orta Akdeniz (Suriye, Sahra Altı Afrika) ve Batı Akdeniz (Kamerun, Cezayir, Mali) olmak üzere genel itibariyle 6 farklı rota kullanılarak gerçekleştirildiğini belirtmektedir (s. 61).

Sosyal yaşamın dengesizliği, savaşlar, halkı yoksulluğa iten baskıcı rejimler sonucu, Arap ülkelerinden başlayarak Doğu Akdeniz üzerinden Batı’ya doğru kitlesel göç akınları başlamıştır. Bu süreçte ulaşım için görece en güvenli ve kolay rota olan ve Doğu Akdeniz Rotası olarak adlandırılan Türkiye-Yunanistan koridoru sıklıkla tercih edilmektedir. Batı Avrupa’da refah seviyesi daha yüksek Almanya ve Fransa gibi ülkelere ulaşmak için gerçekleşen kitlesel hareketlilikte jeopolitik konumundan dolayı özellikle transit geçiş için en çok tercih edilen ülkeler olan Yunanistan ve Türkiye, düzensiz göçten büyük ölçüde etkilenmektedir. Göç yolculuğunda Avrupa’nın doğusunda kritik bir yer olan Yunanistan’a deniz ya da kara yoluyla geçilmeye çalışılmaktadır. 2015 yılında deniz yoluyla 850.000 civarında sığınmacının Midilli, Sisam, Kos adalarına geçiş yaptığı ve kara sınırından da Edirne-Yunanistan sınırı üzerinden Meriç Nehri’ni aşarak geçmeye çalıştıkları bilinmektedir (Vatandaş, 2019, s. 3).

Türkiye rotasını kullanan düzensiz sığınmacıların bir kısmı Yunanistan üzerinden Makedonya-Sırbistan-Macaristan-Avusturya duraklarını takip ederek Batı Avrupa’ya ulaşmaya

çalışmaktadır. AB sınırlarına giriş ülkesi olması nedeniyle Yunanistan düzensiz göç dalgalarına maruz kalmaktadır. Yunanistan-Makedonya-Sırbistan-Macaristan'dan geçerek Batı Avrupa'ya ulaşmaya çalışan sığınmacıların Macaristan'ın katı uygulamalarından dolayı Bosna Hersek-Slovenya-İtalya hattına yöneldikleri söylenebilir (Günay, 2021: 59).

Şekil 1. Avrupa'ya Göç Rotası ve Yunanistan

Kaynak (Vatandaş, 2019, s. 2)

Doğu Akdeniz düzensiz göç koridoruna karşı AB bazı önlemler almıştır. Bunlara, 16 Mart 2013 tarihinde Türkiye ile AB arasında imzalanan Geri Kabul Anlaşması, AB' nin dış sınırlarının korunması amacıyla Frontex (Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İş birliği Ajansı/Avrupa Birliği Sınır Güvenlik Birimi) ve göç politikalarını geliştirmek amacıyla kurulan Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) örnek verilebilir. Ancak Suriye'de 2015 yılında iç savaşın şiddetlenmesi ve özellikle Rusya tarafından Halep bölgesine yapılan hava saldırılarının artması sonrasında Türkiye üzerinden Ege denizini geçerek Yunan adalarına ulaşmaya çalışan göçmen sayısının giderek artması Türkiye ve AB arasında yeni bir geri kabul antlaşması yapılmasına neden olmuştur. 18 Mart 2016 tarihinde Brüksel'de imzalanan Geri Kabul Antlaşması ile AB ülkelerine yönelik düzensiz göçün azaltılması amaçlanmıştır. Bu antlaşmanın en önemli unsurlarından birini oluşturan 1'e 1 formülüne göre Yunan adalarından 4 Nisan itibarıyla alınacak her bir Suriyeli için, yine 4 Nisan'da başlamak üzere ülkemizde geçici koruma altındaki bir Suriyelinin AB ülkelerine yerleştirilmesi öngörülmektedir. "Türkiye'den alınacak Suriyeliler BM Kırılma Kriterleri çerçevesinde BM Mülteciler Yüksek Komiserliğiyle iş birliği halinde belirlenecektir. Bu mekanizma Türkiye'nin öteden beri savunduğu AB'yle yük ve sorumluluk paylaşımının hayata geçirilmesi bakımından önem taşımaktadır (T.C. Dış İşleri Bakanlığı, 2016).

AB ile Türkiye arasında yapılan söz konusu geri kabul anlaşmasını eleştirenler, Mutabakatta öngörülen ‘1’e 1’ formülüyle AB’nin göçmenleri Türkiye’ye hukuksuz bir şekilde geri göndereceği iddiasıyla, Mutabakatın AB hukuku ve uluslararası hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Oysa, AB ve Türkiye’nin amacı Ege’de göçmen ölümlerinin önlenmesi ve insan kaçakçılığı zincirinin kırılması olmuştur. Nitekim Mutabakat ilk yılında etkisini hemen göstermiş, AB Komisyonu verilerine göre Ege üzerinden düzensiz geçişler %97 oranında azalmıştır (Erdenir, 2021, s. 448). AB Komisyonu verilerine göre düzensiz geçişler %97 oranında azalmıştı. Kaçakçıların kurduğu düzene indirilen darbe sayesinde, Ekim 2015’te günlük 10,000 kişiye ulaşan ortalama düzensiz geçişler, Mart 2017 itibariyle 43’e düşmüş, Ege’deki günlük ortalama ölümler ise 1,145’ten 80’e düşmüştür. Bugün de mutabakatın caydırıcı etkisi devam etmekte olup, ilk güne oranla düzenli geçişler ve ölümler oldukça düşük seviyede seyretmektedir (Erdenir, 2021, s. 451).

Geri Kabul Anlaşması, düzensiz durumdaki yabancıların anavatanlarına veya üzerinden geçtikleri devlete geri gönderilmeleri için devletlerin karşılıklı olarak izlemeleri gereken usulleri öngören uluslararası anlaşma olarak tanımlanmaktadır (IOM, 2013, s. 54). Göçten sonra transit ya da hedef ülkede kalabilmek için devletin temel şartlarını karşılayamayan ya da bu şartları kaybetmiş kişileri kaynak ülkeye geri gönderebilmeyi düzenleyen anlaşma olarak da ifade edilmektedir (Özsöz, 2014, s. 145). Anlaşma, düzensiz yollardan yani yasal giriş noktası kabul edilemeyecek yerlerden giriş yapan kişilerin geldikleri ülkelere gönderilmelerine yönelik işlemleri düzenleyen anlaşmadır (Özsöz, 2014, s. 149).

Tablo 1. Yunanistan’a 2014-2019 Yılları Arasında Ulaşan Toplam Göçmen Sayısı

Yıllar	Yunan Adalarına Deniz Yoluyla	Edirne’den Evros’a Kara Yoluyla	Kaybolan ya da Hayatını Kaybeden
2019	17.180	6.237	-
2018	32.494	18.014	174
2017	29.718	6.592	59
2016	173.450	3.784	441
2015	856.723	4.907	799
2014	41.038	2.280	405

Kaynak (Vatandaş, 2019, s. 4).

Yunan adalarına yüz binlerce sığınmacı akın ederken “örneğin 2017 yılında Yunanistan hükümeti sığınmacı başvurularının sadece 58.661’ini kabul edip bunların ancak 9.332’sine mülteci statüsü, 1.049’una ise ikincil koruma statüsü tanımıştır. Yunanistan’daki sığınmacıların %62.9’unu erkeklerin, %37.1’ini ise kadınların oluşturması sığınmacıların aileleri ile birlikte göç ettiğini göstermesi açısından dikkate değer bir veri olarak görülebilir” (Vatandaş, 2019, s. 4). Bu bilgilerden hareketle Yunanistan’ın düzensiz göçmenleri kabul etmek istememesine rağmen, Avrupa’ya deniz yoluyla geçiş için düzensiz göçmenlerin Yunanistan’ı tercih ettiği söylenebilir. Çoğu düzensiz göçmenin bu geçiş sırasında hayatını kaybettiği bilinmektedir. Uluslararası Göç Örgütü’ne göre, “2015 yılında Avrupa’ya deniz yoluyla giden göçmenlerin sayısı bir önceki yılın neredeyse beş katına ulaşırken, güvenlik ve koruma arayışıyla Avrupa’ya ulaşmaya çalışan 3.771 kişi Akdeniz’de hayatını kaybetmiştir” (IOM, 2016, s. 48). Avrupa Komisyonu’nun verilerine göre, bu süreçte Türkiye üzerinden Yunanistan’a 880.000 kişi geçmiştir (BMMYK aktaran UNHCR, 2015, s. 48).

Avrupa’ya gitmek için Yunanistan’ı ve Türkiye’yi transit ülke olarak kullanan sığınmacıların sayısında özellikle 2015-2016 yılları arasında büyük artış yaşanmıştır. Deniz yoluyla Türkiye üzerinden Yunanistan’a ulaşmaya çalışan bir grup sığınmacının bindikleri botun batması sonucu boğularak ölenlerden biri olan 3 yaşındaki Suriye uyruklu Aylan Kurdi’nin cansız bedeninin kıyıya vurması tüm dünyayı derinden etkilemiştir (Reuters, 2015). Dünyada çok ses getiren bu fotoğraf insani değerleri sorgulatarak bir süre göçmenlere bakışı kısmi de olsa olumlu yönde etkilemiştir.

Konuya ilişkin olarak Avrupalı siyasilerin verdiği tepkiler oldukça dikkat çekicidir. Örneğin dönemin İspanya Başbakanı Mariano Rajoy, Aylan’ın görüntüleriyle ilgili olarak ‘dramatik ve tüyler ürpertici’ yorumunda bulunmuş ve AB’deki göçmen krizinin bir an önce ele alınması gereken çok önemli bir konu olduğunu söylemiştir. Yine dönemin Fransa Başbakanı Manuel Valls da Avrupa’nın kaçak göç konusunda acilen harekete geçmesi gerektiğini belirtmiştir. Bunun yanında dönemin İtalya Başbakanı Matteo Renzi de Avrupa’nın “köklü müdahaleleri içeren küresel bir stratejiyle hareket etmesi gerektiğinin” altını çizmiştir (Oğuz, 2015, s. 39).

II. Düzensiz Göçün Güvenlikleştirilmesi ve Yunanistan

Soğuk Savaş’ın ardından dünya toplumlarını ve siyasetini etkileyen bir yapı haline gelen uluslararası göç, küreselleşmeyi de etkilemektedir. Hizmetin, sermaye ve malın dolaşımının küreselleşmenin önemli sonuçlarından olması insan hareketliliğini de etkilemektedir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşanan etnik, siyasi çatışmaların ve küreselleşmenin yol

açtığı durumlar milyonlarca insanı ülke sınırları dışında daha güvenli bir yaşam arayışına yöneltmiştir (Ün ve Paydak, 2017, s. 189).

Uluslararası göçün güvenlik kapsamına dahil edilmesi, Soğuk Savaş'ın ilerleyen yıllarında yaşananların da etkisiyle devlet odaklı dar bir güvenlik anlayışından siyasal, çevresel, ekonomik, toplumsal ve bireysel konuları kapsayıp genişlemesiyle ortaya çıkmıştır (Akgül ve Akçamete, 2011, s. 47). Göç hareketlerinin küreselleşmenin etkisiyle uluslararasılaşması göçün niteliklerinde değişime neden olurken uluslararasılaşan göç akımının 'yasadışılaşma' temelinde bir değişimi de göç olgusunu güvenlikleştirmiştir (Sayın, 2019, s. 95).

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler disiplininde genişleyen güvenlik anlayışını ele alan ve değişik güvenlik çeşitlerinin birlikte çalışmasını savunan Kopenhag Okulu'nun en önemli temsilcilerinden biri olan Ole Wæver (1995), söylemin güvenlik problemlerinin oluşmasındaki etkisine dikkat çekerek 'güvenlikleştirme' ve 'güvenlik dışılaştırma' kavramlarını geliştirmiştir. Güvenlikleştirmeyi, siyasallaşmanın daha aşırı bir versiyonu olarak belirtmektedir (Buzan, 1998, s. 24). Şöyle ki, 'bir kamu meselesi siyasal alana taşındıktan sonra güvenlikleştirilebilir ancak siyasallaştırılan her konu güvenlikleştirilemez. Günümüzde siyasallaşmanın ve güvenlikleştirmenin en yoğun hissedildiği alanlardan biri göçtür. Bu durum güç dengesizliği ve ideolojileşme gibi olumsuz sonuçlara neden olmaktadır' (Krzyżanowski, 2018, s. 5).

Bu kapsamda ülkelerin göç politikalarına, küreselleşmenin sermaye ve malın dolaşımına izin verirken, insan hareketliliğine kısıtlama getirdiği yönünde eleştiriler yapılmaktadır. Ülkelerin söz konusu göç olduğunda ülke çıkarlarını gözeten kararlar aldıkları görülmektedir. Bu duruma II. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da yaşananlarda örnek gösterilebilir. İşçi ihtiyacı olduğu için emek hareketliliği söylemiyle göçmen girişleri teşvik edilirken kriz dönemlerinde gelen göçmenler fazlalık olarak görülmek birlikte göçmenler refah devletinin tehdit unsuru olarak güvenlikleştirilmektedir (Kaya ve Özcan, 2016, s. 1398). Yaşananlar göç literatüründe 'çiçeklerle karşılanan işçilerden, istenmeyen yabancılara dönüşüm' olarak yer almıştır (Baştürk, 2009, s. 516). Bu bakımdan göçmenler özellikle Avrupa ülkelerinde toplumsal güvenlik için tehdit oluşturan unsurlar olarak görülmeye başlanmıştır.

Göç konusuna son yıllarda açıklık getirilirken Kopenhag Okulu'na ait güvenlikleştirme ve sektörel güvenlik çalışmaları kapsamında olan toplumsal güvenlik kavramına dikkat çekilmektedir. Ekol esas itibarıyla, güvenlik sorunlarının kendiliğinden bir tehdit unsuru oluşturmadığını, buna karşılık aktörler tarafından söylem yoluyla güvenlikleştirildiğini belirtir. Bir başka deyişle bir sorun sahip olduğu özellikleri nedeniyle değil, siyasiler tarafından

güvenlik sorunu olarak anlamlandırıldığı veya ifade edildiği için güvenlik sorunu olmaktadır (Rumelili ve Karadağ, 2017, s. 73).

Bu bağlamda göç olgusunun devlet, toplum ve birey tarafından güvenlikleştirildiği net bir şekilde görülmektedir. Bireyler, göç eden kişileri kendileri dışında “öteki” olarak kendilerinin ve ailelerinin güvenliklerini tehdit eden unsurlar olarak görme eğiliminde olmaktadır. Yine benzer şekilde göç, toplumlar tarafından kendi homojen yapılarının göç edenler tarafından bozulacağı endişesiyle toplumun kimliği temelinde güvenlikleştirilmektedir. “Kimlik, bireylerin veya toplulukların başkaları hakkında özgünlük ve geçerlilik aramasına izin verir. Ayrıca kimlik, belirli bir toplumdaki bir bireyin veya grubun hak ve beklentilerini tanımlar” (Saleh, 2010, s. 230). “Bu açıdan değerlendirildiğinde herhangi bir topluluk bir gelişmeyi veya potansiyel bir durumu, kendi varlığına yönelik bir tehdit olarak tanımlamaya başladığı andan itibaren toplumsal güvensizlik durumunun ortaya çıkmaya başladığını söylemek mümkündür” (Şöhret, 2022, s. 117). Devletler açısından ise göç sınır güvenliği, organize suçlar, terörizm gibi sorunlar çerçevesinde dikkate alınarak güvenlikleştirmektedir (Telatar, 2019, s. 20).

Bir başka deyişle “göç olgusu ve göçmenler göç edilen ülkedeki bireyler ve toplum tarafından devletin istikrarına, toplumsal ve kültürel yapısına bir tehdit olarak inşa edilerek güvenlikleştirilmektedir. Bu nedenle günümüzde göç ve mülteci hareketlerinin, ulusal güvenliğe yönelik daha geleneksel tehditler doğrultusunda stratejik eylem gerektiren istilalar olarak görülmeye” (Şöhret, 2022, s. 118) başladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu kapsamda “yasadışı” ya da “mücadele” gibi kavramlar göç konusunun güvenlik alanına dâhil olmasına aracı olmakta ve devletlerin uygulayacakları yöntemlere meşruiyet kazandırmaktadır. Göçmenlerin refah avcısı, haksız paylaşımcı, hastalık taşıyıcı ve bizden farklı olanlar olarak görülmelerine neden olmaktadır.

Göçün güvenlik boyutu, sadece ülkeyi ilgilendiren bir durum gibi düşünülse de yer değiştiren kişilerin maruz kaldığı ayrımcı uygulamalarla ya da kişinin hayatını tehlikeye atarak çıktığı yolculukta ‘insan güvenliğinin’ sağlanmadığı bir tarafı da bulunmaktadır. Bu bağlamda, güvenlik ve göç arasındaki ilişkide dikkat çeken karışıklık bireylerin güvenlik endişesiyle göç etmelerinin ardından yaşanan yer değiştirmenin bir güvenlik tehdidi olarak görülmesidir. Dolayısıyla güvenlik hem bir göç nedeni hem de göçün sonucudur (Kaygusuz, 2021, s. 72).

Özellikle göç literatüründe önemli bir dönüm noktası olan 11 Eylül 2001’de ABD’ye yönelik terör saldırıları ve sonrasında Londra, Madrid ve İstanbul’da yaşanan terör olayları ardından göç ve güvenlik kavramlarının ilişkisine dikkat çekilmiştir (Ün ve Paydak, 2017, s.

189). İletişim, bilgi ve teknolojide yaşanan gelişmelerle terör saldırıları daha kolay yapılabilir hale gelmekle birlikte, uluslararası sınırlardan kolay geçiş terörizm ve göç arasındaki ilişkiyi yoğunlaştırmıştır (Kanat ve Aktel, 2019, s. 96).

Ülkeler güvenliklerini, ülke çıkarlarını gözeten tutumlarla güvenlik nedeniyle kendilerine sığınan insanların güvenliğinden ödün vermektedir. Artan kitlesel göç hareketleri ile güvenlik kavramı, uluslararası göç literatüründe daha sık yer alırken, düzensiz göç dalgaları güvenlik sorunu haline dönüşmeye başlamıştır. “Bu çerçevede genel olarak göçmen/mülteci sorunları; ‘devlet güvenliği’, ‘toplum güvenliği’ ve ‘dış ilişkiler’ kapsamında değerlendirilmektedir” (Şimşek ve İçduygu, 2017, s. 9). Çünkü kontrol edilemeyen göç, ülkelerin uluslararası ilişkilerinde diğer ülkelerle ilişkilerini etkilemekte, toplum kimliği için tehdit oluşturmaktadır. Göçte, güvenlik kavramı ele alınırken sert ve yumuşak güvenlik konuları da göçle ilişkilendirilmektedir. Ülkelerin güvenlik kaygıları şekillenirken uluslararası göç, insan ticareti, uyuşturucu yumuşak güvenlik konuları olarak yer alırken; askeri tehditler ise sert güvenlik konuları olarak yer almaktadır (Brauch, 2008, s. 15).

Yunanistan açısından göç konusu değerlendirildiğinde göçün esas itibariyle iki konuda güvenleştirildiğini söylemek mümkündür.

- 1) Göçmenlerin düzensiz ve ani bir biçimde sınırlara yığılması: Küresel ölçekte yaşanan yer değiştirme eylemi, ülkenin merkezi özelliklerine karşı bir tehdit olarak görülmektedir. Kontrolü zor bir olgu olan göç, ülkelerin ürettiği politikalara karşın ‘yasadışı göçün’ devam etmesi, ülkeye meydan okuma olarak değerlendirilmektedir (Kurttaş, 2018, s. 172). Göçmenlerin kontrolsüz bir şekilde devletlerin sınırlarına yığılmaları ve genellikle illegal olarak ülkelere giriş yapmaları, göçmen veya mülteci statüsü alan kişilerin bulunduğu ülke aleyhine çalışmalarda bulunmaları, insan kaçakçılarının göçmenler üzerinden ciddi bir gelir elde etmeleri ve suç örgütlerinin göçmenleri kullanarak yasadışı faaliyetlerde bulunmaları gibi sebepler nedeniyle göç devletler tarafından egemenlikleri için bir tehdit olarak algılanmasına neden olmaktadır (Erdoğan, 2013, s. 283). Elbette bu durum göçün devletler tarafından güvenleştirilmesine meşru bir zemin hazırlamaktadır.
- 2) Ülkeye gelen göçmenlerin neden olduğu maliyetlere katlanmanın Yunanistan’ın ekonomisi üzerinde ciddi bir yük oluşturması: Esas itibariyle göçmenlerin içinde buldukları ekonomik ve siyasi koşulların olumsuzluğu sonrasında yer değiştirmek zorunda kalmaları insani bir problem olarak uluslararası toplumun gündemine gelirken diğer taraftan göçmenlerin transit ülkelerde veya hedef ülkelerde neden oldukları

maliyetlerinin kim tarafından karşılanması gerektiği konusu uluslararası alanda devletleri karşı karşıya getiren en dramatik konulardan birini teşkil etmektedir. Öyle ki Yunan ekonomisinin 2013 yılında yaşadığı ekonomik çöküş sonrasında ülkeye gelen yabancıların barınma, yiyecek ve içecek gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması Yunan halkının gözüne batmakta göçmenleri adeta kendi paylarına düşenleri paylaştıkları ‘ötekiler’ olarak görmelerine neden olmaktadır (Özçelik, 2019, s. 262).

“Soğuk Savaş sonrası değişen güvenlik anlayışıyla devletlerin geçirgen hale gelen sınırlarına ‘göç’ askeri olmayan bir tehdit olarak algılanmaya başlanmıştır. Gabriella Lazaridis ise uluslararası göçe dair algılanan dört tehdit unsuru belirtmiştir. Bu tehditler;

- 1) *“Düzensiz göçün, ulusların sınırlarına ve ekonomik yapılara yük getirmesi,*
- 2) *Göçmenlerle ev sahibi toplum arasındaki farklılıkların abartılması ve göçmenlere yapılan sosyal yardım konularında torpil yapıldığı düşüncesi,*
- 3) *Göçmenlerin ev sahibi topluma entegre düzeylerinin düşük olması,*
- 4) *Terörist saldırıların artış gösterme ihtimalidir”* (Özçelik, 2019, s. 258).

Yunanistan özelinde değerlendirildiğinde ilk iki maddede yer alan tehdit unsurlarının ön plana çıktığını söylemek mümkündür. Öyle ki düzensiz göçmenler açısından Avrupa Birliği’nin göçü karşılayan cephe ülkelerinden biri olan Yunanistan için göçmenler zaten kötü olan ekonomisi için fazladan bir maliyete sebep olmaktadır. Özellikle göçmenler için sağlanan barınma, kayıt, sağlık harcamaları ve günlük gıda ve içeceklerinin karşılanması Yunan medyası tarafından abartılarak topluma göçmenlere yönelik ayrıcalık yapıldığı ve onlara yerel halktan daha fazla imtiyaz verildiği şeklinde topluma sunulmaktadır. Bu durum elbette Yunan siyasi partileri açısından da oy toplamak ve kitleleri harekete geçirebilmek için kullanılarak güvenleştirilmektedir. Aslına bakılırsa Yunanistan’a gelen göçmenler zaten ekonomik koşulları kötü durumda bu ülkede kalma niyetinde değillerdir. Yunanistan yalnızca göçmenler için Avrupa’ya giriş kapısı olduğundan sadece geçiş için kullandıkları bir ülkedir. Ancak göçmenlerin Yunan siyasi partileri için yapısal ekonomik ve siyasal sorunları örtbas etmek, edebilmek adına adeta bir günah keçisi olarak kullanılarak sanki toplumsal bir güvenlik sorunu olarak gösterilmeye çalışıldığını söylemek mümkündür.

III. Yunan Siyasi Partilerinin ve Hükümetlerinin Göç Konusundaki Tutum ve Politikaları

Göçün siyasallaştığı, yani siyaseti etkilemekle birlikte siyasetten etkilendiği ve ekonomiye olumsuz bir etki olarak görüldüğü ülkelerden biri de Yunanistan'dır denilebilir. Yunan ekonomisinin yapısal zayıflığı ve kırılganlığı 2008-2012 küresel ekonomik kriz ve artçılarından etkilenmiş, Yunanistan ekonomik kriz ardından iflasın eşiğine gelmiş ve yüz binlerce eğitimli Yunan vatandaşı ülkesini terk etmiştir (Türk ve Eraslan, 2016, s. 281). Ülkenin yaşadığı ekonomik kriz sonrası iflasın ardından iç politikada da değişiklikler yaşanmış ve Syriza gibi radikal sol bir parti iktidara taşınmıştır. Bu yıllarda bir yandan ekonomik krizle ilgilenen Yunanistan diğer yandan da 2011 yıllarında Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yaşanan gelişmeler nedeniyle Avrupa'ya Yunanistan üzerinden gerçekleştirilen düzensiz göç ile ilgilenmek zorunda kalmıştır. Ekonomik kriz Yunan ekonomisini alt üst ederken diğer taraftan Yunanistan'a yapılan düzensiz göç, yaşanan krize başka bir boyut olarak eklenmiş ve krizi yönetmekte zorlanan hükümeti daha da etkileyerek toplumsal anlamda sosyal dışlanma, ırkçılık, göçmenlere yönelik olumsuz tutumların artmasını da tetiklemiştir.

Avrupa'da göçmen karşıtı aşırı sağcı iktidarların yükselişi ve AB üyesi diğer ülkelerin uyguladığı katı göçmen kotası, Yunanistan ve İtalya gibi göçmenleri ilk karşılayan sınır ülkelerini biriken göç akışı ile karşı karşıya bırakmaktadır. AB'nin doğu kapısı ve dış sınırı olmak Yunanistan'da gerilimi arttırmaktadır. Artan gerilimin etkisiyle Yunan siyasi partileri ve hükümetleri Avrupa'nın sığınmacı karşıtı yüzü olsa da özellikle Suriyeli sığınmacıların Batı Avrupa'ya geçişte en çok tercih ettiği transit ülke Yunanistan'dır (Akdoğan ve Sağiroğlu, 2017, s. 146). Avrupa'nın bütüncül bir yaklaşımla göç nüfusunu kontrol edemeyerek bu yükü sınır ülkesi olan üyelere yüklediği görülmektedir.

Göç ve göçmen karşıtı sağcı iktidarların Avrupa'da yükselişinin etkisi Yunanistan'da da görülmektedir. Yunan siyasetinde özellikle aşırı sağ partilerde göçmen karşıtı söylemlere daha sık rastlanmakla birlikte Yunan halkının siyasi partiler ve hükümetin göçmen söylemlerine göre daha çok dayanışmayı vurguladığı görülmektedir (Akkerman, 2012, s. 63). Artan aşırı sağ etkisi, sığınmacıların gördükleri olumsuz muamele ve sığınma başvurularının çok yavaş ilerlemesi aslında Yunanistan'ın bir AB üyesi olmasına rağmen diğer üye ülkelere göre yetersiz kaynaklara sahip olmasının bir sonucudur. Avrupa'da seçmenlerin aşırı sağa yönelmesinde ekonomik krizin etkisi görülürken, Yunanistan'da ise düzensiz göçün sık yaşandığı bir ülke olması aşırı sağ ve göçmen karşıtlığını besleyen bir numaralı faktördür. Bu durumdan hareketle siyasi partilerin göçmen karşıtı söylemleri dikkate alındığında Yunanistan'da yapılan

seçimlerde oy oranlarındaki şaşırtıcı artış ve bu artışın birden fazla seçimden sonra teyit edilmesi dikkate değerdir.

A. Altın şafak

Altın şafak (Golden Dawn-ΧρυσήΑυγή) Yunanistan'da bir dönem Yunan siyasetinde var olan aşırı sağ görüşlü siyasi partidir. Yunanistan'da göçmenlere karşı yaptığı eylemlerle tanınmaktadır. 7 Ekim 2020'de Atina Temyiz Mahkemesi Altın şafak Partisi'nin bir suç örgütü olduğuna hükmetmiş ve parti siyasetten men edilmiştir. Altın şafak partisine üye milletvekilleri ve sempatanları siyasal ideolojilerinde milliyetçiliği ön plana çıkarmanın yanında şiddet, göçmenlere karşı nefret, politik düşmanlıklar ve etnik azınlıklara karşı ayrımcılık gibi negatif düşüncelere de yer vermişlerdir (Güler, 2014, s. 23).

Altın şafak, uzun süre Yunan siyasetinde kendine alan bulamamış olsa da 2010 yılındaki yerel seçimlerden sonra giderek yükselen bir performans göstermiştir. Bu tarihlerde Arap Baharı etkisiyle Batı Avrupa'ya yönelen düzensiz göçün varlığı da dikkat çekmektedir. Radikal bir sağ parti olan Altın şafak'ın, sığınmacıların ülkede ekonomik krize neden olduğuna inanan işsiz ya da düşük sosyoekonomik düzeye sahip insanlar ve aşırı milliyetçi gençlerden oluştuğu görülmektedir (Çiftçi, 2017, s. 114).

Altın şafak'ın sığınmacı karşıtlığı, sığınmacıların ülke güvenliğine tehdit oluşturduğu, suç ve terörizmle bağlantılı oldukları iddiaları genel söylemlerinde görülmektedir (Akkerman, 2012, s. 516). Bunların yanında Altın şafak destekçileri kanun ve düzenin koruyucusu olduklarını iddia ederek mevcut yönetimi de bunu sağlayamamakla suçlamaktadırlar. Çiftçi'ye (2017) göre

“İdeolojileri ve politikalarını eyleme geçirerek özellikle göçmen nüfusunun yoğun olduğu Atina'da ‘Yunanlılar için Yunanistan Organizasyonları’ adı altında Yunan halkının devlet tarafından yeterli ilgi ve desteği göremediği iddialarından hareketle parti mensupları tarafından bazı organizasyonlar düzenlenmiştir. Yunan halkına bedava yiyecek dağıtımında bulunmuş, Yunan halkının kana ihtiyaç duyduğunda hastanelerde göçmen kanı almak yerine saf Yunan kanı alma istekleri iddiaları doğrultusunda sadece Yunanlıların faydalanabileceği kan bankalarının kurulması, devletin göçmenlere bedava sağlık hizmeti vermesinden ötürü Yunan vatandaşlarının yeterli sağlık hizmetlerinden faydalanamamaları gerekçesiyle gönüllü doktorların çalıştığı sağlık merkezlerinin kurulması örnek verilebilir. Bazı parti mensuplarının kendilerince yerel Atina halkını göçmenlerin yol açtığı suç tehlikesinden koruma adına

devriye gezerek adeta polis gibi halkı tehlikeden koruyarak kanun ve düzenin işlemini sağladıkları iddialarının yansıması olarak görülmektedir” (s. 101).

Aşırı milliyetçi, ırkçı, biyolojik ve kültürel ayırım yapan, parlamenter yönetime karşı, göçmen karşıtlığı ideolojilerine sahip Altın Şafak’ın siyasi eylem ve söylemlerini şekillendiren konuların başında göçmen karşıtlığı, ekonomik kriz ve işsizlik olduğu söylenebilir.

Altın Şafak partisinin sadece sığınmacılara karşı değil farklı gruplara da (etnik ve dinsel azınlıklar, eş cinseller, sol görüşlüler) şiddet eylemlerinde bulunduğu görülmüştür (Güler, 2014, s. 8). Bu noktada asıl endişe verici olan noktalardan biri hiç kuşkusuz Yunan polisinin söz konusu şiddet eylemlerini durdurmakta isteksiz davranmasıdır. Bunun en büyük nedeni ise Altın Şafak’ın Yunan polis teşkilatı içinde çok sayıda destekçisinin ve taraftarının bulunmasıdır (Akkerman, 2021, s. 79).

B. SYRIZA

Radikal Sol Koalisyon, kısaltılmış adıyla SYRIZA (Συριζα) Yunanistan'da kurulmuş sosyalist bir partidir. Çok farklı çevrelerden ılımlı veya uç çetirli sol hareketlerin Synaspismos hareketi önderliğinde birleşmesiyle oluşmuştur. Radikal sol partilerin birleşimi olarak bünyesinde Troçkistleri, Maoistleri, Komünistleri, çeşitli sol ve ekolojik hareketleri ve sınırlı bir oranda da olsa sosyal demokratları barındıran tamamen heterojen bir yapı olarak Syrizasolda bir birliği temsil etmeyi hedeflemiştir. Parti içinde on üç farklı sol grup ve çeşitli bağımsız politikacılar bulunmaktadır (Dönmez, 2015, s. 258).

Demokratik yollarla parlamentoya girmiş ve zamanla hem parlamentoda hem de dışında büyüyen örgütsel yapısı ve verilen destekle iktidara gelmiştir. 25 Ocak 2015 tarihinde yapılan genel seçimlerde 149 sandalye kazanarak birinci parti olmuştur. Parti lideri Synaspismos'un eski lideri Aleksis Çipras'tır (Güler, 2014, s. 15). 2015-2019 yılları arasında başbakanlık görevi yapmıştır. Çipras'ın görev yaptığı sürede AB ile müzakereler sürecinde daha ılımlı ilişkiler kurma çabasının yansıması olarak 2015'te Syriza'nın iktidara gelmesinin ardından, Yunanistan ekonomi bakanı olan Yanis Varoufakis'in bir süre sonra istifa edişi dikkate değerdir. Varoufakis'in ekonomi bakanı olarak görev yaparken AB'ye olan borçları ödememekte direnmesi AB ile yaşanan gerilimleri arttırmıştır. Partinin iktidarda olduğu dönemde Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da yaşanan gelişmelerin etkisiyle Yunanistan'a düzensiz göçün yoğun yaşandığı 2016 yılında, Syriza partisinden Mouzalas'ın bakan olarak seçildiği göç sorununun çözümü için daha kapsamlı uygulamalar yapılması, politikalar üretilmesi için Göç Politikaları Bakanlığı kurulmuştur (Sönmez, 2015, s. 258). Bakanlığın kurulduğu bu dönemde partinin

resmi söylemlerinin insan ve değer odaklı olduğu görülmektedir. Düzensiz göçte transit ülke olarak görülen hem kara hem de deniz sınırı olan Yunanistan ve Türkiye arasında zaman zaman gerilim artmış ve sorunlar yaşanmıştır. Bu sorunlara düzensiz göç ile mücadele, Türkiye'deki 15 Temmuz darbe girişimi ardından Yunanistan'a geçen darbecilerin tekrar Türkiye'ye teslimi meselesi, Kıbrıs için ortak vizyon arayışı, Ege'de kıta sahanlığı, AB ile Türkiye arasındaki ilişkiler örnek verilebilir (Alioğlu Çakmak, 2018, s. 52).

Yunan siyasi partileri içinde diğer siyasi partilere göre göçmenlere karşı daha ılımlı bir yaklaşımı benimseyen parti, artan düzensiz göç ve Yunan medyasında bununla ilişkilendirilen ekonomik bunalım ve işsizlik gibi nedenlerle zamanla göçmenlere yönelik daha olumsuz söylemlere başvurmuştur. Mart 2016'da, AB ve Türkiye arasında imzalanan mutabakat ile Türkiye üzerinden Yunanistan'a geçişin azalmış olmasına rağmen Syriza konuyu sık sık siyasi malzeme haline getirmiş ve göçmenler, hükümetinde söylemleri arasında sık sık yer almıştır.

C. PASOK

3 Eylül 1974'te radikal sosyalist sloganları olan PASOK (Panellinio Sosialistiko Kinima ΠΑΣΟΚ), kuruluşundan yalnızca yedi yıl sonra iktidara gelmeyi başarmıştır. Yunan toplumunda ulusal bağımsızlık, halkın egemenliği ve sosyal adalet düşüncesine dayanan radikal bir değişimi savunmuştur (Ustaoglu, 2021, s. 635). PASOK'un demokrasinin yeniden tesis edildiği 1974 sonrası Yunan siyaset sahnesinde Yeni Demokrasi ile birlikte en önemli iki siyasi partiden birisi olduğu belirtilmektedir (Ustaoglu, 2021, s. 636).

PASOK kurulduğunda sosyalist ideallerle ve değişim sloganıyla yola çıkmış ve 1977 seçimlerinde alınan oy oranındaki gözle görülür artışla beraber parti iktidara ortak olunca partinin sert sosyalist söylemlerinde yumuşamaya gidildiği ve partinin sosyal demokratlaşma sürecine girdiğini söylemek mümkündür. Askeri darbe yıllarını izleyen 1981'de iktidara gelen PASOK ülkenin yaklaşık 30 yıllık siyasi hayatını aktif olarak şekillendirmiştir. Yunanistan'ın apar topar Avrupa Birliği'ne alınmasının ardından ülkede modern bir refah devleti kurulmuştur (BBC, 2013).

The Guardian'ın 22 Ekim 2009 sayılı ekinde 'Yunanistan'da sosyalistler göçmenlerin çocuklarına vatandaşlık verecek' başlığıyla yayınlanan haberde Yunanistan'da sosyalist PASOK hükümetinin, Yunanistan'da doğup büyüyen ancak Yunan vatandaşlığı olmayan yeni nesil göçmen çocuklarına vatandaşlık vereceğini açıklamıştır (aktaran Hürriyet, 2009). Bu ve benzeri söylemler partinin göçmenlere yönelik ılımlı olduğu algısını oluşturmaktadır. Ancak

son zamanlarda partinin her ne kadar sol temelli olsa da göçmenlere yönelik zamanla artan sert söylemleri dikkat çekmektedir. Nikos Androulakis gibi milletvekilleri, Yunanistan’da yaşanan ekonomik kriz öncesinde en etkili merkez sol partisi olan PASOK’ un o dönemlerdeki etkisine dikkat çekerek Yunan medyasında ve aşırı sağ partilerin söylemlerinde yer alan göçmenlerin işsizliğe, artan ekonomik yüke etkisi algısını destekler açıklamalarda bulunmaktadır (Ustaoglu, 2020, s. 196).

D. Yeni Demokrasi Hareketi

Yeni Demokrasi (Néa Dimokratía) merkez sağ Yunan siyasi partisidir. 1974’te kurulduktan sonra Yunan siyasetinde etkili olan parti, günümüzde iktidar partisidir. Yeni Demokrasi, 1970’lerin ikinci yarısında gittikçe güç kaybederken, Andreas Papandreu’ nun kurduğu Panhellenik Sosyalist Hareket (PASOK) geniş bir destek bulmaya başlamıştır. 2019 yılında gerçekleşen son seçimlerde, merkez sağ Yeni Demokrasi partisinin tek başına hükümeti kurmuştur (Danacı, 2021, s. 4).

Yunan siyasi partileri ve hükümetlerinin söylemleri incelendiğinde Yunanistan’da göçmen karşıtı ve yabancı düşmanlığı vurgusu yapan aşırı sağ Altın Şafak Partisi ve Yeni Demokrasi Partisi’nin göçmen karşıtı söylemlerinin medyada sıklıkla vurgulandığı görülmektedir. 2016-2018 yılları arasında Syriza döneminde göç ve göçmenlik konusunda insan hakları ve değer odaklı açıklamalar yapılırken 2019’dan günümüze göçmen karşıtı açıklamalar öne çıkmaktadır (Sönmez, 2015, s. 250). Merkez sağ Yeni Demokrasi partisinin 2019 yılında Yunanistan’da yapılan son seçimin ardından hükümeti tek başına kurması, göçmenlere yönelik uygulanan dışlama politikasının siyasete de yansımaya örnek olarak belirtilmektedir (Günay, 2021, s. 70). Yunanistan 2019 genel seçimlerinde partisi birinci sırada yer alarak Yunanistan başbakanı olan Kiriakos Miçotakis’in, göçmenlere yönelik medyaya yansıyan söylemlerinde de bu durumu görmek mümkündür. Miçotakis, 18 Eylül 2021 tarihinde yaptığı açıklamada 2015 yılında yaşanan düzensiz göçün Yunanistan’a etkisini ve yeniden yaşanmaması için her şeyi yapacaklarını belirtmesi örnek olarak gösterilebilir (BBC News, 2021a). Miçotakis’ in göçmenlere yönelik kendisini eleştiren Hollandalı gazeteci Ingeborg Beugel ile yaşadığı polemik de bu kapsamda değerlendirilebilir. Zira Hollanda Başbakanı Mark Rutte’ nin Yunanistan ziyareti sonrası canlı yayımlanan basın toplantısında Yunan Başbakanı Kiriakos Miçotakis’ e, “*Yunanistan’daki mültecilerle ilgili yalan söylemeyi ne zaman bırakacaksınız? Lütfen ne benim, ne de dünyadaki tüm basın mensuplarının zekasını hor görmeyin. Çok fazla kanıt var. Siz hala reddetmeye, yalan söylemeye devam ediyorsunuz. Bu*

narsist bir istismara benziyor. Neden dürüst davranmıyorsunuz?” (Aksünger ve Özcan, 2021) diyerek adeta uluslararası kamuoyunun vicdanını temsil etmiştir.

Miçotakis’in göçmenlere yönelik olumsuz tavrının hem kara hem de deniz sınırı olan Türkiye ile de sık sık polemiklerin yaşanmasına neden olduğu görülmektedir. Yunan hükümeti Türkiye’yi, AB’ye karşı göçmenleri siyasi bir malzeme olarak kullanmakla suçlamaktadır. Türk hükümeti ise düzensiz göçmenlerin gerek deniz yoluyla gerekse kara sınırından Yunanistan’a geçişte Yunanistan’ın göçmenlere karşı olumsuz tavrını hedef almaktadır.

IV. Yunan Kuvvetlerinin Göçmenlere Yönelik Tutum ve Davranışları

Dünyada ve özellikle Avrupa kıtasında küresel bir kriz durumu olarak belirtilen göçmen meselesinde en çok etkilenen ülkelerden birisi de Yunanistan olmuştur. 2015 ve 2016 yıllarında zirveye tırmanan bu durum çok daha derinden hissedilmiştir. Söz konusu bu yıllarda toplamda 1 milyonun üzerinde göçmenin deniz yoluyla Yunanistan’a geçiş yaptığı bilinmektedir (Vatandaş, 2011, s. 9). Yunanistan, göçmenlerin özellikle Avrupa’ya göç rotasında kullandığı transit ülkelerden biri olan Türkiye ile karşılaştırıldığında oldukça az sayıda göç aldığı görülmektedir. Yunanistan’da, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) verilerine göre yaklaşık 100 bin göçmen bulunmaktadır. 2019 yılında deniz yoluyla Yunan adalarına ve Yunan anakarasına ulaşan göçmen sayısı 60 bin civarındayken, 2020 yılında kara ve deniz yoluyla Yunan topraklarına ulaşan göçmen sayısı 4500 civarında kalmıştır. Bu durum göçmen sayısında dramatik bir düşüşe işaret etmektedir. Bu dönemde Yunanistan’a ulaşan göçmenlerin %27’sini Suriye’den gidenler oluştururken %40’ını Afganistan’dan gelenler oluşturmaktadır. Bunları sırasıyla Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Irak’tan gelenler takip etmektedir (Ünay, 2020, s. 1).

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında Mart 2016’da imzalanan AB-Türkiye Mutabakatı sonrası Yunanistan’a geçişler azalmaya başlamış olsa da son yıllarda yine bir artış gözlenmektedir. Artarak devam eden söz konusu göç akınına karşı üretilen politikalar ise dünyadaki birçok devlette olduğu gibi Yunanistan’da da sınırlarda ön plana çıkmaktadır. Yunanistan göçmen akınlarının günümüzdeki kadar yoğun olmadığı 2012’de sınır önlemlerini almaya başlamıştır. Öncelikle Türkiye kara sınırındaki “Pazarkule sınır kapısından Meriç Nehri’ne kadar olan 12.5 kilometrelik bölgede tel örgüler, beton bloklar, jiletli tellerden oluşan bir duvar inşa etmiştir. 3 milyon Euro maliyeti bulunan duvarın inşasında 6 bin metreküp beton, 800 ton çelik ve 370 kilometre farklı türden dikenli tel kullanılmıştır. Yapılan duvar, ayrıca 23 termal kamera ve Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı (Frontex) iş birliğindeki Yunan sınır görevlilerinin devriyeleri ile desteklenmektedir” (Ulusoy vd., 2019, s. 19).

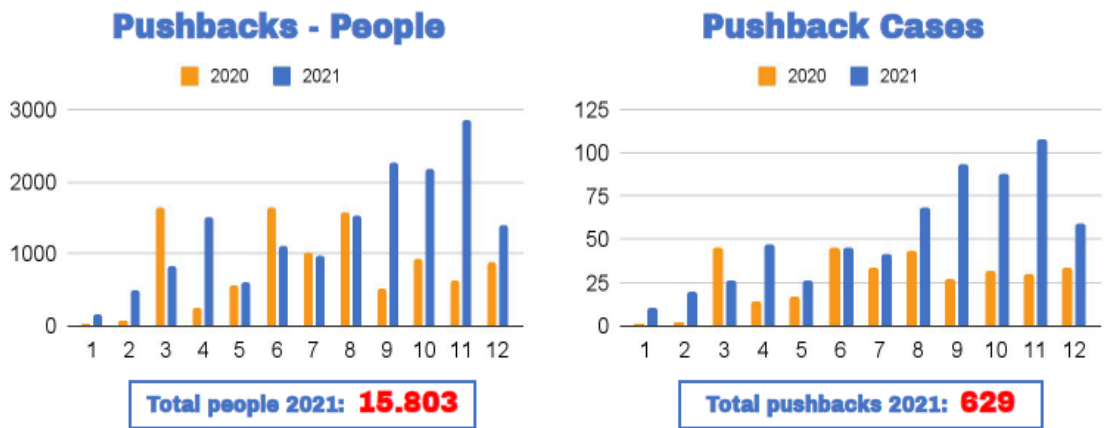
Sınır güvenliğini düşünen Yunanistan, deniz yoluyla Doğu Akdeniz rotası kullanılarak ülkeye ulaşanların sayısının kara sınırından giriş sayısından üç kat fazla olması nedeniyle sınır önlemlerinin odağını deniz üzerine kaydırmıştır. Son dönemde ön plana çıkan göçe karşı kurulacak ‘deniz bariyerleri’ de buna örnek gösterilebilir. Yunan savunma bakanı Nikos Panagiotopoulos’un 30 Ocak’ta açıkladığı plana göre Yunanistan, 2.7 kilometre boyunca uzanan ve (50 santimetresi su üzerinde olacak şekilde) 1,1 metre yüksekliğinde yüzen bir bariyer inşa edilmesi planlanmaktadır. Yüzen bariyer, gece boyunca bot ve teknelerle Yunanistan’a göç eden göçmenleri engellemek için ayrıca yanıp sönen ışıklar ile donatılması düşünülmektedir (BBC News, 2021b). Söz konusu bariyerin öncelikle Midilli Adası’nın kuzeyine kurulacağı belirtilirken; Yunan Bakan, yüzen bariyerlerin başarı ihtimalini ise 2012’de Türkiye ile olan kara sınırına inşa edilen duvara atıf yaparak açıklamış ve benzer bir başarı beklediklerini ifade etmiştir. Yüzen bariyerin, parçalar eklenerek 15 kilometreye kadar genişleyebileceği ve toplam maliyetin 500 bin Euro civarında olacağı tahmin edilmektedir (Reuters, 2020). Ayrıca son dönemde insanı rahatsız edici ses çıkartan sistemlerin kullanıldığı da bilinmektedir. Yunanistan’ın Batı Trakya’daki Dedeagaç (Evros) ilindeki Meriç sınır bölgesine göçmenlere yönelik kullanılmak üzere 3 km’lik alanı kapsayan insanın saniyeler içerisinde sinir krizi geçirmesine ve sağır olmasına yol açabilen ve beyine yüksek ses dalgaları gönderen cihazın kurulumu tamamlanmıştır (Sözcü, 2022).

2008 Mortgage Krizi sonrasında Yunanistan’da yaşanan ekonomik çöküş ve Yunan ekonomisinin iflasa düşmesi sonrasında yaşanan kemer sıkma politikaları Yunan halkı üzerinde zaten ciddi bir baskı oluştururken, ülkeye gelen göçmen sayısındaki artışlar ekonomik olarak zor durumda olan insanların göçmenlere yönelik bakış açılarını olumsuz yönde etkilemiştir. “2008 yılında başlayan küresel ekonomik krizin borç krizine dönüşmesiyle birlikte Yunanistan, 2009 yılından itibaren, II. Dünya Savaşı sonrasında karşılaştığı en ağır ekonomik krizle mücadele etmeye başlamıştır. 2010 yılından bu yana, Yunan Hükümeti ile AB Kurumları ve IMF arasında yürütülen görüşmeler sonucunda, en son Ağustos 2015’te olmak üzere toplam 331 milyar Euro tutarında üç Mali İstikrar Paketi imzalanmıştır. Yunanistan’ın ekonomik performansına bakıldığında, 2017 yılından bu yana ekonominin düzenli olarak büyümekte olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, 2018 yılında olduğu gibi, 2019 yılında da Yunan ekonomisi, %2 büyüme beklentisinin altında, %1,9 oranında büyümüştür. 2011 yılında %20’nin üzerine çıkan ve 2013 yılında %27,3’le en yüksek noktaya ulaşan işsizlik oranları da, düzenli olarak düşüş eğiliminde olup, ilk defa 2018 yılında %20’nin altına gerilemiş, 2018 ve 2019 yıllarında %19 oranında seyretmiştir” (Yunanistan’ın Ekonomisi, 2022).

Yukarıda yer alan verilerden de görüldüğü gibi Yunanistan’da yaşanan ekonomik kriz ve sonrasında yaşanan ekonomik çöküş ülkedeki yaşam koşullarını iyice zorlaştırmıştır. Bu koşullara paralel olarak 2011 yılında Ortadoğu ve Kuzey Afrika’da yaşanan Arap Baharı sonrasında Avrupa’ya doğru yaşanan düzensiz göç dalgasının üst üste gelmesi Yunanistan’ın toplumsal ve siyasi yapısında önemli değişimler meydana getirmiştir. Bu kapsamda gerek ekonomik koşulların neden olduğu olumsuzluk gerekse Yunan sınırlarına dayanan milyonlarca göçmenin Yunanistan üzerinde oluşturduğu ekonomik yükün bir araya gelmesi Yunan hükümetlerinin ve siyasi partilerinin göç ve göçmenlere karşı bakışımı olumsuz yönde etkileyerek göçmenlere yönelik uygulamalarını ve politikalarının sertleşmelerine neden olmuştur. Başta aşırı sağcı popülist partilerin göçmenlere yönelik ötekileştirici ve hatta düşmanlaştırıcı açıklamaları, Yunan halkı üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Yapılan bir araştırmada Yunan halkının % 82’lik gibi büyük bir kısmı ülkelerinin daha az ya da hiç göçmen almamasını istemektedir (Vatandaş, 2019, s. 1).

Yunan siyasi partilerinin ve hükümetin söylemleri Yunan halkı kadar Yunan kolluk kuvvetlerinin göçmenlere yönelik tutum ve davranışlarında da hissedilir olmuştur. “Ege Denizi’nde göç olaylarını izleyen ve raporlayan Norveçli bir sivil toplum örgütü olan Aegean Boat Report’a göre 2021’de bir önceki yıla göre Yunanistan’ın geri itme eylemlerinin sayısı yüzde 97 arttığı belirtilmektedir. Norveçli örgüt, 2021’de sadece Ege Denizi’nde 629 geri itme (push back) vakası raporlanmaktadır. Geri itmenin sadece denizde değil karada da gerçekleştiği belirtilmektedir. Ege Denizi’ndeki geri itmelerin yanı sıra Edirne’de gerek kara sınırında gerek Meriç Nehri üzerinde, birçok geri itme vakası mevcuttur” (Aegean Boat Report, 2021).

Grafik 1. 2021 Yılı İtibariyle Yunanistan’ın Ege Denizinde Geri İtme Vakaları

Kaynak (Aegean Boat Report, 2021)

Kara sınırında da geri itmeler yaşanmaktadır. Yunanistan, Meriç Nehri boyunca göçmenlere uyguladığı geri itme (pushback) uygulamaları ile kara sınırı boyunca oluşturulan duvarı aratmamaya kararlı gibi görünmektedir. “Yunanistan’ın kendi sınır birimlerinin insanlık dışı uygulamaları ise bir anlamda inşa edilen duvarların entegre parçalarından birini oluşturmaktadır. Nitekim göçmenlere doğrultulan silahlar, kullanılan plastik ve gerçek mermiler, kullanılan tarihi geçmiş gaz bombaları, sınır hattındaki artık rutinleşen geri itme uygulamaları sınırda inşa edilen duvarların birer parçasıdır” (Ünay, 2022, s. 25).

Krizin tırmandığı dönemlerde bir şekilde sınırı geçerek gerek Meriç Nehri, gerekse deniz yoluyla Yunanistan’a ulaşmayı başaran sığınmacılara Yunan kolluk kuvvetlerinin sistematik eziyet ve işkencelere maruz bıraktığı, deniz üzerinde botlarını batırmaya çalıştığı, sığınmacıları soyup işkence etmeleri, paralarını almaları ve özellikle Türkiye’ye göndermeleri sıklıkla ulusal ve uluslararası basında yer almaktadır (Stamatoukou, 2022). Bununla birlikte Yunanistan’ın göçmenlere yönelik olarak uyguladığı şiddet ve işkenceler sonrasında yaşanan göçmen ölümlerine dünya kamuoyunun yeterince tepki göstermediğini söylemek mümkündür. Her fırsatta demokrasi ve insan hakları konusunda diğer ülkeleri eleştiren Batı dünyasının ne yazık ki konu Yunanistan olduğunda aynı reaksiyonu göstermediği görülmektedir. Yunanistan’ın gerek kara gerekse deniz sınırlarında bulunan sığınmacıları Türkiye’ye geri göndermede iki devlet arasındaki sınırlarda gerçekleşen geri itme yöntemini kullandığı gözlenmektedir. Türkiye ve Yunanistan’ın coğrafi konumu nedeniyle önemli göç güzergâhları üzerinde yer alması, iki devlet arasındaki ilişkilerde yeni bir sorun olan göçmen krizinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bahse konu olan ilişkilerde Yunanistan’ın göçmen krizini eşit sorumluluk çerçevesinde çözme eğiliminden uzakta olduğu görülmektedir.

Bu kapsamda “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Yunan güvenlik güçlerinin göçmenleri taşıyan bir botu geri itmesi sonucu aralarında çocuk ve bebeklerin de olduğu 11 kişinin Ege Denizi’nde boğulduğu olaya ilişkin davada, Yunanistan’ın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 2. ve 3. maddelerini ihlal ettiğine karar vermiştir. AİHM’den yapılan yazılı açıklamaya göre, mahkeme, Yunan güvenlik güçlerinin davranışlarının göçmenlerin yaşam hakkı ile insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağını ihlal ettiğini karara bağlamıştır” (Euronews, 2022).

Sonuç

Yunanistan’ın Avrupa Birliğine üye ülkeler ile ilişkileri, 2008 yılından beri mücadele ettiği ekonomik kriz ve bunun yol açtığı siyasi istikrarsızlık sebebiyle sorunlu bir hal almıştır. Tunus’ta 2010 yılında bir gencin kendisini yakması ile başlayan Arap Baharı, tüm Orta Doğu’da

ve Kuzey Afrika'da kısa sürede iç çatışmaların yaşanmasına neden olmuştur. Bölgede yaşayan insanlar can güvenliklerini sağlamak için Avrupa başta olmak üzere güvenli yerlere göç etmek zorunda kalmışlardır. Avrupa düzensiz göç koridorunda bulunan Yunanistan, Orta Doğu'da yaşanan iç çatışmalardan kaynaklı düzensiz göçlerden olumsuz bir şekilde etkilenmiştir (Coşkun, 2015, s. 51). Bu durumun sonucunda, Yunanistan'da göç yükü sürekli artarak hem sistematik hem de yasal olarak eksiklikler yaşanmasına neden olmuştur.

Coğrafi konumuyla Avrupa Birliği'nin doğu kapısı Yunanistan 2015 yılından itibaren Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da yaşanan olaylar nedeniyle Avrupa'ya ulaşmak isteyen göçmenlerin ilk durağı olmuş ve kontrol etmekte güçlük çektiği bir düzensiz göç akınıyla karşılaşmıştır. Avrupa'nın karşılaştığı en büyük göç dalgalarından biri olan son göç dalgasında AB içindeki farklı yaklaşımlar ve ulusal çıkarları gözetilerek hayata geçirilen kısıtlayıcı uygulamalar yüzünden Yunanistan tek başına üstesinden gelemeyeceği oranda bir göçmen nüfusuyla karşı karşıya kalmıştır.

Yunanistan'a uluslararası düzensiz göç dış politikada etkisini gösterdiği gibi iç politikaya da yansımaktadır. Öyle ki ülkedeki ekonomik krizin asıl belirleyici olduğu siyasi konjoktürde düzensiz göçle mücadelenin seçmenlerin tercihlerinde önemli bir rol oynadığını söylemek mümkündür. Nitekim 2015-2019 da iktidarda olan Syriza'nın ardından 2019 yılından itibaren merkez sağ Yeni Demokrasi Partisi tek başına hükümeti kurmuştur.

Göçün devletlerin sınırları üzerinden egemenliğini ve otoritesini sorgulatması, göç konusunun Yunanistan gibi göçü karşılayan cephe ülkeler açısından toplumsal ve kimlik bağlamında hızla güvenlikleştirilmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda göç yoğun ve kontrolsüz biçimde, doğrudan ulusal tehdit niteliğine büründürülürken Yunanistan özelinde aşırı sağcı Altın Şafak partisi tarafından toplum üzerinde yabancı korkusu ötekileştirme veya düşmanlaştırma şeklinde kendini göstermektedir. Bu durumu ilginç kılan konu ise ana akım partilerin bile Yunanistan örneğinde olduğu gibi göçü ve göçmenleri güvenlikleştirerek kendi seçmen kitlesini konsolide etmeye çalışmasıdır.

Her ne kadar Yunanistan'ın aşırı sağcı Altın Şafak partisi 2020 yılında siyasetten men edilmiş olsa da bu partinin üyeleri ve sempatizanları artan göç akınları ile birlikte önemli bir siyasi zemine sahip durumdadır. Altın Şafak partisi özellikle 2010'lu yıllarda Yunanistan'da göçmenlere veya azınlıklara karşı geliştirdikleri nefret ve ayrımcı söylemleriyle Yunan toplumunda büyük bir destek bularak oy oranını ciddi oranda arttırmış ve parlamentoda temsil imkanına sahip olmuştur. Avrupa'da yükselen aşırı sağın etkisi Yunanistan'da Yeni Demokrasi ve Altın Şafak gibi partilerin siyasette etkililiğini arttırırken diğer yandan bu partilerin

savunduğu insan ve değer odaklı yaklaşımdan uzak düşünceler düzensiz çoğu göçmenin gerek kara sınırında gerek deniz üzerinde insanlık dışı uygulamalara maruz kalmalarına neden olmaktadır. Esasında Yunanistan'ın göçmenlere bu şekilde davranması ve bunun siyasi partiler tarafından kullanılması Avrupa genelindeki siyasi durumla paralellik göstermektedir. Öyle ki göçmenlerin Avrupa genelinde ötekileştirilmesi ve kıta genelinde artan yabancı düşmanlığı insan haklarına ve evrensel ahlaki değerlere duyulan saygının aşınmasına neden olmuştur. Bununla birlikte AB'nin, kendi ülkelerindeki savaş ve yoksulluk gibi zorunlu sebeplerden dolayı ülkelerinden kaçan göçmenlere 'insanlara' karşı dışlayıcı ve korumacı bir tutum izlemesi açıkça AB'nin insan haklarına saygı gibi temel evrensel değerleriyle çelişmektedir. Ayrıca uluslararası hukuk ırka dayalı ülkeye kabul etmemeyi, sınır dışı etmeyi ve ülkelerinde zulme maruz kalan insanların geri gönderilmesini yasaklamaktadır (geri göndermeme ilkesi: non-refoulement principle) (Pazarıcı, 2007, s. 215).

Küreselleşme uluslararası göç hareketlerinin giderek karmaşık bir niteliğe bürünmesine yol açmaktadır. Dünyanın sorunlu bölgelerinde artan yoksulluk, baskıcı rejimler, savaş ve siyasi istikrarsızlıktan kaynaklanan düzensiz göçün yarattığı sorunlar, Yunanistan gibi ülkelerin tek başlarına çözemeyecekleri kadar büyük çaplı meseleler haline dönüşmüştür. Geline nokta düzensiz göç olgusunun önlenmesi uluslararası toplumun sorumluluk ve dayanışma içinde hareket etmesini gerektirmektedir. Bu noktada başta uluslararası örgütler olmak üzere gelişmiş ülkelere ve uluslararası topluma büyük görevler düşmektedir.

Geline noktada devletlerin çıkarları ve egemenlikleri ile göç konusunun çeliştiği devletlerin bu konuda üzerlerine düşen uluslararası yükümlülükleri yerine getirme konusunda isteksiz oldukları görülmektedir. Yunanistan özelinde bu durum değerlendirildiğinde Yunanistan'da görülen ekonomik çöküş ile göç dalgasının üst üste gelmesi gerek Yunan hükümetlerinin gerekse Yunan siyasi partilerinin göç konusundaki tutum ve politikalarını olumsuz yönde etkileyerek göçmenlerin Yunanistan açısından ciddi bir sorun olarak görülmesine neden olmuştur. Bu bakımdan gerek Türk medyasına gerekse uluslararası medyaya yansıyan haber ve görüntülerde Yunanistan'ın göçmenleri geri itme ve kötü davranma noktasında kötü bir karneye sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Göçün, farklı alanlarda yol açtığı olumsuz durumların AB ülkelerinin iş birliğiyle ortadan kaldırılabileceği sık sık belirtilmektedir. Yunanistan'ın yalnız bırakılmaması, yükün ve maliyetin AB üye devletleri arasında adil ve eşit paylaşılması Yunan hükümetleri ve siyasi partileri açısından göç konusunun güvenlik dışılaştırılmasında önemli adımlar olarak görülmektedir. Yunanistan sorununun, insan haklarını temel alan AB değerlerine bağlı kalınarak,

tüm AB üyelerinin yükü ve sorumluluğu eşit ve adil paylaşımıyla çözülebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, F. (2019). *Türkiye-Avrupa birliği mülteci politikaları ve Suriyeli mülteciler*(Yayın No. 2501140067) [İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi].
<http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/ET000472.pdf>
- Aegean Boat Report, (2021). Annual Boat Report 2021, <https://aegeanboatreport.com/wp-content/uploads/2022/01/abr-annual-report-2021-pdf.pdf>
- Akgül ve Açıkmeşe, S. (2011). Algı mı, söylem mi? Kopenhag Okulu ve yeni-klasik gerçekçilikte güvenlik tehditleri. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 8(30), 43-73.
- Altaş, M. ve Yıldırım, Ö. (2020, Şubat 28). AK parti sözcüsü çelik: Artık mültecileri tutabilecek durumda değiliz, *Anadolu Ajansı*.<https://www.aa.com.tr/tr/politika/ak-parti-sozcusu-celik-artik-multecileri-tutabilecek-durumda-degiliz/1747670>
- Akkerman, T. (2012). Comparing radical right parties in government: Immigration and integration policies in nine countries. *West European Politics*, 35(3), 511-529.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402382.2012.665738>
- Aksünger, S. ve Özcan, D. (2021, Kasım 17). Yunanistan'da Başbakan Miçotakis'i 'yalan söylemekle' suçlayan Hollandalı gazeteci ülkeyi terk edecek, *Anadolu Ajansı*,
<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yunanistanda-basbakan-micotakisi-yalan-soylemekle-suclayan-hollandali-gazeteci-ulkeyi-terk-edecek/2423476>
- Alioğlu Çakmak, G. (2018). Avrupalılaştırmanın aşiltendonu: Göç politikaları ve Yunanistan örneği. *Mukaddime Dergisi*, 9(1), 39-57.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mukaddime/issue/41975/476661>
- Alioğlu Çakmak, G., Türkeş Kılıç, S. (2018). Devlet çıkarları mı insan hakları mı Türkiye Yunanistan basınında düzensiz göçle mücadele tartışmaları. *Alternatif Politika Dergisi*,10(3), 427-456.
<https://alternatifpolitika.com/makale/devlet-cikarlari-mi-insan-haklari-mi-turkiye-ve-yunanistan-basininda-duzensiz-gocle-mucadele-tartismalari>
- Asylum Information Database (2021). Country report: Greece. European Council on Refugees and Exiles, https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2021/06/AIDA-GR_2020update.pdf
- Ay, Y. (2014). Göçmen kaçakçılığıyla mücadelede insan güvenliği yaklaşımı: Türkiye örneği.

[Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı.

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/809334>

Bozkaya, Ö., Kıncal A. (2018). Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri ve Suriyeli yerinden edilmiş kişiler bağlamında Türkiye'nin göç politikasındaki gelişimin değerlendirilmesi. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 90-126.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/gad/issue/45776/578141>

BBC News , (2013, Nisan 5). Modern Yunanistan'ı kuran partinin çöküşü. Erişim adresi: https://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/04/130405_pasok_yunanistan

BBC News, (2018, Ağustos 28). “The worst refugee camp on earth” [Video]. Youtube.

<https://www.youtube.com/watch?v=8v-OHi3İggq>

BBC News, (2021a, Eylül 18). Yunanistan Başbakanı Miçotakis: Sınırlarımızı göçmen akınına karşı koruyacağız Erdoğan İle Hemfikiriz. Erişim adresi:

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-58608123>

BBC News, (2021b, Ağustos 21). Greece finishes fence at Turkey Border a midwarnings of Afghanmigrantsurge. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/news/world-europe-58289893>

Balmer, C. (2020, Şubat 15). Turkey says it will let refugees into Europe after its troops killed in Syria. *Reuters*. Erişim adresi: <https://www.reuters.com/article/uk-syria-security/turkey-opens-frontier-for-syrian-refugees-to-enter-europe-after-strike-kills-troops-idUKKCN20L37H?edition=uk>

Baştürk, Ş. (2009). “Uyum”dan “Dışlanma”ya: Yirmi birinci yüzyılda göçmenler ve sosyal politika. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 57, 515-548.

Brauch, H.G. (2008). Güvenliğin yeniden kavramsallaştırılması: Barış, güvenlik, kalkınma ve çevre kavramsal dörtlü. *Uluslararası ilişkiler Dergisi*, (5)18, 1-47.

Butler, D. (2015, Eylül 19). Troubling image of drowned boy captivates, horrifies, *Reuters*.

Erişim adresi: <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-turkey/idUSKCN0R20IJ20150902>

Buzan, B., Wæver, O. and De Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner.

Çakran Ş., Eren V. (2017). Mülteci politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye karşılaştırması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(39), 1-30.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/31632/321457>

Çiftçi, S. E. (2017). Balkanlar'da ekonomik krizin gölgesinde yükselen radikal sağ partiler:

Altın Şafak ve Ataka. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 97-120.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/adusobed/issue/31089/337230>

Çoban, F. (2020). 27 Şubat-27 Mart 2020 haber derlemesi Türkiye-Yunanistan sınırında neler oldu. *Göç Araştırmaları Derneği*, 1-8. Erişim adresi: <https://www.gocarastirmalariderneği.org/attachments/article/160/turkiye-yunanistan-sinirinda-neler-oldu..pdf>

Danacı, M. (2021). Yunanistan ülke raporu. Erişim adresi:

<https://www.catso.org.tr/Portals/311/%C3%9Cİke%20Raporlar%C4%B1%20PDF/YUNAN%C4%B0STAN.pdf>

Durul, T. (2021, Eylül 10). Hollandalı gazeteci canlı yayında Yunanistan Başbakanı Miçotakisi yalan söylemekle suçladı. *Anadolu Ajansı*. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hollandali-gazeteci-canli-yayinda-yunanistan-basbakani-micotakisi-yalan-soylemekle-sucladi/2416489>

Dünya Göç Raporu, (World Migration Report 2020). IOM, Cenevre.

<https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2020>

Erdenir, B. (2021). 18 Mart Mutabakatı: Bir hukuki analiz. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 20(2), 447-480. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aacd/issue/67336/1050060>

Erdoğan, M. ve Papakonstantis, M. (2021). Turkey as a partner and challenge for European security, migration and ssylum. *Working Paper*, CATS.

Evans, D. ve Coşkun, O.(2020, Şubat 27). Turkey says it will let refugees into Europe after it Strop skilled in Syria, *Reuters*. Erişim adresi: <https://www.reuters.com/article/us-syria-security/turkey-says-will-not-stop-syrian-refugees-reaching-europe-after-troops-killed-idUSKCN20L0GQ>

Euronews, (2022, Temmuz 8). Avrupa insan hakları mahkemesi, Yunanistan'ı ege Denizi'nde göçmenleri geri itmekten suçlu buldu. Erişim adresi: <https://tr.euronews.com/2022/07/08/avrupa-insan-haklari-mahkemesi-yunanistani-ege-denizinde-gocmenleri-geri-itmekten-suclu-bu>

Euronews, (2021, Mayıs 31). Yunanistan, Meriç Nehrinde göçmenlere karşı sınırını 'ses bombası' ile koruyacak. Erişim adresi: <https://tr.euronews.com/2021/05/31/yunanistan-meric-nehri-nde-gocmenlere-kars-s-n-r-n-dijital-teknolojilerle-koruyacak>

Euronews, (2019, Temmuz 9). Erdoğan: AB mülteci anlaşması ile ilgili verdiği sözü tutmadı. Erişim adresi: <https://tr.euronews.com/2019/07/09/erdogan-ab-multeci-anlasmasi-ile>

ilgili-verdigi-sozu-tutmadi-balkanlar-zirve-bosna-hersek

European Commission (2022, Ekim 18). EU-Turkey Statement: Four years on. Erişim adresi:

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20200318_managing-migration-eu-turkey-statement-4-years-on_en.pdf

European Stability Initiative (2017, Ocak 11). On solid ground? Twelve facts about the EU-Turkey Agreement in 2016, ESI Working Paper (11 January 2017). Erişim adresi:

<http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=1>

Gençler, A. (2005). Avrupa Birliği'nin göç politikası. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 49, 176-186.

https://atif.sobiad.com/index.jsp?modul=makaledetay&Alan=sosyal&Id=AWU4s93pHDbCZb_mQojv

Gürgen, H. (2015, Kasım 15). Dublin I ve Dublin II çökerken, *Avrupa Forum*.

<http://avrupaforum.org./dublin-i-ve-ii-cokerken-avrupa-birli%C4%9Fi-projesinde-lime-lime-dokulmektedir-hakan-gurgen/>

Güler, S. (2014). Avrupa'da Aşırı Sağın Yükselişi: Yunanistan'da Altın Şafak Partisi Örneği. *Academia Dergisi*, 6(1), 6-8.

https://www.academia.edu/7190735/Avrupa_da_A%C5%9F%C4%B1r%C4%B1_Sa%C4%9F%C4%B1n_Y%C3%BCkseli%C5%9Fi_Yunanistanda_Alt%C4%B1n_%C5%9Eafak_Partisi_%C3%96rne%C4%9Fi

Günay, H. (2021). Yunanistan örneği üzerinden uluslararası göç meselesi ve mevzuatına dair bir değerlendirme. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 6(2), 58-74.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/beuiibfaid/issue/65578/913558>

Görgün, M. (2018). Ekonomi temelli göç yaklaşımlarında göçmenlerin karar alma süreçleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1153-1162.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduiibfd/issue/53001/704584>

Hopyar, Z. (2016b). Avrupa'da göç ve mülteci olgusu. *Diaspora Araştırmaları Merkezi*, Ocak 2016 Raporu, 1-12.

https://diam.sakarya.edu.tr/sites/diam.sakarya.edu.tr/file/goc_raporu_Temmuz.pdf

IOM (2015, Ocak 5). IOM counts 3,771 Migrant fatalities in Mediterranean in 2015. Erişim adresi:

<https://www.iom.int/news/over-3770-migrants-have-died-trying-cross-mediterranean-europe-2015>

International Organisation for Migration (IOM) Publications, 2013: 35.

<https://publications.iom.int/>

- InfoMigrants (2022, Ağustos 9). Greece expects 100,000 more migrants in. Erişim adresi: <https://www.infomigrants.net/en/post/21609/greece-expects-100-000-more-migrants-in-2020>
- İçduygu, A. ve Erder, S. Gençkaya, Ö.F. (2014). *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere*. Mirekoç.
- Kanat, S. ve Aktel M. (2019). Küreselleşme ve güvenlik: Ulusal güvenliğe yönelik yakın yeni tehditler. *ASSAM Dergisi*, 6(15), 86-100.
- Kaya, A. (2022). AB – Türkiye mülteci mutabakatı: tampon ülke?. *TÜSİAD Küresel Siyaset Forumu Makale Dizisi No-2*, Mart 2022.
- Kaya, E.E. ve Özcan, M. S. (2016). Küreselleşme ve göç ekseninde yeni ırkçılık. *Uluslararası Osmaneli Sosyal Bilimler Kongresi*, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi.
- Kayabaşı, O., Kayabaşı C. (2017). Doğu Akdeniz'de yasadışı göç sorunu ve bölgesel düzeyde alınan önlemler. *Geçmişten Günümüze Göç*, 3(1), 1-733.
https://www.researchgate.net/publication/339376673_Dogu_Akdeniz'de_Yasadisi_Goc_Sorunu_ve_Bolgesel_Duzeyde_Alinan_Onlemler
- Kaygusuz, D. (2021). Uluslararası ilişkilerde göç olgusu ve göçün güvenleleştirilmesi, *Akademik Düşünce Dergisi*, (3), 60-76
- Krzyżanowski, M., Triandafyllidou, A. and Wodak, R. (2018). The mediatization and the politicization of the “refugee crisis” in Europe. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1-2), 1-14.
- Oğuz, G. T. (2015, Eylül 4). Aylan Suriyeli göçmenlerin dramının simgesi oldu. *Anadolu Ajansı*. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/aylan-suriyeli-gocmenlerin-draminin-simgesi-oldu/10816>
- Özcan, G. (2022, Eylül 8). Göçmen krizi: Ab Zirvesi Türkiye'yle iş birliğini artırma gündemiyle toplanıyor. *Hürriyet*. Erişim adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/gocmen-krizi-ab-zirvesi-turkiyeye-isbirligini-artirma-gundemiyle-toplaniyor-40002428>
- Özsöz, M. (2014). Türk vatandaşlarının vizesiz Avrupa yolculuğu: Vize sorunu, geri kabul ve sonrası. *Türkiye-AB İlişkileri: Yeni Gündem*. 131-154.
[https://www.ikv.org.tr/images/files/jeanmonnet%20teblig\(1\).pdf](https://www.ikv.org.tr/images/files/jeanmonnet%20teblig(1).pdf)
- Özkök K. (2019). Erdoğan: yeni bir sığınmacı tehlikesi ortaya çıktı, güvenli bölge olmazsa kapıları açmak zorunda kalırız. *Sputnik Türkiye*. Erişim adresi: <https://tr.sputniknews.com/20190905/erdogan-su-an-itibariyla-partimizin-10-milyonun-uzerinde-uyesi-var-1040091981.html>
- Perspektif, (2022, Temmuz 1). Ab'den göçmenlere yönelik hak ihlalleri için Yunanistan'a

- uyarı. Erişim adresi: <https://perspektif.eu/2022/07/01/abden-gocmenlere-yonelik-hak-ihlalleri-icin-yunanistana-uyari/>
- Reuters, (2020, Ocak 30). Greece wants floating fence to keep migrants out. Erişim adresi: <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-greece-barrier/greece-wants-floating-fence-to-keep-migrants-out-idUSKBN1ZTOW5>
- Rumelili, B. ve Karadağ, S. (2017). Göç ve güvenlik: eleştirel yaklaşımlar. *Toplum ve Bilim*, 140, 69-92.
- Sağıroğlu C., Akdoğan M. (2017). İtalya ve Suriyeli mülteciler: Avrupa'nın zorlu sınavı. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*. 2(2), 146-161.
- Saleh, A. (2010). Broadening the concept of security: Identity and societal security, *Geopolitics Quarterly*, 6 (4): 228-241
- Sayın, H. (2019). *Uluslararası göç ve uluslararası güvenlik*, Berikan Yayınevi.
- Smith, H. (2020, Ocak 30). Greece plan to build sea barrier off Lesbos to deter migrants. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/30/greece-plans-to-build-sea-barrier-off-lesbos-to-deter-migrants>
- Soylu, S. [@suleymansoylu]. (2020, Mart 3). Saat 09.15 itibarıyla Türkiye topraklarından ayrılıp Edirne'den Yunanistan'a geçen göçmen sayısı; 130.469 [Tweet]. Twitter. https://twitter.com/suleymansoylu/status/1234730037326336003?ref_src=twsrc%5Etfw
- Sönmez, P. (2015). Umudun çocuklarından Avrupa sosyalizmine: Syriza'nın büyük zaferi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 70(1), 255-263. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ausbf/issue/3241/45257>.
- Stamatoukou, E. (2022, Temmuz 7). Human rights court condemns Greece over sunk migrant boat, Balkan insight. <https://balkaninsight.com/2022/07/07/greece-was-condemned-by-the-european-court-of-human-rights-for-violating-human-rights-concerning-the-sinking-of-a-migrant-boat-in-2014/>.
- Şahal Çelik, D., Şemşit, S. (2019). Kale Avrupası yaklaşımı ve düzensiz göç. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 15(2), 279-294. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/paradoks/issue/48618/592256>
- Takvim, (2022, Aralık 19). Yunanistan'dan göçmenlere insanlık dışı muamele! Bayıltana kadar dövdüler. Erişim adresi: <https://www.takvim.com.tr/dunya/2022/12/19/yunanistandan-gocmenlere-insanlik-disi-muamele-bayiltana-kadar-dovduler>
- Telatar, G. (2019). Göç ve güvenlik: kavramsal ve teorik bir analiz. *Uluslararası Göç ve Güvenlik* içinde. (ss.27-45). (G. Telatar ve U. Kedikli, Ed.). Nobel Yayıncılık.

- Dışişleri Bakanlığı, (2016). Türkiye-AB arasında 18 mart'ta varılan mutabakata ilişkin soru-cevaplar. <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-arasinda-18-mart-ta-varilan-mutabakata-iliskin-soru-cevaplar.tr.mfa#>
- Türk, A., Erarslan, C. (2016). Yunanistan borç krizinin nedenleri ve sonuçları: Yapay sınır ağları ile bir analiz. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 281-302. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/223107>
- UNHCR (2015). Global trends forced displacement in 2015. <https://www.unhcr.org/576408cd7.pdf>
- UNHCR (2022). Greece sea arrivals dashboard-December 2019 <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/73442>
- Ulusoy, O. Baldwin-Edwards, M., & Last, T. (2019). Border policies and migrant deaths at the Turkish-Greek border. *New Perspectives On Turkey*, 60, 3-32. <https://doi.org/10.1017/npt.2019.2>
- Ustaoglu, B. (2021). Yunanistan'da panhellenistik sosyalist hareketin (pasok) kuruluşu ve iktidara yükselişi (1974-1981). *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 635-681. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/baed/issue/67848/1036934>
- Ustaoglu, B. (2020). Yunanistan'da Panhellenik Sosyalist Hareketin (PASOK) Kuruluşu Gelişimi ve Dış Politikası (Andreas Papandreu Dönemi). [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Ün, M. B. ve Paydak, A. (2017). Küreselleşen dünyada göç ve Türkiye: Adana ili yabancılar misafirhanesi çalışması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (17)3, 187-203.
- Ünay, H. (2020). Göçe ve göçmenlere karşı alınan sınır önlemleri: Yunanistan örneği. *Göç Araştırmaları Vakfı. GÖV Analiz* (1). https://www.academia.edu/42184479/G%C3%B6%C3%A7_ve_G%C3%B6%C3%A7menlere_Kar%C5%9F%C4%B1_Al%C4%B1nan_S%C4%B1n%C4%B1r_%C3%96nlemleri_Yunanistan
- Ünay, H. (2022). Sınırsız dünyadan duvarlı dünyaya: göçe karşı inşa edilen sınır duvarları üzerine Türkiye merkezli bir değerlendirme. *İnsan Hareketliliği Uluslararası Dergisi*, 2(1), 10-37
- Ürgen, E. (2021). 5. yılında Avrupa Birliği-Türkiye Mutabakatı genel çerçeve. <https://www.gocarastirmalaridernegi.org/tr/calismalar/arastirmalar/ab-tr-mutabakatinin-5-yili/197-5-yilinda-avrupa-birligi-turkiye-mutabakati>
- Wæver, O. (1995) Securitization and desecuritization. R. D. Lipschutz (Ed.). *On Security* içinde (ss. 46-86). Columbia University Press.

**JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS
AND POLITICAL SCIENCE STUDIES**

ULUSLARARASI İLİSKİLER VE SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI DERGİSİ

e-ISSN: 2792-0984

**REKABETÇİ OTORİTER REJİM ÖRNEĞİ OLARAK VİKTOR ORBAN SİYASETİ
VE AVRUPA BİRLİĞİ'NE YANSIMALARI**

Reyhan BAYRAMOĞLU

E-mail: bayramoglureyhan1@gmail.com **ORCID:** [0000-0003-2790-9794](https://orcid.org/0000-0003-2790-9794)

Submitted: 14 June 2023 & **Accepted:** 29 August 2023

Citation: Bayramoğlu, R. (2023). Rekabetçi Otoriter Rejim Örneği Olarak Viktor Orban Siyaseti ve Avrupa Birliği'ne Yansımaları. *Journal of International Relations and Political Science Studies*, (8), 81-97

Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Derneği | International Relations Studies Association
Journal of International Relations and Political Science Studies - JIRPSS
E-mail: dergi@tuicakademi.org

REKABETÇİ OTORİTER REJİM ÖRNEĞİ OLARAK VİKTOR ORBAN SİYASETİ VE AVRUPA BİRLİĞİ'NE YANSIMALARI

Reyhan BAYRAMOĞLU

E-mail: bayramoglureyhan1@gmail.com ORCID: [0000-0003-2790-9794](https://orcid.org/0000-0003-2790-9794)

Submitted: 14 June 2023 & Accepted: 29 August 2023

Özet

Soğuk Savaş sonrasında hem otoriter hem de demokratik rejim özelliği taşıyan ülkelerin arttığı görülmektedir. Hibrit rejimler olarak ifade edilen ülkeler özgün özelliklere sahip olmaktadır. Bir hibrit rejim örneği olarak rekabetçi otoriter sistemlerde demokrasinin kimi kriterleri asgari düzeyde işletilmektedir. Böyle bir ortamda seçimler yapılmaktadır ancak adaletsiz biçimde gerçekleşmektedir. Medya hükümet tarafından kontrol altına alınmaktadır ve yargının yapısı iktidara yakın kişilerle değiştirilmektedir. Rekabetçi otoriter rejimlerin en önemli örneklerinden biri ise Macaristan'daki Viktor Orban'ın iktidarındır. Kuruluşunda yer aldığı Fidesz Hareketi'nin 2010'da iktidara gelmesiyle ülkede yeni bir dönem başlamıştır. Popülist bir lider olmak için gerekli, neredeyse tüm özellikleri bünyesinde barındıran Orban, iktidarı süresince Macaristan'da yaptığı değişikliklerle rejimi dönüştürmüştür. Demokrasinin altının oyulduğu ülke, Avrupa Birliği içerisinde gelişmiş bir hibrit rejim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum da Macaristan'ı özgün bir ülke konumuna getirmektedir. Rejimin dönüştürülmesi amacıyla gerçekleştirilen uygulamalar Avrupa Birliği'nin de dikkatini çekmektedir. Dolayısıyla Avrupa Birliği-Orban hükümeti arasında gerilimler yaşanmaktadır. Bu çalışmada rekabetçi otoriteryanizmin neyi ifade ettiği incelenmiştir. Ardından Fidesz Hareketi ve Orban'ın Macaristan'ı nasıl dönüştürdüğü, ortaya çıkan yeni rejimin Avrupa Birliği ile yarattığı gerilimler ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Rekabetçi Otoriteryanizm, Fidesz Hareketi, Viktor Orban, Avrupa Birliği

Viktor Orban Politics as an Example of Competitive Authoritarian Regime and Its Reflections on the European Union

Abstract

After the Cold War, it has been seen that the number of countries with both authoritarian and democratic regimes have increased. Countries that are expressed as hybrid regimes have unique characteristics. As an example of a hybrid regime, in competitive authoritarian systems, only some criteria of democracy are operated at a minimum. Elections are held in such an environment, but they are held unjustly. The media is controlled by the government and the structure of the judiciary is replaced by people close to power. One of the most important examples of competitive authoritarian regimes is the rule of Viktor Orban in Hungary. A new era began in the country when the Fidesz Movement, of which he was a part, came to power in 2010. Orban, who nearly has all the features of being a populist leader, transformed the regime with the changes he made in Hungary during his rule. The country, where democracy is undermined, appears as a developed hybrid regime in the European Union. This situation yields Hungary a unique position. The practices carried out to transform the regime have also been attracting the attention of the European Union. Therefore, there are tensions between the European Union and the Orban government. In this study, competitive authoritarianism and what it means are examined. Later, how the Fidesz Movement and Orban transformed Hungary, and the tensions created by the emerging new regime with the European Union were explained.

Keywords: Competitive Authoritarianism, Fidesz Movement, Viktor Orban, European Union

Giriş

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve liberalizmin daha önde gelmesiyle birlikte uluslararası sistemde ne otoriter ne de demokratik olarak değerlendirilebilecek rejimler ortaya çıkmıştır. Bu rejimler her iki rejim tipinin de özelliklerini taşımamaktadır. Kendilerine özgü olan bu rejimlerden literatürde hibrit rejimler olarak bahsedilmektedir (Zinecker, 2009; Gökçe, 2018). Bu çalışmada bir hibrit rejim örneği olarak rekabetçi otoriteryanizmin Macaristan üzerindeki etkisine odaklanılmıştır. Aynı zamanda üzerinde durulan rejim ve ülke örneğinde Avrupa Birliği'ne (AB) yönelik yaklaşım anlaşılmaya çalışılmıştır. 2010 yılında Macaristan'da yeniden iktidara gelen Viktor Orban ve Fidesz Hareketi, Macaristan'ın demokratik yapısında önemli değişiklikler yapmıştır. Bu değişiklikler neticesinde ise AB ile Macar hükümeti arasında gerilimler oluşmuştur. Buradan hareketle, çalışmanın ana odağı “Viktor Orban ve hareketi yönetimindeki Macaristan'ın Avrupa Birliği'ne yönelik yaklaşımı AB-Macaristan ilişkisini

nasıl şekillendirmektedir?” sorusudur. Bu çerçeve içerisinde açıklanmak istenen diğer sorular “Rekabetçi otoriteryanizm nedir? Bu rejim türünün olduğu ülkelerde ne gibi değişiklikler gözlemlenmektedir?”, “Orban’ın iktidara gelişi ve iktidarı süresince Macaristan’da yaptığı değişiklikler nelerdir?” sorularıdır. Bahsedilen sorular doğrultusunda çalışmada şunlar iddia edilmektedir: Orban ve hareketi Macaristan siyasetinde hâlâ iktidarı elinde bulundurmaktadır. Dolayısıyla Macaristan’ın AB üyeliği, rejimin demokrasiden rekabetçi otoriterliğe evrilmesine engel olamamıştır. Aynı zamanda bazı konularda AB ile ortaya çıkan gerilim, rejimi demokrasiye yaklaştırmamıştır. Aksine hükümetin iktidarını sağlamlaştıracak adımların atmasıyla sonuçlanmıştır. AB Macaristan’ın üyelikten çıkarılması konusunda herhangi bir adımda bulunmamıştır. Ancak kısıtlayıcı adımlarla ortaya çıkan rejim engellenmek istenmiştir. Lider, politika ve ortaya çıkan rejim arasındaki bağlantı da dikkat çekmektedir. Yapılan politikalar lider ile özdeş hale gelmiş; bir nevi ikisi yan yana anılmaya başlanmıştır. AB’nin rejime karşı yaklaşımı ve adımları olumsuz mesajlar içerse de liderin popülerliği hâlen devam etmektedir.

Çalışmanın hazırlanmasında genellikle bu konuda yapılan çalışmalardan yararlanılmıştır. Literatürde, ortaya çıkan rejimin tanımlanması ve Macaristan özelinde nelerin değiştiğine dair yazılan çalışmalara odaklanılmıştır. Buna ek olarak, güncel konjonktürde ülkenin AB ile ilişkilerini değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmalara da başvurulmuştur. Bu noktada belirtilmesi gereken hususlardan biri, bu çalışmada Orban’ın Macar siyasetinde yaptığı tüm değişikliklerden tek tek bahsedilmediğidir. Burada AB-Macaristan arasındaki ilişkiyi Orban siyasetinden önce yaşanan gelişmeler üzerinden değerlendirme amacı güdülmemiştir. Orban’ın ülkede yaptığı değişikliklerin AB ile ilişkilere yansımalarına temel noktalar doğrultusunda bakılmıştır ve kronolojik biçimde sunulması amacı güdülmemiştir. Çalışmanın ilk kısmında, rekabetçi otoriteryanizmin tanımı yapılmış, çalışmanın dayandırıldığı kuramsal perspektif açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci kısmında, Orban ve Fidesz Hareketi’nin iktidara gelmeden evvelki durumuna yer verilmiş, iktidar öncesinde hareketin nasıl ortaya çıktığı ve Orban’ın hareketin hangi adımlarında yer aldığı anlatılmıştır. Diğer bölümde ise, rekabetçi otoriter rejimin Macaristan’da yansımalarına yer verilmiştir. Bu başlık altında da rejim tipi ve ülke arasında bir bağ kurulmaya çalışılmış ve hangi alanlar üzerinde etkili olduğu ifade edilmiştir. Son bölümde ise AB-Macaristan arasında rejime bağlı değişikliklerin hangi gerilimlere yol açtığı anlatılmıştır. Buradaki temel amaç AB üyeliğiyle rekabetçi otoriter bir rejimin birbirlerine karşı yaklaşımının nasıl şekillendiğini vurgulamaktır.

I. Rekabetçi Otoriteryanizm Nedir?

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte hem otoriter hem de demokratik rejimlerin özelliklerini taşıyan ülkeler ortaya çıkmıştır. Bu durum literatürde “hibrit rejimler” şeklinde bir kavramın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Hibrit rejimlerin sayıca artması ve güçlü biçimde varlıklarını devam ettirmesi aslında iki rejim arasında bir geçiş noktası olmadıklarını göstermektedir. Özgün özelliklere sahip olduğu düşünülen bu rejimlerin genel anlamda şu şekilde tanımlanması mümkündür: Rekabetin tek taraflı, dolayısıyla da haksız olduğu, liberal anayasanın varlığını sürdürmesine rağmen fiili açıdan işlerliğinde önemli eksikliklerin göze çarptığı rejimlerdir. Hibrit rejimler otoriter ve demokratik rejimlerden bağımsız bir rejim tipidir (Bozóki ve Hegedüs, 2018). Rekabetçi otoriteryanizm, hibrit rejimlerden biri olarak tanımlanmaktadır. Demokratik rejimlere bakıldığında dört kriterin minimum düzeyde var olduğu görülmektedir: (1) Yasama ve yürütme organlarının açıkça, adil ve özgür seçimlerle belirlenmesi; (2) tüm vatandaşların oy kullanma hakkına sahip olması; (3) eleştiri, basın ya da örgütlenme özgürlüğü de dahil olacak şekilde siyasi ve sivil hakların korunması; (4) seçilmiş otoritelerin herhangi bir vesayete tabi olmadığı için yönetim yetkilerinin gerçek olması. Rekabetçi otoriter rejimlere bakıldığında ise bu kriterlerin ihlal edildiği, hükümet ve muhalefet arasındaki siyaset arenasında adil bir oyun alanı olmadığı görülmektedir. Bu tür rejimlerde seçimler düzenli ve hilesiz biçimde yapılıyor olsa da devlet kaynaklarının suistimal edildiği görülmektedir. Devlet kaynaklarının suistimal edilmesiyle muhalefet partilerine medyada yeterince yer verilmemekte ve muhalefet adaylarıyla destekçileri aleyhinde söylem üreterek seçim sonuçları manipüle edilmektedir. Yine bu rejimin gözlemlendiği yerlerde gazetecilerin ya da muhalif düşüncedeki siyasetçilerin, eleştirmenlerin tehdit, gözaltı ya da öldürme yoluyla susturulması gözlemlenmektedir (Way ve Lucan, 2002).

Rekabetçi otoriter rejimler ile tamamen otoriter rejimler arasında da bir ayrım yapmak gerekmektedir. Rekabetçi otoriter rejimlerde muhalefetin diğer gruplarla rekabet ettiği anayasal bazı kanallar bulunmaktadır. Ancak tam otoriter rejimlerde bu durumdan söz edilemez. Rekabetçi otoriter rejimlerde seçimlerin düzenli biçimde yapıldığı ve partilerin katıldığı gözlemlenmektedir. Rekabetçi otoriter rejimler ile demokrasi arasında bir ayrım yapılmak istendiğinde ise hükümetin demokrasinin üç önemli aşamasına müdahale ettikleri söylenmektedir: Özgür seçimler, sivil hakların korunması ve muhalefetin yeterli düzeyde varlık göstermesi (Levitsky ve Way, 2010). Rekabetçi otoriter rejimlerde demokratik kurumların devamlılığının sağlanmasının yanında muhalefetin iktidar partisini zayıflatabileceği ya da yenebileceği çeşitli çekişme alanları da mevcuttur. Dört alanın burada öne çıktığı görülmektedir: Seçim alanı, yasama organı, yargı ve medya (Way ve Lucan, 2002). Burada

kastedilen nokta, söz konusu dört alan üzerinde açılan kanallarla aslında rekabetçi otoriter bir rejimin meydana getirildiği ve aynı zamanda kurumların varlığı devam ettirilerek demokratik bir duruş sergilenmeye çalışılmasıdır. Dolayısıyla rekabetçi otoriter rejimlerde seçimlerin yapıldığı ancak adaletsiz olduğu, medyanın hükümet tarafından tamamen kontrol altına alındığı, yargının tamamen değiştirildiği anlaşılmaktadır.

Özellikle son yıllarda artış gösteren akımlar olarak rekabetçi otoriteryanizmle popülizmin arasında da bir bağlantının olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlantıya göre neoliberal politikaların ortaya çıkardığı koşullara tepki olarak doğan popülizm, tarafların birbirine düşman hâle getirildiği, siyasal alanın ahlaklaştırıldığı, sistemin dönüştürüldüğü ve demokrasinin altının oyulduğu bir siyasal araçtır. Popülist liderler kendilerini halkın gerçek temsilcisi olarak sunarken muhalefeti de yozlaşmış elitler olarak değerlendirmektedirler (Yıldırım, 2017). Bu nedenle iktidarın el değiştirmesi gibi demokrasinin temel ilkelerini dahi ihlal etmektedirler. Bu tip liderlerin dönüştürdüğü siyasal sistem aslında rekabetçi otoriteryanizm olarak karşımıza çıkmaktadır (Oğuz, 2021). Popülizmin üç ana sebepten dolayı demokrasileri rekabetçi otoriteryanizme dönüştürdüğü düşünülmektedir. Bunlardan ilki, popülistlerin parlamento gibi demokrasiye özgü kurumlarda müzakere ya da koalisyon kurma becerilerinden yoksun olmasıdır. Deneyim eksikliğinden dolayı popülist liderler bu kurumları korumak ve kurallara uygun biçimde hedeflerini gerçekleştirmek açısından zayıf bağlara sahiptir. İkinci olarak, popülist liderler “biz” ve “onlar” şeklinde bir söylem oluşturarak düzen karşıtı oldukları mesajını vermektedir. Seçimi kazandıklarında da hedef olarak gördükleri seçkinleri ve kurumları da demokrasiye aykırı olmayacak biçimde ortadan kaldırmak istemektedirler. Son olarak ise, yine düzen karşıtı söylemle seçimi kazandıkları için vaatlerini yerine getirmek adına mevcut demokratik kurumlara saldırma, yasama organlarını askıya alma, yargıyı sömürmeye ya da anayasayı değiştirme eğilimine girebilmektedirler (Castaldo, 2018).

Rekabetçi otoriteryanizmin son yıllardaki en önemli yansımalarından biri Macaristan’da olmuştur. Seçimle iş başına gelen popülist lider Viktor Orban’ın ülkede gerçekleştirdiği çeşitli düzenlemeler sonrasında rejimin dönüşüme uğradığı görülmektedir. Özellikle AB üyesi olması sebebiyle Orban’ın demokrasinin altını oyacak girişimlerde bulunması AB tarafından da uyarılmakta ve taraflar arasında çeşitli çekişmelere sebebiyet vermektedir. Bu noktadan sonra öncelikle Viktor Orban’ın siyasi kimliğine ve Fidesz Hareketi’ne bakmak daha bütünsel bir perspektif sunabilir.

II. Fidesz Hareketi ve Viktor Orban Döneminde Rekabetçi Otoriteryanizmin Yansımaları

A. Fidesz Hareketi ve Viktor Orban

Orban'ın ve Fidesz Hareketi'nin Macar siyasetinde köklü değişiklikler yaptığını söylemek mümkündür. Ancak öncelikle hareketin kuruluşuna, Orban'ın bu kuruluşdaki rolüne ve Macar siyasetinde hangi şekillerde yer aldığına bakmak gerekmektedir.

Fidesz Hareketi (Fiatal Demokratok Szovetsege-Genç Demokratlar Birliği) 30 Mart 1988 tarihinde Viktor Orban ve diğer otuz altı arkadaşının rejim değişikliğini amaçlayarak kurduğu bağımsız bir örgüttür (Keneş, 2002). Anti komünist, radikal ve liberal olma iddiasıyla kurulan harekette Orban'ı ön plana çıkaran bazı durumlar söz konusudur. Bunlardan ilki Macaristan'ın ulusal kahramanı olarak anılan ve ilk başbakanı olan Imre Nagy'ın cenazesidir. Nagy'ın cenazesi Macarlar ve önceki komünist rejim arasındaki çatışmayı gözler önüne seren, aynı zamanda da ülke açısından önemli bir olay olarak anılmaktadır. Tören Kahramanlar Meydanı'nda yüzbinlerce insanın katılımıyla gerçekleştirilmiş, Macar televizyonları töreni canlı yayınlamıştır. Tören esnasında konuşmacılar halka hitap etmiş, bu konuşmacıların arasında Orban da yer almıştır. Orban o dönemde yirmi altı yaşında ve deneyimsiz bir politikacıdır. Ancak orada yaptığı konuşma Macar halkı açısından unutulmaz olmuş ve cenazenin en önemli olayı olarak değerlendirilmiştir. Konuşmanın dikkat çekici olması hem Orban'ın kullandığı üslubun etkileyici olmasından hem de duygusal ve radikal ifadeleri barındırmasından kaynaklanmıştır (Szilágyi ve Bozóki, 2015).

1991'de ülkede yapılan bir anket Orban'ın otuz yaşında olmasına rağmen Macaristan'ın en popüler üçüncü politikacısı olduğunu göstermektedir. İki yıl sonra ise Orban'ın Fidesz'in başkanı olduğu ve 1994 seçimlerinde alınan yenilgiyle birlikte partinin farklı bir duruşa doğru evrildiği görülmektedir. Macar Sosyalist Partisi'nin önceki seçime nazaran beş kat daha fazla oy aldığı seçimde Hür Demokratlarla koalisyon kurulmuştur. Bu şekilde de parlamentodaki sandalyelerin yüzde yetmiş ikisine sahip olmuşlardır. Fidesz ise yalnız yirmi sandalye elde ederek parlamentonun en küçük partisi haline gelmiştir. Politik açıdan değerlendirildiğinde Orban partinin siyasal yaşamına devam etmesi için sağa kaymaktan başka bir yol olmadığını düşünmeye başlamıştır (Keneş, 2002). İlerleyen zaman dilimine bakıldığında, Orban ve Fidesz Hareketi için 1998 tarihinin önemli olduğu görülmektedir. 1998-2002 yılları arasında ilk başbakanlığını yapan Orban'ın söylem olarak siyasi yöneliminin tersine evrildiği anlaşılmaktadır. Orban'ın kullandığı yeni retorikte, yeni bir başlangıcın yapılacağı vurgusu yapılarak farklılaşmanın temelleri atılmıştır. Bu yıllar arasında özellikle vatandaş (*polgár*) kelimesinin en önemli olduğu, Orban'ın kendi hükümeti hakkında “yurttaş hükümeti” (*polgári kormány*) şeklinde tanımlamalar yaptığı, Macaristan'dan yurttaş Macaristan (*polgári*

Magyarország) şeklinde bahsettiği bilinmektedir. Orban konuşmalarında genel olarak Macarlar için daha parlak bir gelecek vaadinde bulunmuş ve Fidesz'in bütün ulusu temsil eden bir parti olduğunu vurgulamıştır. Sıklıkla siyasi değişim vurgusu yapmasıyla da siyasi gerçekleri halka ilk duyuran açık sözlü bir lider profili çizmiştir (Szilágyi ve Bozóki, 2015).

2002 yılında seçimi kaybeden Orban ve Fidesz Hareketi için 2010 yılına kadar iktidar mümkün olmamıştır. Ancak 2010 yılında Fidesz ve Orban'ın iktidara gelmesi, Macaristan'da pek çok açıdan değişimi başlatan bir dönemin başlangıcı olmuştur. Fidesz, 2010 parlamento seçimlerinde diğer müttefikleriyle birlikte oy kullanan kesimin yüzde elli ikisinin desteğini almıştır. Bu şekilde Macaristan parlamentosundaki 386 sandalyeden 263'ünü kazanan bir parti konumuna gelmiştir. Fidesz'in seçimdeki başarısını etkileyen iki önemli faktörün olduğu bilinmektedir. Bunlardan ilki 2008'de yaşanan ekonomik krizdir. Diğer faktör ise görevdeki sosyalist Başbakan Ferenc Gyurcsány'nin adının bir skandala konu olmasıdır. 2006 yılında yapılan seçimlerden kısa bir süre sonra başbakanın ülkenin ekonomik durumu hakkında halka yalan söylediği ortaya çıkmıştır. Halk söz konusu skandal karşısında meydanları doldurarak tepki gösterse de başbakan istifa etmemiş, bu durum da iktidar partisinin seçim performansını olumsuz yönde etkilemiştir. Mevcut dönem içerisinde sosyalist ve liberal hükümete karşı artan hayal kırıklığı, Fidesz'in oyunu arttırmasına ve anayasal çoğunluğu elde etmesine sebep olmuştur (Rydliński, 2018). Fidesz Hareketi'nin ilerleyen zaman diliminde ülkede değişikliklere gittiği bilinmektedir. Burada belirtilmesi gereken hususlardan biri, bu iktidarın günümüze kadar devam ettiği ve ülkedeki gelişmelerin buna göre şekillendiğidir. Macaristan'da dört yılda bir yapılan parlamento seçimlerinde ülke içerisinde muhalefet partileri arasında çeşitli ittifaklar kurulsa da Orban'ın hala iktidarda olduğu görülmektedir. 2019 yılında yerelde yapılan seçimlerde muhalefetin başarı sağlaması Macaristan açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu durum 2022 yılında yapılan seçimde Orban'ın yeniden iktidarı elde ettiği gerçeğini değiştirmemektedir.

B. Macaristan'da Rekabetçi Otoriteryanizmin Yansımaları

Orban ve partisi yasama ve yürütme organlarında değişiklikler yapmakla kalmamış aynı zamanda ticaret, eğitim, kilise, sanat ve hatta spor da dahil olmak üzere toplumsal alanın her alanına dair çeşitli uygulamalara girişmiştir (Krekó ve Enyedi, 2018). Bu değişikliklerden ilki "Milli İş Birliği Beyannamesi"ni yayınlamak olmuştur. Bu beyannameyi yayınladıktan sonra Orban beyannamenin tüm kamu kurumlarına asılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu beyannameye göre yeni sistemin özünde hükümetle aynı fikirde olan herkesin milli iş birliğine

dahil edilmesi vardır. Ancak hükümetle aynı fikirde olmayanlar sistemin bir parçası haline getirilmeyecektir. Çünkü kurulan sistemin özünde iktidar partisine tam teslimiyet söz konusudur (Bozóki, 2011).

Orban'ın değişiklik yaptığı bir diğer konu anayasa olmuştur. Yeni Anayasa Nisan 2011'de tek taraflı hükümet çoğunluğuyla onaylanmıştır. Bu uzlaşmanın nasıl olduğuna bakıldığında ulusal bir uzlaşmanın olmadığı görülmektedir. Yeni metin 1989 Anayasası'nın belirli bölümlerini korusa da bireysel özgürlüklere değer vermeyen bir yapıya dönüştürülmüştür. Bunun yanı sıra Macaristan'ın Hristiyan değerlerine dayalı bir ülke olduğu ifade edilmiştir. Macaristan Cumhuriyeti olan ülkenin adının Macaristan olarak değiştirildiği anayasayla aslında cumhuriyet kavramından kopuşun başladığı anlaşılmaktadır. Yasanın içeriğine bakıldığında din, gelenek ve ulusal değerlerin rolü daha baskın hale getirilmiştir. Cinsiyet, etnik köken ve dinsel bağlamda kanun önünde eşitlikten bahsedilirken cinsel yönelime dair ayrımcılığı önleyecek herhangi bir husustan bahsedilmemektedir (Bozóki, 2011). Yeni anayasayla değişen başka bir nokta da yargının yapısı olmuştur. Anayasa Mahkemesi'nin yargıçları daha önce tüm partilerden oluşan bir parlamento komitesi tarafından seçilmektedir. Ancak yeni yapıda doğrudan parlamento tarafından seçilmesi kararlaştırılmıştır. Fidesz'in parlamentoda çoğunluğa sahip olması da mahkemeyi kendi safında yargıçlarla doldurmasına sebep olmuştur (Keneş, 2020).

Fidesz iktidara geldikten sonra seçimlerin adil biçimde yürütülmesini sağlayan Ulusal Seçim Komisyonu'na da kendine yakın kişileri doldurmuştur. 2010'daki belediye seçimlerinden önce küçük partilerin yerel seçimde sandalye kazanmasını önlemek adına seçim yasasında belirli değişiklikler yapılmıştır. Yeni seçim yasasıyla küçük ve siyasi açıdan muhalif partiler filtrelenmek istenmektedir. Macaristan Parlamentosu'na girmek için konulan yüzde beş barajı sabit tutularak ve seçilecek temsilci sayısı arttırılarak orantısız bir seçim sistemi oluşturulmaya çalışılmıştır. Fidesz aynı zamanda söz konusu yasayla seçim kampanyası süresini kısaltarak, seçimlerdeki politika sorunlarını azaltarak ve muhalefetin seçmenleri olduğu düşünülenleri sandıklardan uzak tutarak seçimlerde kendi kazanma şansını arttırmak istemiştir (Bozóki, 2011).

2010'da iktidara gelen siyasi yapılanma medya konusunda da köklü değişikliklere gitmiştir. Fidesz 1 Ocak 2011'de yürürlüğe giren kapsamlı bir medya paketini tanıtmıştır. Bu yeni pakete bakıldığında Ulusal İletişim Kurumu (NHH) ve Ulusal Televizyon ve Radyo Komisyonu'nun (ORTT), Ulusal Medya ve Bilgi İletişim Kurumu (NMHH) çatısı altında birleştirildiği görülmektedir. Yeni oluşturulan yapının ana organı olan Medya Konseyi beş üyeden oluşturulmuştur. Konseyin başkanının başbakan tarafından diğer dört üyesinin ise

parlamentonun üçte iki çoğunluğu tarafından belirlenmesi kararı alınmıştır. Böylece Fidesz'in beş üyeyi de kendisine yakın isimlerden seçebileceği ve muhalefetin temsil gücünün sağlanmayacağı anlaşılmaktadır (Kovács ve Hevesi, 2011; Freedom House Report 2011). Orban hükümeti aynı zamanda hem özel hem de kamu medyasının devlet bütçesiyle finanse edilmesinden dolayı hükümet adına reklam kampanyaları yapmaya başlamıştır. Buradan anlaşıldığı üzere hükümet kamu medyasını hem merkezileştirmiş hem de özel medyaya para cezası verme gibi yetkilere sahip olmaya başlamıştır. Bu durum Macaristan'da ifade özgürlüğünü zayıflatırken muhalefeti savunan gazeteciler ve televizyon kanallarının daha dikkatli biçimde hükümete yönelik söylemlerde bulunması gerekliliğini getirmiştir. Örneğin, Ekim 2016'da en popüler sol görüşlü günlük gazetelerden biri olan Nepszabadsag'ın varlıkları Fidesz'le bağlantılı kişiler tarafından satın alınmış ve gazete kapatılmıştır. Gazetenin kapatılması neticesinde ise pek çok gazeteci işini kaybetmiştir (Rydliński, 2018). Yukarıda ifade edildiği üzere, rekabetçi otoriter rejimlerde iktidarın müdahale ettiği noktalara Orban ve Fidesz'in de müdahale ettiği görülmektedir. Dolayısıyla başlangıçta demokratik olarak değerlendirilen ülkenin Orban liderliğinde hibrit bir rejim örneği olmaya başladığı anlaşılmaktadır.

Orban'ın müdahalede bulunduğu başka noktalar da bulunmaktadır. Bu noktalardan biri Orban'ın politikalarını kadınların ve azınlıkların haklarını tehdit edecek biçimde oluşturmasıdır. Bu politikalar kadınları çalışmak yerine çocuk doğurmalarına ve azınlıkların hem görünürlüklerini hem de özgürlüklerini azaltmaya yönelik yapılmıştır. Orban bu amaçla okul müfredatlarından toplumsal cinsiyetin korunması gerektiğine dair ibareleri kaldırtmıştır. Akademik bağlamda toplumsal cinsiyete dair yapılan çalışmaları da yasaklamıştır. Ayrıca kürtajin cinayet olduğu vurgusu yapılarak kürtaji zorlaştırmış, heteronormatif aile yapısının daha uygun olduğunu ifade etmiştir (Baştan, 2021). Bunun yanı sıra Orban Macar halkının; göç, George Soros ve AB hakkındaki düşüncelerini de değiştirmeye çalışmıştır. Örneğin; Orban'ın Oxford'da eğitim gördüğü süre zarfında George Soros tarafından finanse edilen bir burs aldığı bilinmektedir. Ancak 2018 seçim kampanyası sırasında Soros'la alakası olduğu düşünülen tüm kurumlar yalnız medyada değil yasama girişimleriyle de saldırılara maruz bırakılmıştır. Hükümetin sivil toplumu sınırlamak amacıyla aldığı kararları "Soros'u durdurma paketi" olarak sunduğu bilinmektedir. 2018 seçimlerinden sonra ise Soros'un desteklediği Açık Toplum Vakıfları Orban'ın düşmanca tavırlarından kurtulmak amacıyla ofislerini Budapeşte'den Berlin'e taşımak zorunda kalmıştır (Krekó ve Enyedi, 2018).

Orban'ın iktidara gelişiyle Macaristan'da eğitim merkezleşmiş, hükümet tarafından yönetilmeye ve kontrol edilmeye başlamıştır. Yerel yönetimde yer alan okullarla birlikte vakıf

okullarının da devletleştirmesiyle birlikte bu okulların büyük çoğunluğu kiliselerin eline geçmektedir. Sadece eğitime yapılan müdahaleyle halkın bakış açısına müdahale edilmemektedir. Örneğin; Orban'ın iktidara gelişiyle bir buçuk yıl içerisinde Macar tiyatrolarının yönetmenleri değiştirilmiştir. Pek çok bölgede Fidesz'e yakın kişilerin tiyatrolara yönetici olduğu gözlemlenmiştir. Söz konusu dönemde filmlerde sansür yeniden kurumsallaştırılmış, bazı sanatçılar düşman olarak nitelendirilmiştir (Bozóki, 2011). Orban tarafından Macaristan'da yaratılan yeni hibrit rejime rağmen Macaristan'ın AB üyeliği devam etmiştir. Ancak AB'nin temel yaklaşımlarıyla çelişen uygulamaların olduğu da AB tarafından dikkat çekmiştir. Bu durum da AB ile Macaristan arasındaki sorunların baş göstermesine sebep olmuştur.

Tüm yapılanlar doğrultusunda medya, seçimler, yargı ve yasamanın rekabetçi otoriter rejimlere özgü olacak şekilde değiştirildiği gözlemlenmektedir. Bahsi geçen alanlardaki kurumların tamamen ortadan kaldırılmaması da rejimin ortaya çıkmasında önemli faktördür. Yeni tabloda muhalefetin rekabet gücü kırılmış, varlığı devam etse de etkinliği azalmıştır. Hem eylem hem de söylemsel açıdan Orban'ın popülist bir lider olarak rekabetçi otoriter rejimde öne çıkması da söz konusudur.

III. Demokrasiden Rekabetçi Otoriteryanizme: Avrupa Birliği'nin Macaristan'a Yaklaşımı

AB-Macaristan arasındaki ilişki açısından bir değerlendirme yapıldığında hibrit bir rejim olarak Macaristan'ın özgün bazı yanlarının olduğu görülmektedir. İlk olarak Macaristan Avrupa'da istikrarlı ve liberal demokratik ülkeyken siyasi sistemin nasıl aşındığının önemli bir örneğidir. Diğer özgün nokta ise Macaristan'ın AB içerisindeki ilk ve tamamen gelişmiş hibrit rejimde bir ülke olmasıdır. Bu durumu dikkate değer yapan aslında AB'nin liberal demokrasilerden oluşan çok düzeyli bir yönetim anlayışına sahip olmasıdır. Avrupa Birliği Antlaşması'nın 2. Maddesinde değerler sistemi içerisinde belirtilen hususlarla hibrit rejimin üyelikle bağdaşmadığı da anlaşılmaktadır (Bozóki ve Hegedüs, 2018). Söz konusu duruma AB kurumlarının ve bürokratlarının çeşitli tepkileri olmuştur. 2018 yılında Avrupa Parlamentosu Macaristan raportörü Hollandalı Milletvekili Judith Sargentini ayrıntılı bir rapor yayınlamıştır. Bu raporda Sargentini Macaristan'da gerçekleşen kurumsal değişikliklerden bahsetmiş, yargının bağımsızlığının tehdit altında olduğunu söylemiştir (Keneş, 2020).

Avrupa Parlamentosu'nun Macaristan'ın artık demokrasi olmadığı yönünde bir raporu da kabul ettiği görülmektedir. Parlamento'ya göre ülkede seçimler düzenli biçimde yapılmaktadır ancak demokrasinin temel normlarına saygı duyulmamaktadır. Macaristan'ın

hibrit bir seçim otokrasisi oluşturduğuna dair düşünce üyelerce paylaşılmaktadır. Yine üyelere göre Macaristan AB'nin temel değerlerini baltalamaktadır. Seçim sistemi, ifade özgürlüğü, medyanın yapısı, LGBT, azınlık ve göçmenlerin hakları, mahremiyet konularında Orban yönetimi AB'yi endişelendirmektedir. Bu nedenle AB'nin Macaristan'a verdiği fonlar hakkında Brüksel'in incelemelerde bulunacağı görülmektedir (Euronews, 2022).

Macaristan'ın mevcut rejimiyle AB arasındaki güncel ilişkilere bakmadan evvel daha öncesinde yaşanan bazı gelişmelerden de bahsetmek anlamlı olacaktır. Burada ilk önce Fidesz'in AB hakkındaki ve diğer konulardaki düşüncelerine odaklanılması gerekmektedir. Orban'ın AB'ye yönelik bakış açısına bakıldığında 15 Mart 2016'da yaptığı bir konuşma üzerinden konuyu değerlendirmek mümkündür. Orban konuşmasında Avrupa'nın özgür olmadığını, gizli bir solucan tarafından yenen bir çiçek gibi kırılğan, zayıf ve hastalıklı olduğunu söylemiştir (Cabinet Office of the Prime Minister – Speech by Prime Minister Viktor Orban on 15 March, 2016). Genel açıdan bir değerlendirme yapıldığında ise Fidesz AB'ye yönelik olumsuz tavrını savunmak amacıyla üç argüman kullanmaktadır. Bunlardan ilki, AB'nin göç konusunda gösterdiği yaklaşımın bir varoluşsal tehdit oluşturduğu yönündedir. Kitlesele göçün Avrupa'nın Hristiyan değerlerine ve mirasına zarar vereceği düşüncesi ifadelerde yer bulmaktadır. İkinci argüman, vatandaşların AB'ye yetki devrinde bulunması üzerinden şekillendirilmektedir. Bürokratik elitler ve Macar halkı arasındaki bağın zayıfladığı ifade edilmektedir. Bu argüman üzerinden aslında Macar hükümetine yapılan herhangi bir saldırı Macar halkına yapılmaktadır şeklinde bir imaj oluşturulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca yetkilerin devredilmesiyle egemenliğin tehlikede olduğu düşüncesi kullanılmaktadır. Son argüman ise Fidesz'in amacının AB'yi içeriden değiştirme olduğu şeklindeki söylemlerdir (Hargitai, 2020).

Orban pek çok popülist liderin yaptığı gibi göçmenlerin gelmesinin ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan tehdit oluşturacağını söyleyerek meşruiyetini arttırmaya çalışmaktadır. Özellikle ülke içerisinde yaptığı yasal değişikliklere ek olarak daha farklı propaganda yolları da kullanmıştır. Örneğin, ülkede 18 yaşından büyük tüm vatandaşlara e-posta yollanmıştır. Bu e-postada Paris'te yaşanan terör saldırılarıyla AB'nin süreci iyi yönetememesi arasında bir bağ kurulmuştur. Ankette ise yer alan on iki sorunun tamamı göçmen karşıtlığını teşvik edici biçimde formüle edilmiştir. Burada da göçmenlerle terör olayları arasında bir ilişki kurulmuştur (Tok, 2018). Orban Hükümeti, ilerleyen zaman diliminde hem ülkesine göçmen gelmesini önleyecek biçimde tutumlar içerisine girmiş hem de gelen göçmenlerin yaşamlarını zorlaştırmıştır. Avrupa Konseyi'nin 2019'da yayınladığı rapora göre Macaristan'daki mülteciler gıdadan mahrum bırakılmakta ve bunun yanı sıra yasal bağlamda temsil

edilmemektedirler. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Dunja Mijatović'in ifadelerine göre Orban hükümetinin bu şekilde tutum sergilemesi halk arasında göçmen karşıtı tavrı körüklemektedir (BBC, 2019; Keneş, 2020).

Taraflar arasında yalnızca göç konusunda görüş farklılıkları bulunmamaktadır. Yukarıda bahsedildiği üzere Orban'ın toplumsal cinsiyet ve LGBT haklarına dair yaptığı müdahaleler de AB tarafından tepkiyle karşılanmıştır. 15 Haziran 2021'de ülkede kabul edilen yasaya göre 18 yaşın altındaki kişileri eşcinselliğe ve cinsiyet değişikliğine teşvik edecek herhangi bir içerik gösterimi yasaklanmıştır. AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen yasayı utanç verici olarak nitelendirmiştir. Yasanın hem cinsiyet konusunda ayırım yaptığını hem de AB'nin temel değerlerine aykırı olduğunu söylemiş ve bu konuda taviz verilmeyeceğini ifade etmiştir. Orban ise AB'nin tepkisi üzerine yasayı referanduma götürme kararı almakla birlikte Brüksel'in ülkesine saldırdığını söylemiştir. Referandumda ise halkın hayır demesi konusunda propaganda yapmıştır (Euronews, 2021). Eğitim konusunda da taraflar arasında bazı gerilimler meydana gelmiştir. Central European University (CEU) George Soros tarafından Macaristan'da kurulan bir üniversitedir. Hem New York eyaletinde hem de Macaristan'da kayıtlı olan üniversite ikili yasal kimlik barındırmaktadır. Fidesz Hükümeti'nin oluşturduğu yüksek öğrenim reformu ile üniversitenin ikili kimliği hedef alınmıştır. Ayrıca reform ile birlikte yabancı üniversitelerin kendi ülkelerinde faaliyet göstermesi gerektiği gibi çeşitli kurallar getirilmiştir. Avrupa Adalet Divanı CEU'nun faaliyetlerinin Budapeşte'den yurt dışına kaydırılma zorunluluğu getirilmesinin AB yasalarına aykırı olduğunu söylemiştir (BBC, 2020). Ancak bu durum Soros'a karşı olumsuz tavrı olan Orban'ın kararında herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

AB ile Orban arasındaki güncel ilişkilere baktığımızda da aslında geçmişten gelen olumsuzlukların devam ettiği görülmektedir. Şubat 2022'de başlayan Rusya-Ukrayna savaşında Orban, Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne destek vermiştir. Ancak AB'nin Rusya'ya uygulamayı düşündüğü doğalgaz ve petrol yaptırımlarını desteklemeyi reddetmiştir. Yine AB'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'na yönelik stratejisinin başarısız olduğunu dile getiren Orban AB'yi dört lastiği patlamış arabaya benzetmiştir (Anadolu Ajansı, 2022). Daha önce Macar hükümeti Çin ve Rusya'ya yönelik kararlarda AB ile birlikte hareket etmemiştir. Bu durum da AB'nin birlikte hareket etme pozisyonuna zarar vermektedir. Macaristan'ın dış politikada ayrı bir duruş sergilemesini şu nedene bağlamak doğru olacaktır: AB ve ABD'ye bağımlılığını azaltmak amacıyla ülke, Batı Avrupa'da yaygın olan liberal demokrasilerden uzaklaştırılmıştır. Böylece dış politikanın farklı biçimde şekillenmesi sağlanmış ve farklı ortaklarla ikili ilişkiler genişletilmiştir (Keneş, 2020). Ek olarak AB, uzun süredir Macaristan'ı demokratik bağlamda

eksikliklere sahip olmasından dolayı eleştirmektedir. Dolayısıyla Macaristan'ı kurtarma programına¹ Birlik onay vermemekte ve AB fonlarını da bölgeye aktarmamaktadır. Orban hükümeti ise Ukrayna'ya verilecek mali yardım ve Küresel Vergi Antlaşması² konularını onaylamamaktadır. Yakın zamanda ise Macaristan'ın alacağı uyum fonlarının 7,5 milyar avrosunun askıya alınmasını AB Komisyonu talep etmiştir. Üye ülkeler ise 6,3 milyar avroluk kısmını dondurmıştır. 5,8 milyar avroluk AB kurtarma fonunu ise AB ülkeleri onaylamıştır. Macaristan'ın hukukun temel ilkelerini güçlendirmeye çalışacağı zamana kadar Birlik fonlarının askıya alınması kararlaştırılmıştır. Ancak kurtarma fonunun kesintiye uğramayacağı ifade edilmiştir. Macaristan ise bu kararlar doğrultusunda Ukrayna'ya verilecek olan Mali Destek ve Vergi Antlaşması'na onay vermiştir (Anadolu Ajansı, 2022). Buradan anlaşıldığı üzere AB aslında bir süre Macaristan rejimini fonlarla desteklerken son aldığı kararla kısıtlayıcı rolünü daha fazla ön plana çıkartmaktadır.

AB'nin tavrı ve adımları üzerinden yola çıkıldığında gelinen noktada Macaristan'ın üyeliği devam etmektedir. AB'nin belirli konularda kısıtlayıcı tavrı devam etse de Macaristan'ın AB'den ayrılması konusunun gündeme gelmediği görülmektedir. Özellikle Birleşik Krallık'ın ayrılma kararından sonra (Brexit) Macaristan'ın da ayrılabilceği fikri öne sürülmüştür. Ancak Orban, ülke basınına, Avrupa ticaretine olan bağı sebebiyle ayrılmanın mümkün olmadığını ifade etmiştir. Macaristan'ın ihracatının yaklaşık beşte dördü AB pazarına gerçekleşmektedir. Aynı zamanda ülke ekonomisi Alman şirketlerinin yatırımlarıyla desteklenmektedir. AB'nin kısıtlayıcı ve emir veren bir tavra sahip olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle Orban AB içerisinde bir reform önermektedir (Haber Global, 2023). Buna ek olarak AB'nin de Macaristan'ı üyelikten çıkarma gibi bir maksadının olmadığı görülmektedir. Macaristan'ı AB'den çıkarılma amacı içerisinde olunsaydı yaptırım politikalarına ek olarak üyelikten çıkarılma konusunda da gündem oluşturulurdu.

Sonuç

Soğuk Savaş'ın bitişiyle birlikte hibrit rejimlerin sayısında bir artış olmuştur. Bir hibrit

¹ Tüm Dünya'yı etkisi altına alan Covid-19 pandemisinden AB ülkeleri de olumsuz biçimde etkilenmiştir. Ekonomik bağlamda pandeminin neden olduğu olumsuzluklar önlenmek istemiştir. Bu amaçla AB kurtarma fonları kurulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.dunya.com/dunya/macaristan-kurtarma-planinin-imzalanmasini-bekliyor-haberi-677209>

² Küresel Vergi Antlaşması küresel açıdan GSYH'nin yüzde doksanımlı oluşturulan yüz otuz ülkenin vergi reformu hususunda vardıkları anlaşmadır. Antlaşmadaki temel amaç çok uluslu şirketlerin faaliyet gösterdikleri yerlerde vergi ödemelerini sağlamak ve uluslararası vergi sistemine katkı sağlamaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://taxfoundation.org/taxedu-case-study-oecd-global-tax-deal/#:~:text=global%20minimum%20tax,-.The%20OECD%20Global%20Tax%20Deal,shift%20in%20international%20tax%20rules,https://www.aa.com.tr/tr/dunya/130-ulkeden-kuresel-vergi-anlasmasi/2291753>

rejim örneği olarak rekabetçi otoriteryanizm Lucan ve Way tarafından öne sürülmüştür. Buna göre rekabetçi otoriter rejimler demokrasinin bazı kurallarını manipüle etmektedir. Yani bu rejimler hem otoriter rejimlerin hem de demokratik rejimlerin arasında kalmıştır. İktidarın manipüle ettiği alanlar arasında seçimler, yargı, yasama ve medya organları yer almaktadır. Rekabetçi otoriter rejimlerde seçimler yapılmaktadır ancak adalet düzeyi tartışmalıdır. Yasamaya, yargıya ve medya organlarına müdahale edilmektedir. Kendisine destek veren kişiler yasama, yürütme ve yargıdaki pozisyonlara yerleştirilmektedir. Yasa değişiklikleri yapılarak ya da çeşitli yasaklamalar getirilerek iktidar mekanizmasının devamı sağlanmak istenmektedir.

Macaristan özelinde baktığımızda Fidesz'in 80'li yıllarda kurulduğu ve sonrasında Orban liderliğinde yönetilmeye başlandığı görülmektedir. Orban'ın 2010 yılında seçimle yeniden iktidara gelmesiyle birlikte Macaristan'daki rejimin rekabetçi otoriter bir rejim haline dönüştüğü görülmektedir. Orban'ın görevde olduğu süre zarfında anayasa değişikliği yaptığı, medya organlarına kendi taraftarlarını yerleştirdiği, yargıya yapılan atamalara müdahale ettiği, seçim yasasını değiştirerek iktidarını devam ettirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. 2010 yılından itibaren ülkede dört yılda bir yapılan seçimlerden günümüze gelene kadar Orban'ın iktidarını hala sürdürdüğü görülmektedir.

Orban yalnız yukarıda ifade edilen alanlara müdahalelerde bulunmamıştır. Göçmen krizi, eğitim, sanat gibi alanlarda da çeşitli faaliyetler gerçekleştirmiştir. Toplumsal açıdan bakıldığında toplumun her kesimine yerleşerek halkın pek çok konudaki yaklaşımına etki etmeye çalışmıştır. Burada çoğunluğu elde etmesinin ülke içerisinde protestolara sebebiyet vermediği ya da uyguladığı politikaların halkın tepkisini çekmediği düşüncesi oluşmamalıdır. Ülkenin iç yapısında çeşitli kırılmalar olsa da AB üyesi bir ülkenin AB'nin temel değerlerine aykırı biçimde hareket etmesi, AB'nin de tepkisini çekmektedir. AB'nin Orban'ı fonlarıyla destekleyen tavrına ek olarak Orban'ı kısıtlamak adına da çeşitli tepkilerde bulunduğu görülmektedir. Ancak bu durum Orban'ın AB'ye yönelik olumsuz söylemlerde bulunmasını engellememektedir.

Uluslararası ilişkilerde gelişen olaylarda birleşik bir tavır sergileme amacı güden AB'yi Macaristan'ın da baltaladığı görülmektedir. Bu sorun elbette yalnızca Macaristan'a özgü bir durum değildir. Ancak demokrasinin aşınmasından kaynaklı olarak Macaristan'ı farklı bir yere konumlandırmaktadır. Bu nedenle AB'nin hem temel değerlerinin Macaristan'da yeniden yerleşmesi hem de birleşik tavır sergilenmesi için fonları askıya alma politikasının yürütüldüğünü söylemek mümkündür. Popülist liderin baskın olduğu bir toplumda rekabetçi otoriteryanizmin doğmasının daha olası olduğu görülmektedir. Macaristan örneğinde de

Orban'ın popülist bir lider olarak değerlendirilmesi anlamlı olacaktır. Çünkü AB'nin elitlerden oluşan bir topluluk olduğunu vurgulamasından başlayarak göçmen karşıtı tutumuna kadar popülist liderlerin tavırlarıyla çeşitli ortaklıklar barındırmaktadır.

Kaynakça

- Anadolu Ajansı. (2022). Macaristan, Rusya-Ukrayna Savaşı'nda da AB'den ayrı yol izliyor. Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/macaristan-rusya-ukrayna-savasinda-da-abden-ayri-yol-izliyor/2647555>
- Anadolu Ajansı. (2022). AB, Macaristan'ın 6.3 milyar avroluk fonunu dondurdu. Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/ab-macaristanin-6-3-milyar-avroluk-fonunu-dondurdu/2762493>
- BBC. (2020). Hungary broke EU law by forcing out university, says European Court. Erişim Adresi: <https://www.bbc.com/news/world-europe-54433398>
- BBC. (2019). Hungary depriving asylum seekers of food- Council of Europe. Erişim Adresi: <https://www.bbc.com/news/world-europe-48336590>
- Baştan, Ş. A. (2021). Popülizm ve toplumsal cinsiyet karşıtı hareketler: Orban hükümeti özelinde Macaristan örneği. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 131-160.
- Bozóki, A. (2011). Occupy the State: The Orban regime in Hungary. *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, 19(3), 649-663. <https://doi.org/10.1080/0965156X.2012.703415>
- Bozóki, A., Hegedüs, D. (2018). An externally constrained hybrid regime: Hungary in the European Union. *Democratization*, 25(7), 1-17. <https://doi.org/10.1080/13510347.2018.1455664>
- Cabinet Office of the Prime Minister (2016). Speech by Prime Minister Viktor Orban on 15 March. Erişim Adresi: <https://miniszterelnok.hu/speech-by-prime-minister-viktor-orban-on-15-march/>
- Case study: Global tax deal*. Tax Foundation. (2023, Ağustos). Erişim Adresi: <https://taxfoundation.org/taxedu-case-study-oecd-global-tax-deal/#:~:text=global%20minimum%20tax,-,The%20OECD%20Global%20Tax%20Deal,shift%20in%20international%20tax%20rules,> <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/130-ulkeden-kuresel-vergi-anlasmasi/2291753>
- Castaldo, A. (2018). Popülizm and competitive authoritarianism in Turkey. *Southeast*

- European and Black Sea Studies*, 18(4), 1-21.
<https://doi.org/10.1080/14683857.2018.1550948>
- Euronews. (2022). Avrupa Parlamentosu: Macaristan'ın artık tam işleyen bir demokrasisi yok. Erişim Adresi: <https://tr.euronews.com/2022/09/15/avrupa-parlamentosu-macaristanin-artik-tam-isleyen-bir-demokrasisi-yok>
- Euronews. (2021). Macaristan, AB tepkisi üzerine eşcinsellik yasasını referanduma götürüyor. Erişim Adresi: <https://tr.euronews.com/2021/07/21/macaristan-ab-tepkisi-uzerine-escinsellik-yasas-n-referanduma-goturuyor>
- Gökçe, A. F. (Tarih eklenmeli) “Hibrit rejimlerde hükümet sistemleri ve demokrasi”. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 6(15), 145-160.
- Haber Global. (2023). Brexit'ten sonra şimdi de Huxit AB'de yeni bir ayrılık hikayesi. Erişim Adresi: <https://haberglobal.com.tr/dunya/brexitten-sonra-simdi-de-huxit-abde-yeni-bir-ayrilik-hikayesi-247309>
- Hargitai, T. (2020). How Eurosceptic is Fidesz actually?. *Politics in Central Europe*, 16(1), 189-209. <https://doi.org/10.2478/pce-2020-0009>
- Keneş, B. (2020). Viktor Orban: Past to present. *ECPS Leader Profiles European Center for Populism Studies*, 3-34.
- Kovács, B., Hevesi, Á. F. (2011). Freedom house report 2011: Hungary. Erişim Adresi: https://freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/NIT-2011-Hungary.pdf
- Krekó, P., Enyedi, Z. (2018). Orban's Laboratory of Illiberalism. *Journal of Democracy*, 29(3), 39-51. <https://doi.org/10.1353/jod.2018.0043>
- Macaristan, Kurtarma Planının Imzalanmasını Bekliyor*. Dünya Gazetesi. (2022, Aralık 13). Erişim Adresi: <https://www.dunya.com/dunya/macaristan-kurtarma-planinin-imzalanmasini-bekliyor-haberi-677209>
- Oğuz, M. C. (2021). Rekabetçi otoriter rejimlerde seçimlerin ve ulusaltı siyasetin önemi: Meksika'dan PAN örneği. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 9(1), 26-50. <https://doi.org/10.14782/marmarasbd.798902>
- Rydliński, B. M. (2018). Viktor Orban-First among illiberals? Hungarian and Polish steps towards populist democracy. *Online Journal Modelling the New Europe*, (26), 95-107. DOI:10.24193/OJMNE.2018.26.07
- Szilágyi, A., Bozóki A. (2015). Playing it again in post communism: The revolutionary rhetoric of Viktor Orban in hungary. *Advances in the History of Rhetoric*, 18, 153-166. <https://doi.org/10.1080/15362426.2015.1010872>
- Tok, G. C. (2018). The politicization of migration and the rise of competitive

authoritarianism in Hungary. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 18(37), 88-117.
<https://doi.org/10.25294/aiiibfd.420805>

Yıldırım, Y. (2017) “Liberal demokrasilerin krizi bağlamında Avrupa’da sağ popülizm ve yükselen aşırı sağ”. *Amme İdaresi Dergisi*, 50(2), 51-72.

Zinecker, H. (2009) “Regime hybridity in devoloping countries: Achievements and limitations of new research on transitions”. *International Studies Review*, 11(2), 302-331. <http://www.jstor.org/stable/40389063>.

Way, L., Levitsky S. (2002). The rise of competitive authoritarianism. *Journal of Democracy*, 13(2), 51-65. DOI: 10.1353/jod.2002.0026

Way, L., Levitsky, S. (2010). Competitive authoritarianism hybrid regimes after cold war. Cambridge University Press.